

II: Det samfundsvidenskabelige Fakultet

Det samfundsvidenskabelige Fakultet består af følgende faggrupper: Retsvidenskab, statsvidenskab, antropologi og etnologi, kultursociologi, sociologi og samfundsfag/forvaltning. For de første to fags vedkommende er faggrupperne delt op i flere institutter. Hvert af fagområderne har ansvaret for en bestemt kandidatuddannelse, idet samfundsfag/forvaltning dog udbyder to kandidatuddannelser.

For Det samfundsvidenskabelige Fakultet har 1984 først og fremmest været præget af den meget anstrengte situation, hvad angår undervisningsbelastningen for fakultetets lærere. Især for de store fag retsvidenskab og statsvidenskab har der i de senere år været tale om en kraftig vækst i studenteroptaget, mens de ressourcer, fakultetet har fået tildelt, kun har udvist en behersket stigning. Fakultetet har fortsat arbejdet med at lette presset på de store fag ved interne budgetfordelinger og ved overførsel af undervisningsressourcer fra mindre belastede fag til mere belastede fag. Men mulighederne for sådanne interne tiltag er meget begrænsede, hvorfor fakultetet ved flere lejligheder har appelleret til de bevilgende myndigheder om en kraftig ressourcetilgang.

Også på lokalesiden er fakultetet trængt. Både i Studiegården og i Rosenborgannekset er pladsen fuldt udnyttet og lidt til, mens de aflastningslokaler, man er stillet i udsigt, frigives i en al for langsom takt. Også undervisningslokalerne er alt for få og alt for små.

På trods af disse snærende rammer og den pressede situation for personalet, har fakultetet haft overskud til at tage en række faglige initiativer. Inden for EDB-området er indslaget af EDB i undervisningen stede blevet øget bl.a. gennem et datamatikkursus, der er fælles for hele fakultetet. De fysiske rammer for data-matikaktiviteterne er blevet styrket gennem oprettelsen af et Center for Anvendt Datalogi, der forventes at vokse i de kommende år. Fakultetet har ligeledes haft held til at udbygge EDB-faciliteterne ved deltagelse i universitetets nye IBM-anlæg og ved erhvervelse af en række decentrale EDB-faciliteter.

Fakultetet deltager i forsøgene med et undervisningstilbud omkring områdestudium Afrika. I 1984 har fakultetet med udgangspunkt heri taget skridt til at vurdere, om fakultetet fremover på en mere permanent basis kan tilbyde undervisningsmoduler inden for udviklingsstudier.

Inden for de enkelte fag har der løbende i 1984 været arbejdet med revisioner af undervisningstilbuddene, i flere tilfælde i en dialog med Direktoratet for de videregående uddannelser. Disse planlagte revisioner vil sammen med fagenes forskningsmæssige fremtidsplaner være en vigtig del af det materiale, fakultetet skal fremlægge for Direktoratet i forbindelse med den planlagte besøgsrunde i 1985.

Erling B. Andersen

Retsvidenskab

I: Det retsvidenskabelige Institut A

Historie:

Det retsvidenskabelige Institut blev oprettet i foråret 1964 i lokaler Krystalgade 16, 2. sal. I 1967 erhverves nogle lokaler i Sct. Pedersstræde 19, 2. sal, der året efter udvides med enkelte rum i Sct. Pedersstræde 21. I 1966 oprettes et institut for skatteret som en underafdeling under Det retsvidenskabelige institut i Krystalgadeafdelingen, og i 1968 oprettes et særskilt institut for international ret og europaret, der fik lokalfællesskab med afdelingen i Sct. Pedersstræde 19.

I 1972/73 deles Krystalgadeafdelingen i to afdelinger, hvoraf den ene flytter til Pilestræde 58 og den anden til Studiestræde 10. Pr. 1. april 1976 flytter de tre afdelinger sammen i Studiegården, Studiestræde 6, som Det retsvidenskabelige Institut A (tidligere Sct. Pedersstræde 19-21), Det retsvidenskabelige Institut B (tidligere Studiestræde 10) og Det retsvidenskabelige Institut C (tidligere Pilestræde 58).

Indtil 1967/68 baseredes de retsvidenskabelige underafdelinger på en fællesbevilling, derefter sker en opsplitning af bevillingerne, således at hver afdeling, og efter 1976, hvert institut fremtræder som selvstændig administrativ enhed.

Stab:

VIP: Antal årsværk: xx

Professorer: Bent Christensen, Hans Gammeltoft-Hansen, Bernhard Gomard, Mogens Koktvedgaard, Preben Stuer Lauridsen, Ditlev Tamm og Henrik Zahle.

Lektorer: Inger Dübeck, Svend Gram Jensen og Lise Skovby.

Adjunkt: Eva Smith.

Seniorstipendiat: Roger Henriksen (død den 11.4.84).

Kandidatstipendiat: Jørgen Blomqvist, Gerda Rump Christensen, Holger Hansen.

Videnskabelig assistent: Poul Boeg (½ stilling).

Eksterne lektorer: 7.

Manuduktører: 29.

TAP: Antal årsværks: 5

16 timer: Dorte Christensen, Pi Djurhuus, 32 timer: Else Drabæk, Lene Justesen, Mette W. Jønson (bibliotekar), 32 timer: Hanne Krogh, 25 timer: Gerda Ørvejl.

Forskningsvirksomhed:

Opdelingen af de retsvidenskabelige institutter i flere

afdelinger er historisk begrundet og følger som hovedregel ingen særlig, faglig begrundet arbejdsdeling. Ingen af de tre afdelinger er knyttet til ét enkelt eller ganske få og sammenhørende fag. I konsekvens heraf foregår der ikke ved instituttet nogen samlet og målrettet forskning omfattende alle eller et flertal af instituttets videnskabelige medarbejdere. Som det fremgår af nedenstående oversigt er instituttets faglige bredde særdeles stor. Institutets fagområde omfatter både offentlige retlige fag, d.v.s. fag der beskriver offentlige organers virkemåde, og privatretlige fag, d.v.s. fag der beskriver retsforholdet mellem borgerne indbyrdes. Hertil kommer fag, der, som f.eks. procesretten, ligger mellem de offentlige retlige og privatretlige, samt mere almene fag som retshistorie og den almindelige retslære. Endelig omfatter instituttets fagområde også helt nye discipliner som f.eks. EDB-retten. Nærmere bestemt hører følgende fag under instituttet: a) forvaltnings- og statsretten, der omfatter de almene principper i vor styreform og reglerne for den offentlige administration, b) dele af formueretten samt selskabs- og transportretten, c) procesretten, som omfatter både den civile og den strafferetlige proces, d) ophavsretten, EDB-retten og konkurrenceretten, e) retshistorien, som omfatter dansk og europæisk retsudviklingshistorie herunder romerret, og f) den almindelige retslære, hvori bl.a. juraens grundbegreber og grundtræk af juridisk fortolkningslære fremstilles.

1. Forvaltnings- og statsret

1.1 Med henblik på en samlet fremstilling af forvaltningsretten arbejdes på færdiggørelsen af et bind, som omhandler Forvaltningens opgaver og organisation. Bogen udkommer i løbet af 1985. En bog om Nationalbankens retsstilling – Nationalbanken og forvaltningsret – forventes ligeledes at udkomme i 1985. (Bent Christensen).

1.2 Statsretten indeholder reguleringen af landets øverste myndigheder og disses forhold til borgerne. En række af emnerne indenfor faget trænger til en fornyet bearbejdelse. For tiden pågår arbejdet med en revision af mere grundlæggende emner, som begreb om territorium og befolkning, principper for grundlovsfortolkning. Også en række andre emner inden for statsforfatningsretten er blevet udforsket med henblik på en bredere fremstilling. (Henrik Zahle).

1.3 Undersøgelsen vedrørende Folketingets stående udvalg herunder udvalgenes arbejdsområder og metoder, deres forhold til ministre og administration og dermed spørgsmål om magtfordelingen mellem den lovgivende og den udøvende magt, er fortsat. Undersøgelsen angår såvel egentlig lovforberedende arbejde som udvalgets øvrige virksomhed. Undersøgelsen er afsluttet i efteråret 1984. (Holger Hansen).

1.4 Der arbejdes med domstolenes prøvelsesret over for lovens grundlovmæssighed og foretages undersøgelser på baggrund af nye eller udvidede regler i en række vesteuropæiske lande. (Poul Boeg).

2. *Formue-, selskabs- og transportret*

2.1. Der er gennemført en systematisk gennemgang af den danske civilproces, som den fremtræder efter senere års betydelige ændringer, navnlig reformen af retsplejeloven i 1979. Projektet er afsluttet med udgivelsen af ny udgave af Civilprocessen (744 sider). – En undersøgelse af renteloven af 1977, især af lovens forhold til almindelig forretningsmæssig praksis og til anden lovgivning, er foretaget. Undersøgelsen tager sigte på de problemer, domstolene står over for ved »indføring« af en ny lov i retsanvendelsen. Projektet er afsluttet med en præsentation på Dommerforeningens årsmøde og offentliggørelse i Juristen december 1984. – En undersøgelse af konkurs og betalingsstandsningsreglernes udvikling og af de erfaringer, der er indvundet under den seneste kriseperiode, er afsluttet og blev fremlagt i oktober i Paris på et møde i det franske Société de Droit Comparé og vil i bearbejdet stand blive offentliggjort af dette selskab. – En systematisk gennemgang af den danske selskabsret, som den nu fremtræder efter de senere års direktiver fra EF og dansk lovgivning, er endelig foretaget. Resultatet af undersøgelsen offentliggøres i hæfter fremstillet af Universitetets Reprocenter. (Bernhard Gomard).

2.2. Der arbejdes videre med Parternes misligholdelsesbeføjelser i henhold til standardiserede og individuelle klausuler i transportdokumenter og Vejfragtførelers Ansvar efter CMR-konventionen. (Lise Skovby).

2.3. Der arbejdes videre på et projekt om offentlige kreditorer og debitors retsstilling i forbindelse med den offentlige modregningspraksis overfor private. Projektet er hovedsageligt formueretligt orienteret, men også andre fagområder inddrages, f.eks. proces og forvaltningsret. En undersøgelse specielt af Statens modregningsret i Konkurs er foretaget i forbindelse med gennemførelsen af betalingsstandsningsreformen i 1984 ved en ændring af konkursloven og på baggrund af nyeste højesteretspraksis. En artikel herom er offentliggjort i marts i Ugeskrift for Retsvæsen. (Gerda Rump Christensen).

3. *Proces*

3.1. Der er udarbejdet en ny fremstilling af Den danske Strafferetspleje. – En engelsksproget fremstilling af flygtninges og andre asylsøgers retsstilling på grundlag af den danske udlændingelov af 1983 har været under udarbejdelse. En bog om Flygtningesret er udkommet i 1984. (Hans Gammeltoft-Hansen).

3.2. Arbejdet med en afhandling om vidnebevist er fortsat og nu færdiggjort og indleveret til bedømmelse. (Eva Smith).

4. *Ophavs-, EDB- og konkurrenceret*

4.1. I forbindelse med formandskabet for Kulturministeriets lovudvalg arbejdes der med ophavsrettens tilpasning til den moderne teknologi, i forbindelse med formandskabet for Industriministeriets lovudvalg med den retlige regulering af andelsselskaber, og i forbindelse med formandskabet for Justitsministeriets Retsinformationsråd arbejdes der med de retlige problemer ved oparbejdelsen af en lovdatabase. – Der foretages en undersøgelse af, hvorvidt de europæiske patentloves og de internationale konventioners nyhedskrav er hensigtsmæssige, set i forhold til opfindernes behov for adgang til praktiske eksperimenter, drøftelser med fagfæller etc. (Forskningsrapport er afgivet til EF-kommissionen i august 1984: »A novelty grace period for Patent Applications«). (Mogens Køktvedgaard).

4.2. Et projekt om betalingsformidling, særlig med henblik på elektronisk betalingsformidling er fortsat, men afbrudt grundet dødsfald. (Roger Henriksen)

4.3. En undersøgelse af gældende ret og kontraktspraksis ved overdragelse af ophavsrettigheder, nærtstående rettigheder samt rettigheder til fotografiske billeder i Danmark og udlandet fortsættes. Analyse af de problemer, der opstår ved kollisioner mellem forskellige nationale retsregler og kontraktspraksis, især i forholdet mellem Danmark og USA samt Storbritanien. Sigtet med undersøgelse er at tilvejebringe en dybere forståelse af samspillet mellem rettighedernes struktur og den påtænkte udnyttelse på den ene side og det typiske omfang af de overdragne rettigheder på den anden. Desuden undersøges i hvilket omfang aftalelovens og markedsføringslovens generalklausuler har indflydelse på rettighedsoverdragelsernes omfang. (Jørgen Blomqvist).

5. *Retshistorie*

5.1. To projekter om Dansk retsvidenskabs historie og Romerret i kejsertiden er påbegyndt. En omfattende undersøgelse af statens arkiver for tiden 1945-49 er endelig afsluttet, og en fremstilling af retsopgøret efter besættelsen er udkommet i 1984. (Ditlev Tamm).

5.2. En undersøgelse af fredsafslutningerne og freds-traktaterne mellem Danmark og Sverige i Brømsebo 1645, Roskilde 1658 og København 1660 er indledt. Arbejdet er foreløbig koncentreret om en analyse af bestemmelserne vedrørende arkivalleveringer fra danske myndigheder til svenske samt af de særlige be-

stemmelser om fortsat anvendelse af dansk-norsk ret i de afståede provinser. Forsvenskningsbestræbelserne søges belyst ud fra en undersøgelse af den rets-
enhedsideologi, som lå bag den svenske regerings initiativer både hvad angår domstolvæsenet (»justitien«) og den særlige reguleringsret (»politien«). Undersøgelser af aktieselskabsrettens historie fortsætter. (Inger Dübeck).

6. Almindelig retslære

6.1. Undersøgelsen af juridisk metode med udgangspunkt i en analyse af domspraksis fortsættes. Cirka 2000 domme fra perioden 1950-82 er udtaget og skrevet på kartotekskort. En nærmere systematisering af dommene forestår nu. Dommene kan bidrage til at belyse, hvorledes den juridiske fortolkning af love og andre retskilder foregår. I tilknytning hertil fortsættes undersøgelser af, hvad man skal forstå ved juridisk korrekthed f.eks. i forbindelse med beskrivelsen af det gældende retssystem. (Preben Stuer Lauridsen).

6.2. Der er foretaget studier af retsfilosofien i Danmark i det 19. og 20. århundrede. Interessen har særlig været at fremdrage bidrag til belysning af dansk retsvidenskabs forsøg på at klarlægge rettens forhold til moralen. Som led heri er Tore Strömbergs oversigt over de retlige ideers historie (Rättsfilosofins historia i huvuddrag) blevet oversat. Bogen er udkommet i 1984 under titlen »Retsfilosofiens historie i omrids«. (Svend Gram Jensen).

Redaktionsvirksomhed

Nordiskt Immaterielt Rättsskydd (Mogens Koktvedgaard). Scandinavian Studies in Law (Bernhard Gomard). Ugeskrift for Retsvæsen, litterær afdeling (Mogens Koktvedgaard).

Andet:

Bent Christensen er formand for en af taksationskommissionerne efter statsekspropriationsloven, medlem af valgratsnævnet og formand for grundlovsudvalget under justitsministeriet.

Inger Dübeck er medlem af Statens udvalg for videnskab og teknisk information og dokumentation (DANDOK), af Danske komité for historikernes internationale samarbejde, medlem af bestyrelsen for Selskabet for udgivelse af kilder til dansk historie og formand for bestyrelsen for Dansk Data Arkiv (DDA) ved Odense Universitet. Desuden medlem af konsistorium og fakultetsråd samt diverse udvalg under konsistorium.

Hans Gammeltoft-Hansen er medlem af det retsvidenskabelige fagråd, retsplejerådet, strafferetsplejerådet, justitsministeriets forskningsudvalg. – Fmd. for

dansk Flygtningehjælp (til 30/9 1984) og for Statens Musikråd og sekretær i Nordisk Forening for Procesret.

Bernhard Gomard er medlem af erstatningsudvalget, trafikerstatningsudvalget, forsikringsgarantiudvalget, betalingsstandsningensudvalget samt formand for industriministeriets selskabsretspanel.

Holger Hansen er medlem af mediekommissionen og formand for indenrigsministeriets valglovsudvalg og brevstemmeudvalg og formand for udvalget om arealanvendelse og regulering af fast ejendom (miljøministeriet).

Mogens Koktvedgaard er medlem af det faglige landsudvalg for de samfundsvidenskabelige uddannelser (FLUSA), medlem af ankekommissionen vedrørende examensklager og institutbestyrer for Retsvidenskabeligt Institut A. – Formand for kulturministeriets lovudvalg, industriministeriets lovudvalg og justitsministeriets retsinformationsråd.

Preben Stuer Lauridsen har været institutbestyrer for Retsvidenskabeligt Institut A indtil 1.8. 1984 samt medlem af konsistorium og en række af konsistoriums underudvalg.

Lise Skovby er medlem af det retsvidenskabelige studienævn.

Ditlev Tamm er medlem af disputatsudvalget.

Henrik Zahle er formand for det retsvidenskabelige kursusudvalg og medlem af justitsministeriets retshjælpsudvalg.

Gæster og rejser:

Tor Holger Bertelsen har i 1984 været tilknyttet instituttet som licentiatstuderende.

Jørgen Blomqvist har deltaget som dansk rapportør i Fédération Internationale pour le Droit Européen's 11. kongres i Haag i september vedr. Europe and the Media.

Hans Gammeltoft-Hansen har holdt gæsteforelæsning i december ved Max-Planck-Institut für ausländisches und internationales Strafrecht i Freiburg i.Br.: »Strafprocessuale Probleme der polizeilichen Ermittlungsfähigkeit« og indleder ved Nordisk Asylretssymposium i april i Lund samt Nordisk samarbejdsråd for kriminologi's seminar i maj i Oslo: »Narkotika og kontrolpolitik«.

Bernhard Gomard har holdt gæsteforelæsninger i Paris i oktober i Société de Droit Comparé om konkurs og betalingsstandsningsreglerne, og på Nordisk Juristmøde i Oslo i august om hensigtserklæringer, »Letters of intent«, og har været fakultetsopponent ved Stockholms Universitet ved forsvaret af M. André's disputats om markedsføringens betydning for fortolkningen af afsluttende kontrakter.

Mogens Koktvedgaard har i april været på studierejse til Canada og USA vedrørende edb-teknologi, navnlig drift af databaser og juridiske informationssystemer.

Ditlev Tamm har holdt gæsteforelæsning ved Universitetet i Frankfurt i november.

Publikationer:

Blomqvist, J.: Europe and the Media: Danish Report. Europe and the Media / l'Europe et les media / Europa und die Medien, Udg.: FIDE (Federation Internationale pour le Droit Europeen) and Nederlandse Vereniging voor Europees Recht, s. 15 (upag.), The Hague 1984.

– : Ophavsmændenes og de udøvende kunstneres aftaler med det offentlige. Nordiskt Immaterielt Rättsskydd 3, s. 331–37, Stockholm 1984.

– : Ophavsretlig beskyttelse af fotografier? Nordiskt Immaterielt Rättsskydd 2, s. 162–86, Stockholm 1984.

Christensen, B.: Arbejdsmiljøregler og den almindelige forvaltningsret. Arbejdsretligt Tidsskrift 1983, s. 176–81, København 1984.

– , Gomard, B.: Offentlige myndigheders erstatningsansvar. Ugeskrift for retsvæsen s. 145–49, 1984.

– , Garde, J., Røhling, D.: Rammestyring i miljøretten. J. og økonomien s. 177–95, København 1984.

– : Fuldmagtslovgivning og anden delegation af lovgivningsmagt. Bidrag til det 30. nordiske juristmøte, Oslo 15–17. aug. 1984, s. 144–57, 1984.

– : Central styring af kommunerne. Styringsmidler. Danske Kommuner 21, s. 34–38, København 1984.

Christensen, G.R.: Statens modregningsret i konkurs. Ugeskrift for Retsvæsen, afd. B 9, s. 105–14, København 1984.

Dübeck, I.: Kvinder i erhvervsretshistorien. Forum for kvindeforskning 3. Den usynlige Økonomi, s. 11–19, København 1984.

Dübeck, I.: Om statens ret til offentlige myndigheders arkivalier samt lidt om private arkivalier. Om Åganderättens Historia. Nordiskt rätthistoriskt symposium, Åbo 1.–3.12 1983, s. 23–35, Helsingfors 1984.

– : Om søretsprocessen i Danmark i tiden frem til Sø- og handelsrettens oprettelse. 1667 års sjölag i ett 300-årigt perspektiv, Institutet för Rätthistorisk Forskning, Lund, s. 25–32, Stockholm 1984.

– : Arkivproblemer. Fortid og nutid Bind XXXI, hefte 4, s. 289–93, København 1984.

Gammeltoft–Hansen, H.: Flygtningeret. København 1984, 197 s.

– : Agent controller. Tidsskrift for Rettsvitenskap 1–2, s. 43, Oslo 1984.

– : Forkyndelsesfriheden i retlig belysning. København 1984, 50 s.

– : Politimetoder og retssikkerhed i narkotikaefterforskningen. Rapport fra 26. Nordiske Forskerseminar, Nordisk Samarbejdsråd for Kriminologi, s. 13, København 1984.

Gomard, B.: Board Member's Liability for Damages. Scandinavian studies in law Vol. 28, s. 43–82, Stockholm 1984.

– : Letters of intent. Forhandlingerne ved det 30. nordiske juristmøde 15.–17. august 1984, s. 245–312, Oslo 1984.

– : Civilprocessen, 2. udgave. København 1984, 744 s.

Jensen, S.G.: Morarenter og tinglysningsloven. En kommentar til U 1983.453. Ugeskrift for Retsvæsen, afd. B 5, s. 69–72, København 1984.

– : Derogatoriske retssædvaner – endnu engang. Ugeskrift for Retsvæsen, afd. B 25, s. 284–87, København 1984.

Koktvedgaard, M., Østerborg, L.: Patent på Lægemidler. Ugeskrift for Retsvæsen 2, s. 1–6, København 1984.

– : Den fællesnordiske lovrevision på ophavsrettens område. Nordiskt Immaterielt Rättsskydd 3, s. 256–62, Stockholm 1984.

Lauridsen, P.S.: Sædvaner og dommen i U 1983.453. Ugeskrift for Retsvæsen 1984, s. 188–89, København 1984.

– : Lovfortolkning i Højesteret. Ugeskrift for Retsvæsen 1984, s. 321–27, København 1984.

Tamm, D.: Theophilus' gyldne retsregler. København 1984, 111 s.

– : Retsopgøret efter besættelsen. København 1984, 828 s.

– , Neiiendam, K.: Holberg og juristerne. København 1984, 144 s.

– : The Danish code of 1683 – An early European Code in an International Context. Scandinavian Studies in Law 28, s. 16, Uppsala 1984.

Zahle, H.: Udeblivelsesdomme. Om parternes udeblivelse i civile dispositive retssager. København 1983, 383 s.

– : Om to grundlovscommentarer. Statsvetenskapligt Tidsskrift 4, s. 338–42, Sverige 1983.

– : NATO's kommandomyndighed over dansk område med henblik på beslutning om anvendelse af atomvåben. Nordisk atomvåbenfri sone, Eckhoff og Owe (red), s. 138–58, oslo 1983.

– : Om betænkning om håndhævelse af bygge- og miljølovgivningen 981/1983. Retspolitik 2, s. 18–21, København 1983.

– : En standard for myndighedsansvar? Ugeskrift for Retsvæsen, afd. B 1984, s. 149–55, København 1984.

– : Forbrugerbeskyttelse i procesretten? Om civilrettens behandling af kreditkøbesager, hvor den søgte kreditkøber udebliver. Ugeskrift for Retsvæsen, afd. B 1984, s. 273–78, København 1984.

– : Forsvar for demokratiet. Retfærd 25, s. 43–55, København 1984.

– : Den yderste beslutning, eller hvem har myndighed til at beordre anvendelse af atomvåben. Retfærd 25, s. 56–61, København 1984.

–: Hvem træffer beslutning om at bruge a-våben? International Horisont Juli 1984, s. 4–5, København 1984.

Mogens Koktvedgaard

2: Det retsvidenskabelige Institut B og Institut for Forvaltningslære

Historie:

Instituttet blev oprettet i 1976, da instituttet flyttede til sine nuværende lokaler i Studiegården, Studiestræde 6. Instituttet udspringer af Retsvidenskabeligt Institut, der blev oprettet i 1964. I februar 1973 flyttede en del af instituttet til lokaler i Studiestræde 10 og i sommeren 1973 blev denne afdeling gjort til et selvstændigt institut.

Stab:

VIP: Antal årsværk: 10

Professorer: Ole Espersen (orlov til 31/8; herefter orlov på halv tid) og Ole Krarup.

Lektorer: Henrik Bang, Peter Blume, Carsten Henriksen, Peter Møgelvang-Hansen og Steen Rønsholdt.

Adjunkter: Frederik Harhoff, Kirsten Ketscher (fra 1/9) og Henning Koch (fra 1/4).

Kandidatstipendiater: Carsten Hyttel (fra 1/9) og Hanne Petersen.

Eksterne lektorer: 2.

Manuduktører: 27.

TAP: Antal årsværk: 3

Mariann Helbrandt, Rut Hynne og Grethe Cramer Pedersen (alle heltidsansatte).

Forskningsvirksomhed:

Instituttets undervisning dækker årsprøvefagene Indledning til formueretten (1. årsprøve), Stats- og forvaltningsret, Folkeret (2. årsprøve) og Juridisk informationsøgning samt en række kursusfag (Arbejdsmarkedets retsforhold, EF-ret, Forvaltningslære, Kommunalret, Kvinderet, Socialret). Instituttets forskning vedrører primært to hovedområder. For det første den offentlige forvaltning dels med henblik på en beskrivelse af de retlige krav der stilles til forvaltningen (forvaltningsret), dels om forholdet mellem forvaltning og samfundsstruktur (forvaltningslære). For det andet arbejdsret og arbejdsmarkedforhold, der bl.a. angår spørgsmål om lønarbejdernes retlige stilling under de krisebetingede ændringer i de politiske og økonomiske forudsætninger for de private og offentlige arbejdsforhold.

1. Offentlig forvaltning

1.1 Kommunalret

Arbejder med problemstillinger vedrørende statens kontrol med kommunerne. Som et vigtigt delproblem behandles kommunalbestyrelsesmedlemmers habilitet og de retsregler, der sigter mod at afskære usaglige interesser fra at få indflydelse på de afgørelser/beslutninger, der hidrører fra myndighederne.

Som baggrund for arbejdet peges der på den forvaltningsstruktur, hvis forhold habilitetsreglerne sigter mod at regulere. Traditionelt udøves forvaltningsvirksomhed typisk af hierarkisk opbyggede forvaltningsenheder, som personelt er karakteriseret ved særlig sagkundskab, faglig uddannelse og fast ansættelse. Disse træk er ved at blive udvisket. Kommunaliseringen af dansk forvaltning vil – fuldt gennemført – få til resultat, at forvaltningsvirksomhed, der kan henføres til en enkelt kommunes geografiske afgrænsning, skal henlægges under kommunens kompetence. Det betyder, at forvaltningsmyndigheden udøves af personer, som ikke har et upolitisk forhold til deres arbejde, men som tværtimod er valgt bl.a. på grundlag af en erklæret politisk holdning til det system og de ordninger, de som kommunalbestyrelsesmedlemmer skal administrere. Hertil kommer, at hvervet som kommunalbestyrelsesmedlem for den enkelte har karakter af bibe-skæftigelse, hvorfor vedkommende må forudsættes i fuldt omfang også at være engageret i erhvervsinteresser af privat karakter, tilmed i vidt omfang inden for deres respektive kommunes relativt snævre geografiske grænser.

På baggrund heraf undersøges det, om – og i bekræftende fald i hvilket omfang og på hvilken måde – habilitetsgrundsætningernes indhold og kontrollen med deres overholdelse afspejler den stedfundne udvikling. (Steen Rønsholdt).

1.2. Studier i offentlig ret, specielt om kompetencenormer

Projektet sammenfatter nogle undersøgelser og delstudier af kompetencenormers historiske udvikling og funktion, herunder forholdet mellem formel og reel magt. (Henrik Bang).

1.3. Socialret

Lærebog til 2. årsprøve, forvaltningsret, speciel del. (Henrik Bang).

1.4. Retssikkerhed som målestok for offentlig forvaltning

Studier i retssikkerhedskravets betydning ved offentlig myndighedsudøvelse, servicevirksomhed og samfundsregulering. (Carsten Henriksen).

1.5. *Samfundsstruktur og samfundsstyring*

Studier i levekår, magtforhold og styringsproblemer i 80'ernes overgangssamfund. (Carsten Henriksen).

1.6. *Regelværkers betydning for administrativ omstilling*

Undersøgelse af retsnormers betydning som instrument for samfundsstyring og styring af forvaltningsvirksomheden. (Carsten Henriksen).

1.7. *Hjemmestyreordninger i det arktiske og nordatlantiske område*

Kernen i afhandlingen er en analyse af det grønlandske hjemmestyres forfatningsretlige og folkeretlige stilling. Undersøgelsen redegør for den økonomiske og retlige baggrund forud for indførelsen af hjemmestyre i Grønland og gennemgår i hovedtræk indholdet af bestemmelserne i hjemmestyreloven. Herefter foretages en detaljeret undersøgelse af de statsretlige og procesuelle regler for overtagelsen af hjemmestyrets lovgivningsområder.

Undersøgelsen gennemgår herefter Grønlands stilling i de europæiske fællesskaber og redegør for hovedtrækkene i ændringsforslaget til EF-traktaterne vedr. Grønlands udmeldelse af Fællesskaberne.

Hjemmestyrets status søges derefter vurderet i lyset af folkerettens regler om selvbestemmelse (Self-determination), og i en ekskurs til dette afsnit er der udarbejdet en kort redegørelse for Grønlands internationale og sikkerhedsmæssige placering.

Som baggrund for vurderingerne og analyserne af Grønlands Hjemmestyre er der tillige foretaget en gennemgang af det færøske hjemmestyres baggrund og indhold samt af den historiske udvikling i forholdet mellem Island og Danmark og selvstyreordningen på Ålandsøerne. Selvstyrebestræbelserne i Arktisk Canada og i Alaska er ligeledes medtaget. (Frederik Harhoff).

1.8. *Politiet under besættelsen*

Undersøgelsen har til formål at redegøre for det danske – særlig københavnske – politis situation og udvikling fra rigspolitiets oprettelse i 1938 til nedlæggelsen af det kommunale vagtværn i 1947. Den vil anvende såvel utrykte kilder som den allerede eksisterende trykte litteratur som grundlag.

Undersøgelsen hviler på den antagelse, at politiet påvirker og påvirkes af den samfundspolitiske udvikling, herunder ændringer i kriminalitetsmønstret, og af udviklingen inden for straffe- og proceslovgivningen. Denne gensidige påvirkning var specielt kompliceret under besættelsen, idet politiet var undergivet et politisk pres fra såvel danske som tyske myndigheder. Undersøgelsen bygger endvidere på den antagelse, at

den konkrete sagsbehandling må være den grundlæggende målestok for, hvorledes et samfunds politi reagerer på en ekstraordinær situation som den tyske besættelse af Danmark.

Udgangspunktet for undersøgelsen er derfor en analyse af kriminelle sager. Der skal herunder inddrages ikke blot sagskategorier, men også redegøres for sagspraksis vedrørende enkelte udvalgte »traditionelle« kriminalitetstyper. Netop denne sammenligning vil belyse omfanget og karakteren af besættelsestidens atypiske situation. På grundlag heraf analyseres ændringerne i politiets organisation og beføjelser, der igen må ses i lyset af ændringer i lovgivningen. Denne lovgivning må på sin side forstås som resultatet af et samspil og modspil mellem de tyske og de danske myndigheder.

I projektet indgår tillige en række interviews og beretninger fra nulevende politifolk, der gjorde tjeneste dengang. Denne del af undersøgelsen er i det store og hele afsluttet gennem en offentliggørelse af materialet i Tidsskrift for Dansk Polit 19. september 1984 (særnummer i anledning af 40-årsdagen for tyskernes arrestation af det danske politi). (Henning Koch – i samarbejde med kandidatstipendiat Henrik Stevnsborg, Kriminalistisk Institut).

2. *Arbejdsret og arbejdsmarkedsforhold*

2.1. *Det arbejdsretlige organisationsansvar*

Spørgsmålet om lønarbejderorganisationernes bodsansvar har igennem de senere års krise påkaldt sig stigende opmærksomhed. Organisationsansvaret analyseres som et led i klassekampen og mere konkret som et middel til at disciplinere og eventuelt afvæbne den organiserede arbejderklasse. Ansvarets politiske indhold analyseres på grundlag af begrebet kollektive rettigheder. (Ole Krarup).

2.2. *Det arbejdsretlige overenskomstbegreb*

Med udgangspunkt i de kontraktretlige mekanismer der ligger til grund for den arbejdsretlige bodssanktion over for lønarbejderklassen undersøges de mekanismer der i stigende grad medfører begrænsninger af den overenskomstretlige frihed, særlig forligsmandsloven og andre statsindgreb som – i lyset af den økonomiske krise og den postulerede indkomstpolitiske nødvendighed – kan gøre det af med det retlige overenskomstbegreb. (Ole Krarup).

2.3. *De offentlige overenskomstforholds retlige særpræg*

Der arbejdes fortsat på en fremstilling af de arbejdsretlige særpræg ved de offentlige overenskomstforhold. Fremstillingen vil indeholde en historisk gennemgang af de offentlige ansættelsesforholds former og udvikling, herunder en behandling af tjenestemæn-

denes rolle og en gennemgang af den ældre praksis fra Den faste voldgiftsret. Endvidere vil der blive foretaget en mere detaljeret gennemgang af udvalgte arbejdsretlige problemer, såsom særtræk ved den offentlige ledelsesret og ved fortolkning af de offentlige overenskomster. Der vil særlig blive lagt vægt på at undersøge, hvilken betydning legalitetsprincippet spiller i denne forbindelse, herunder om det sætter grænser for de offentlige myndigheders udøvelse af arbejdsgiverfunktioner. Det vil også blive undersøgt, hvilken rolle de offentlige arbejdsgiveres politiske funktioner spiller i de offentlige overenskomstforhold.

Fremstillingen bygger i vidt omfang på fagretlig praksis.

Instituttet indsamler fortsat løbende offentlige voldgiftskendelser og foretager systematisk registrering og udarbejdelse af sagsregistre. (Hanne Petersen)

2.4. Arbejdstitel: »Sikkerhed og samarbejde«.

Hensigten med projektet er at tilvejebringe en analyse af de retlige institutioner på arbejdsmiljøområdet og deres indbyrdes samspil samt af retsudviklingen og retstilstanden på området, herunder de mangeartede forhold, der regulerer det. Det vil være nødvendigt at udvælge særlige emner til en dyberegående behandling. Det er i første omgang tanken ud fra en forvaltningsretlig synsvinkel at undersøge forholdet mellem de generelle regler og de konkrete afgørelser (hjemmelsproblematik). Det er endvidere tanken bl.a. at foretage en delundersøgelse af hhv. sikkerhedsrepræsentantens, samarbejdsudvalgsmedlemmets og tillidsrepræsentantens retsstilling. (Carsten Hyttel).

3. Kvinderet

3.1. Retsforhold vedr. dagforanstaltninger for børn

Projektet er et kvinderetligt projekt, dvs. en del af den nye retsvidenskabelige disciplin, der undersøger sammenhænge mellem kvindekøn og ret. Dagforanstaltninger for børn forstås derfor i dette projekt som en kvinderelateret social service.

De problemstillinger, der tages op, er: planlægning og tilvejebringelse af dagforanstaltninger, visitation, opsigelse og flytning, betalings spørgsmål samt reguleringen af dagforanstaltningens indhold. Grundlaget for undersøgelsen er først og fremmest den administrative praksis i ankenævn, ankestyrelse og socialstyrelse. (Kirsten Ketscher).

4. Andet

4.1. Retten i samfundet

Projektet angår spørgsmålet om rettens funktioner i det borgerlige samfund i privatretlige såvel som i of-

fentligretlige forhold. Slutmålet er at formulere bidrag til spørgsmålet om rettens bevægelighed og dynamik i forhold til givne materielle (samfundsökonomiske) forhold. (Ole Krarup)

4.2. Juridisk informationsøgning

Der arbejdes på en fremstilling af dels den manuelle dels elektroniske retlige informationsøgning med kritisk analyse af de eksisterende hjælpemidler og de kendte danske forslag om ændringer i informationssystemet. Herudover undersøges relationer mellem informationsformidlingen og anvendelsen af retskilderne, herunder disses indbyrdes vægtning i forhold til fastlæggelsen af gældende ret. Det er endvidere tanken at undersøge en række udenlandske elektroniske informationssystemer med henblik på overførsel af erfaringer til danske forhold. I lyset af ovenstående inddrages den generelle problemstilling om »informations-samfundet« og dets implikationer for retssystemet og retssystemets brugere. (Peter Blume).

4.3. Forbrugernet

Der arbejdes fortsat på et større projekt om den nærmere udformning af og samspillet mellem de forskellige former for civil- og offentligretlig regulering, som tilsigter at beskytte individuelle forbrugere og varetage kollektive forbrugerinteresser. I det forløbne år har interessen samlet sig om projektets økonomiske aspekter og arbejdet navnlig bestået i studier af retsøkonomi (Law & Economics). (Peter Møgelvang-Hansen).

4.4. Gældssanering

I sommeren 1984 blev der ved en ændring af konkursloven indført regler om gældssanering. Det nye retsinstitut giver overbebyrdede skyldnere visse muligheder for at få foranstaltet et samlet opgør med deres fordringshavere med henblik på at få gældsbyrden nedsat til det realistiske. Arbejdet med en fremstilling af de nye regler forventes afsluttet i begyndelsen af 1985. (Peter Møgelvang-Hansen).

Redaktion af videnskabelige tidsskrifter:

Hanne Petersen er redaktør af RETFÆRD. Kirsten Ketscher og Steen Rønsholdt er medlemmer af RETFÆRD's redaktionskomité. Kirsten Ketscher er tema-redaktør for RETFÆRD nr. 26 og 31. Henrik Bang er redaktør af SOCIAL REVY's rubrik: Socialretligt set. Frederik Harhoff er redaktionssekretær for Nordisk Tidsskrift for International Ret.

Rejser:

Carsten Henriksen: fra 1/10: Nordisk forskningssti-

pendiat ved Institut for Offentlig Rett, Universitetet i Oslo.

Frederik Harhoff: Studierejser til Færøerne, USA og Canada.

Ole Krarup: Deltaget i seminar om Udviklingen af grønlandsk arbejdsret på Arbejderhøjskolen i Julianehåb d. 13-23/8. Deltaget i Nordisk seminar om atomvåbenfri zoner 30/8-1/9 i Helsingfors.

Peter Blume: Studieophold i London 8.-15. april.

Kirsten Ketscher: Studierejse til Warszawa og Stockholm.

Kollegiale organer:

Henrik Bang: Det samfundsvidenskabelige fakultetsstudienævn.

Peter Blume: Institutbestyrer, Det retsvidenskabelige studienævn, Det samfundsvidenskabelige fakultetsråd, Konsistoriums biblioteksudvalg.

Carsten Henriksen: Det samfundsvidenskabelige fakultetsstudienævn (til 1/10).

Ole Krarup: Det retsvidenskabelige fagråd.

Steen Rønsholdt: Det retsvidenskabelige fagråd.

Rut Hynne: Det retsvidenskabelige fagråd.

Grethe Cramer Pedersen: Konsistoriums ligestillingsudvalg.

Publikationer:

Bang, H.: Tilkendt invalidepension ved dom. Social Revy 6, s. 31-32, København 1984.

- : Materiel retssikkerhed - et eksempel fra socialretten. Retfærd 26, s. 33-41, København 1984.

Bang, H.m.f.: USO-PROJEKTET (Undersøgelse af sagsbehandling af opløsningsmiddelskadede), del 2: Opløsningsmiddelskader hos typografer. København 1984, 59 s.

Blume, P.: Juridisk informationssøgning. København 1984, 109 s.

- : Hjemmel og praksis. Ugeskrift for Retsvæsen 21, s. 240-46, København 1984.

- : Metoder i juristuddannelsen. Studierie 4, s. 1-16, Københavns Universitet 1984.

- : Enklere regler - større retssikkerhed. DJØF-Bladet 7, s. 268-69, København 1984.

- : Nye juridiske informationssystemer. DJØF-Bladet 3, s. 106-10, København 1984.

- : Regulering af politiets virksomhed - realitet eller illusion. Retfærd 25, s. 87-102, København 1984.

- : Law information technology and grass roots movements. Studierie 3, s. 11-18, Kbh. Universitet 1984.

- : Informationsteknologi og retssystem. Retfærd 26, s. 69-82, København 1984.

- : Hjemmel for beslaglæggelse? Ugeskrift for Retsvæsen 40, s. 350-52, København 1984.

- : Retsinformatioriske indlæg. Retsvidenskabeligt institut B. studier 6, s. 1-47, København 1985.

Harhoff, F.: Grønlands udmeldelse af de europæiske fællesskaber. Mennesker og Rettigheder 1, s. 28-29, Oslo 1984.

Harhoff, F.: Grønlands hjemmestyre og dansk sikkerhedspolitik. Retfærd 25, s. 64-71, København 1984.

Henrichsen, C.M.: Strategi for modmagt - Anmeldelse af Thomas Mathiesen: Makt og Modmakt. Retsspolitik 1984 nr. 3, s. 4-8, Dansk Retsspolitisk Forening 1984.

Koch, H.: Den Engelske Bobby - mellem teknokratisk selvstyre og folkeligt samtykke. Nordisk Tidsskrift for Kriminalvidenskab 5, s. 460-70, Københavns Universitet 1984.

Krarup, O.: Folket og kernevåben. Retfærd 25, s. 11, Akademisk Forlag 1984.

- : Bod og organisationsansvar. København 1984, 16 s.

- , Mathiasen, J.: Afskedigelsesret. København 1984, 200 s.

- : Den frie overenskomst, illusion eller virkelighed. København 1985, 16 s.

Møgelvang-Hansen, P.: Gældssanering - ændringer i konkursloven. Revisorbladet 5, s. 30-38, København 1984.

Petersen, H., Bang, H.: EF's sikkerhedspolitiske integration. Retfærd 25, s. 72-77, København 1984.

Petersen, H.: Arbejdsretten, staten og kvinderne. Fagretlig praksis vedrørende kvinder i offentlige overenskomstforhold. Årbog for Kvinderet 1984 9, s. 51-72, København 1984.

- : Tillidsrepræsentantens beskyttelse. København 1984, 24 s.

- : Grass roots movements and their contact to the formal political system. Studierie 3, s. 8, Københavns Universitet 1984.

- : Ligestillingslovgivning og kollektive aftaler. Foredrag holdt på Nordisk Ministerrådsmøde om ligestillingslovgivning i Helsingfors, sept. 1984. Studierie 5, s. 1-21, Københavns Universitet 1984.

Stevnsborg, H., Koch, H.: Samarbejde, modarbejde og modstand. Dansk politi under tysk besættelse 1940-1945. Tidsskrift for Dansk Politi Særnummer, 1984, sept. 1984, s. 60, København 1984.

Peter Blume

3: Det retsvidenskabelige Institut C

Historie:

Retsvidenskabeligt Institut C (samt A og B) opstod ved en deling af det tidligere Retsvidenskabelige Institut. Delingen blev tiltrådt af konsistorium d. 20/6 1973. Ved samme lejlighed blev institut for skatteret nedlagt og optaget i Retsvidenskabeligt Institut C -

dengang kaldet: Retsvidenskabeligt Institut, Pilestræde 58.

Baggrunden for denne opdeling var, at medarbejderne på Retsvidenskabeligt Institut var placeret tre forskellige steder med et »hovedsæde« i Sct. Pederstræde 19 og to »afdelinger« i Studiestræde 10 og Pilestræde 58. Institutet havde én samlet bevilling, hvoraf hovedparten blev anvendt på »hovedsædet«, mens »afdelingerne« fik stillet et vist beløb til rådighed.

De tre geografiske enheder blev ved opdelingen til Retsvidenskabeligt Institut A, B og C. Ved opdelingen blev endvidere Institut for international ret og europaret nedlagt og optaget i Retsvidenskabeligt Institut, Sct. Pederstræde 19 (dvs. institut A). Medarbejderne ved dette institut flyttede imidlertid over til Pilestræde 58 og indgik derved i Retsvidenskabeligt Institut C.

I 1976 flyttede alle tre institutter sammen i Studiegården, Studiestræde 6. Opdelingen i tre selvstændige institutter blev imidlertid fastholdt. De hidtidige adressebetegnelser erstattedes med bogstaverne A, B og C.

Instituttets medarbejdere er hovedsagelig beskæftiget med forskning og undervisning inden for formueret, folkeret og EF-ret samt skatteret. Siden oprettelsen har instituttet dog også fået medarbejdere, der er beskæftiget med andre retsvidenskabelige fagområder, især person-, familie- og arveret.

Instituttets bestyrer var indtil 1979 professor A. Vinding Kruse og derefter lektor Bo von Eyben.

Stab:

VIP: Antal årsværk: 13.

Professorer: Isi Foighel (orlov); Claus Gulmann; A. Vinding Kruse; Lars Nordskov Nielsen; Erik Siesby; Henning Skovgaard; Finn Taksøe-Jensen.

Lektor: Bo von Eyben.

Adjunkter: Holger Hansen (fra 1.9.); Joseph Lookofsky; Vibeke Vindeløv.

Kandidatstipendiater: Per Lachmann; Ivan Sørensen (begge fra 1.9.).

TAP; Antal årsværk: 3 2/5.

Personale: Jytte Hvidsø; Ingrid Meisling; Dorthe Michaelsen; Jeanne Muldgaard; Kirsten Rosted; Mette Willer.

Forskningsvirksomhed:

Medarbejdernes forsknings- og undervisningsvirksomhed ligger hovedsagelig – men ikke udelukkende – inden for følgende retsvidenskabelige fagområder: formueret, skatteret, folkeret og EF-ret samt person-, familie- og arveret. En væsentlig del af medarbejdernes forsknings- og undervisningsvirksomhed består i at tilvejebringe grundlag i form af lærebøger, materiale-

samlinger m.v. for undervisningen i en række hovedfag i det juridiske studium (person-, familie- og arveret på 1. årsprøve, folkeret og EF-ret på 2. årsprøve, obligationsret og ejendomsret på 4. årsprøve) samt bl.a. kursusfagene skatteret og international privatret.

1. Formueret

1.1. Bo von Eyben har udarbejdet en monografisk kommentar til reglerne om erstatningsudmåling i erstatningsansvarsloven, der trådte i kraft den 1. oktober 1984. Bogens hovedsigte er at give praktisk håndbogsmæssig vejledning i, hvorledes erstatning for personskade og forsørgertab fremover skal udmåles. Arbejdet på en retssociologisk undersøgelse af erstatningsrettens og andre kompensationsystemers funktion ved ulykker med personskade er blevet videreført, men har heller ikke i 1984 kunnet afsluttes på grund af mangel på ressourcer. Der er endvidere arbejdet med problemer vedrørende erstatning og forsikring for skader i forbindelse med lægelig behandling. På opfordring fra Den centrale videnskabetiske Komité er der udarbejdet og publiceret en rapport om erstatning for skader ved deltagelse i biomedicinske forsøg, der munder ud i et forslag om et lovreguleret forsøgspersonforsikring. Endvidere forberedes en fremstilling om lægeansvaret til brug for et samleværk om medicinsk etik, der forventes at udkomme i efteråret 1985.

1.2. A. Vinding Kruse har arbejdet med en undersøgelse vedrørende sælgers og købers retsstilling, herunder internationalt køb. Undersøgelsen vil blive offentliggjort i bogform, herunder lærebogsform. Der er endvidere arbejdet på en undersøgelse af interrelationerne mellem de privatretlige erstatningskrav, forsikringsinstituttet, offentligtretlige reguleringer og foranstaltninger, herunder strafbestemmelser og sociale ydelser. Dele af undersøgelsen vil blive offentliggjort i en ny udgave af »Erstatningsretten«. Der arbejdes også med en undersøgelse af almene erstatningsretlige problemer, herunder professionsansvaret og beskyttelsen af privatlivets fred. Der sigtes bl.a. mod en ny udgave af »Advokatansvaret«. Endelig er der arbejdet med en undersøgelse af ejendomsmæglerens retlige stilling. Undersøgelsen vil blive offentliggjort som en del af et større samleværk.

1.3. Joseph Lookofsky arbejder fortsat med en komparativ analyse af det kontraktsretlige misligholdelsesbegreb og misligholdelsesbeføjelserne i skandinavisk henholdsvis anglo-amerikansk ret med særlig vægt på erstatning. Undersøgelsen omfatter bl.a. internationalt løsørekøb, herunder erstatning i henhold til »United Nations Convention on Contracts for the International Sale of Goods«. Endvidere har han arbejdet med en komparativ analyse vedr. domstolenes internationale kompetence/jurisdiktion.

1.4. Erik Siesby har udarbejdet en kommentar til EF-konventionen om, hvilken lov der skal anvendes på kontraktlige forpligtelser. Han har endvidere arbejdet på en revision af lærebog i international privatret.

1.5. Henning Skovgaard har arbejdet på en ny lærebog i panteret. Endvidere planlægges en ny lærebog i ejendomsret med særligt sigte på faste ejendommers status quo-beskyttelse.

1.6. Ivan Sørensen arbejder på en afhandling, hvis titel er »Den private ulykkesforsikring«. Projektet går ud på at foretage en nærmere undersøgelse af dette forsikringsretlige område med særlig henblik på at belyse praksis i forbindelse med fortolkningen af de almindelige danske forsikringsvilkår.

2. Folkeret og EF-ret

2.1. Claus Gulman har forsket generelt inden for folkeret og EF-ret med henblik på udarbejdelse af en ny lærebog i folkeret og en a jourføring af EF-rets lærebog og Karnovs EF-samling.

2.2. Per Lachmann har i artikelform behandlet De europæiske Fællesskabers stilling som subjekter i folkeretten; i artiklen undersøges især, hvorledes EF's stilling afviger dels fra andre internationale organisationers, dels fra stater. Hovedprojektet er en gennemgribende analyse og vurdering af grundlovens § 20, der omhandler overladelse af beføjelser fra danske myndigheder til mellemfolkelige organisationer. Projektet indebærer dels en analyse og vurdering af det historiske og teoretiske grundlag for § 20, dels en gennemgang af Danmarks praksis med hensyn til anvendelsen af § 20, og dels en retssammenlignende analyse med de tilsvarende problemstillinger i andre europæiske lande.

3. Person-, familie- og arveret

3.1. Finn Taksøe-Jensen har arbejdet på udgivelse af en fremstilling af den danske arveret. Arbejdet, der omfatter en undersøgelse af indholdet af testamenter, ventes afsluttet med henblik på udgivelse i anden halvdel af 1985.

3.2. Vibeke Vindeløv har fortsat undersøgelsen af formueforholdene mellem ugifte samlevende, hvis formål er at belyse de ugifte samlevendes retsstilling ud fra den almindelige formueret og retsstillingen for ægtefæller. Undersøgelsen er delt op i tre hovedafsnit: forholdene under samlivet, forholdene efter samlivsophævelse og forholdene efter dødsfald. Det undersøges, hvorvidt forsørgelsesmæssige betragtninger ligger til grund for trufne afgørelser, uagtet disse ikke er lovfæstet, samt hvorvidt afgørelser måtte være kønsspecifik-

ke. Paralleler trækkes til udenlandsk ret, i særdeleshed tysk og nordisk ret.

Andet:

Lars Nordskov Nielsen har arbejdet med problemer vedrørende forholdet mellem på den ene side de almindelige forvaltningsprocessuelle regler og på den anden side regeringens »moderniseringsprogram« og andre synspunkter vedrørende forvaltningens serviceorientering. Han har endvidere fortsat arbejdet på en fremstilling af regler m.v. om folketingets ombudsmand.

Redaktionsvirksomhed:

Claus Gulmann er redaktør for *Justitia*, og Lars Nordskov Nielsen er redaktør for *Juristen*.

Rejser og gæster:

Joseph Lookofsky har været Visiting Scholar ved New York University School of Law i januar-juni 1984.

Per Lachmann har på en konference afholdt af Det Europæiske Universitetsinstitut i Firenze i oktober 1984 fremlagt en rapport om bedømmelsen af Europaparlamentets udkast til Traktat om oprettelse af en Europæisk union i forhold til Danmarks grundlov, og om de danske politiske partiers stillingtagen til traktatudkastet. Rapporten vil sammen med konferencens øvrige rapporter blive udgivet af universitetsinstituttet som en bog.

Erik Siesby har den 12. december 1984 i Utrikespolitisk forening, Lund, holdt foredrag om EF-Domstolens forfatningsskabende virksomhed.

Bo von Eyben har ved Stockholms Universitet været indleder til en diskussion om retspolitisk argumentation i debatten om erstatningsretten.

Lars Nordskov Nielsen har holdt foredrag på den 3. internationale ombudsmandskonference i Stockholm.

Publikationer:

von Eyben, B.: Lovgivning om erstatningsudmåling. Ugeskrift for Retsvæsen, afd. B 9, s. 97-105, København 1984.

– : Kontanthjælp og erstatning – transbedømmelse og tilbagebetaling i henhold til bistandsloven. *Juristen* 3, s. 89-110, København 1984.

– : Stadig forskellig erstatning alt efter ulykkeskategorien. *Forsikring* 8, s. 144-45, København 1984.

– : Erstatning for skader ved deltagelse i biomedicinske forsøg. København 1984, 71 s.

– : Erstatning ved lægelige uheld – culpaansvar eller forsikringsdækning på objektivt grundlag? *Ugeskrift for Læger* 33, s. 2500-03, København 1984.

– : Erstatningsudmåling – Personskade, forsørgertab. København 1984, 285 s.

- Kruse, A.V.: Indledning til formueretten. Indledning til formueretten (25. udgave af Borgerlig Ret), Kruse, A. V. m. fl., s. 402, København 1984.
- : Festskrift til Jan Hellner. Erstatningsansvarets grænser, s. 787–802, Stockholm 1984.
- : En ny international og en ny nordisk købelov. Ugeskrift for Retsvæsen, afd. B 3, s. 25–29, København 1984.
- Lookofsky, J.M.: Comparative Contract Law (2. Revised Edition). København 1984, 179 s.
- Siesby, E.: Art. 7 i EF-konventionen om lovvalget i kontraktsforhold. Ugeskrift for Retsvæsen, afd. B 1984, s. 230–32, København 1984.
- : Gennemførelse af EF-konventionen om lovvalget i kontraktsforhold. Juristjournalen 4, s. BÅND 15MIN, København 1984.
- : Erstatning for tab af forsørger ved bilulykke i udlandet. Ugeskrift for Retsvæsen, afd. B 1984, s. 305–08, 1984.
- : Lovvalget vedrørende ejendomsforbeholdendnu en gang. Ugeskrift for Retsvæsen s. 163–65, København 1984.
- Taksøe-Jensen, F.: Person-, familie- og arveret. København 1984, 290 s.
- Vindeløv, V.: Opløsning af sameje om enfamiliesboliger. Ugeskrift for Retsvæsen, afd. B 1984, s. 224–29, København 1984.

Bo von Eyben

4: Kriminalistisk Institut

Historie:

Instituttet, der er oprettet i 1957, dækker fagene strafferet og kriminologi. Medarbejdernes forskningsopgaver falder hovedsageligt, men ikke udelukkende, indenfor disse fagområder.

Stab:

VIP: Antal årsværk: Kriminologi: 3, strafferet 3 samt stipendiater.

Professorer: Ulla Bøndeson og Knud Waaben.

Lektorer: Flemming Balvig, Vagn Greve, Berl Kutchinsky og Jørn Vestergaard.

Seniorstipendiater: Annika Snare, Sysette Vinding Kruse og Preben Wilhjelm.

Kandidatstipendiater: Britta Kyvsgaard (indtil april) og Henrik Stevnsborg.

Forskningsrådsstipendiater: Joi Bay og Flemming Mikkelsen.

Forskningsmedarbejdere: Annalise Kongstad, Nell Rasmussen, Lene Ravn og Niels Frimodt Møller.

Eksterne lektorer: Bjarne Christensen og Poul Lodberg.

TAP: Antal årsværk: 4%.

Forskningsvirksomhed:

Strafferet.

Strafferetten angår fastlæggelsen af det strafbares område samt brugen af strafferetlige sanktioner. Strafferetlig forskning vedrører fortolkning og analyse af straffeloven og af særlovgivningens straffebestemmelser. Fortolkningsvirksomheden sker blandt andet ud fra lovforarbejder samt retspraksis. Det undersøges, hvordan de retsudøvende myndigheder anvender reglerne, når de skal afgøre, hvorvidt en person har begået noget kriminelt, og hvilken straf den pågældende i givet fald skal pålægges. Interessen kan også knytte sig til forholdene omkring straffuldbyrdelsen. Om denne indfaldsvinkel benyttes til tider betegnelsen kriminalpolitik, men dette udtryk har også en videre betydning, hvor det blandt andet omfatter de grundlæggende principper for kriminalisering. Strafferetlige studier kan også være af retshistorisk art, ligesom der kan foretages komparative undersøgelser af forskellige landes retstilstand på det strafferetlige område.

Kriminologi.

Kriminologi er studiet af kriminalitetens udbredelse, årsager og virkninger. Medens strafferetten beskæftiger sig med kriminalitet ud fra en juridisk synsvinkel anlægger den kriminologiske forskning en psykologisk, sociologisk eller socialpsykologisk synsvinkel. Kriminalitet er resultatet af et samspil mellem en række faktorer: individet (som det har udviklet sig blandt andet gennem opdragelsen), de små og store grupper man vokser op i og lever i (f.eks. familie, kammerater, arbejdsplads, skole, bymiljø), den sociale position (bestemt især af uddannelse, erhverv og økonomi), love og andre regler, diverse institutioner (politi, domstole, fængsler, forsorg osv.), massemediernes (aviser og ugeblade, fjernsyn og film) og mange andre samfundsforhold. For at kunne beskrive, forstå og forklare kriminaliteten, og hvilken rolle den spiller for borgerne i vort samfund, er det derfor nødvendigt at studere andet og mere end blot de kriminelle handlinger og personer. Man må også inddrage alle de andre faktorer i samspillet. På samme måde må man studere kriminalitetens virkninger ikke blot på ofrene for kriminalitet, men også på de kriminelle selv og deres familier og på dem, der ikke direkte er indblandet. Kriminologer nøjes ikke med at søge at konstatere hvorledes tingene forholder sig. Det hører også til deres opgave at søge at forudsige, hvorledes tingene kan udvikle sig og at fremsætte begrundede forslag til løsning af aktuelle kriminalitetsproblemer. Først og fremmest interesserer man sig naturligvis for måder til bekæmpelse af kriminalitet (kriminalprævention). Et væsentligt led

heri er at bidrage med forskningsresultater til den stadige ajourføring og revision af lovgivningen på det strafferetlige område.

1. *Flemming Balvigs* forskning har især været koncentreret om et projekt, der omhandler kriminalitetens udvikling i Danmark igennem 300 år.

Det tidsmæssige udgangspunkt for projektet er 1730, hvorfra det første forsøg på at udarbejde en mere systematisk kriminalstatistik stammer. Der er tale om en kortlægning af ofre for tyverier i Århus.

Sluttidspunktet, år 2025, er bestemt af den yderste rækkevidde af de befolkningsprognoser, som Danmarks Statistik har udarbejdet.

For perioden fra 2. verdenskrig og frem til nutiden er der udarbejdet en beskrivelse af den anmeldte strafelovskriminalitets udvikling sat i perspektiv dels af andre former for individuelle sociale problemer (der gennemgående har udviklet sig på samme måde) og dels af udviklingen i de andre nordiske lande.

For perioden fra 1730 og frem til 2. verdenskrig er studeret det sammenfald, som der viser sig at være mellem kriminalitetsudviklingen på den ene side og periodens socioøkonomiske særpræg på den anden.

For perioden fra nutiden og frem til år 2025 er analyseret de konsekvenser, som de kommende årtiers ændrede aldersstruktur i befolkningen kan få for kriminalitetens størrelse og sammensætning fremover. Alt andet lige vil den ændrede aldersstruktur medføre et klart fald i kriminaliteten.

Udover udforskningen af kriminalitetsudviklingen har *Flemming Balvig* taget de forberedende skridt til to nye projekter, ét der omhandler forsikringsmisbrug og ét der søger at belyse gadevold.

Projektet om forsikringsmisbrug har til formål at kortlægge såvel forsikringstagernes som forsikringselskabernes mulige misbrug.

Projektet om gadevold, forstået som overfald på sagesløse på offentligt sted, gennemføres i samarbejde med og som en form for undervisning af interesserede studerende og kandidater, som tidligere har gennemført kursus i kriminologi.

2. *Joi Bay* arbejder som forskningsrådsstipendiat med projektet »En mandekultur i opbrud.« Projektet analyserer forvandlingen af rockerkulturen fra en ungdommelig udgave af mandekulturen i arbejderklassen til at blive en subproletarisk, kriminel gadekultur. Denne udvikling sættes i relation til den økonomiske krise og betragtes som et resultat af et sammenbrud i mandespecifikke forsvarsmekanismer. Rockerkulturen sættes ind i en mandehistorisk og -psykologisk sammenhæng, hvor der især lægges vægt på at analysere symbolbrug, samværsformer, forholdet mellem kønnene og forholdet til udenforstående. I projektet indgår desuden en kortlægning af rockerkulturen i Danmark, en undersøgelse af rekruttering, afvigerkar-

riere og integration samt en vurdering af socialpædagogiske, kriminalpræventive initiativer i forhold til rockere.

3. *Ulla Bondeson* arbejder med et kriminologisk forskningsprojekt vedrørende straffens virkninger, et recidivstudie, som omfatter 1000 indsatte fulgt over en periode af ti år. Der er blevet etableret et samarbejde med Statistisk Forskningsenhed med det formål at teste prisoniseringen og dennes langvarige virkninger gennem en overlevelsmodel. Dette longitudinelle studie skal inkorporeres i en revideret udgave af »Fången i fængselsmiljøet« på engelsk.

På det retssofologiske område arbejder *Ulla Bondeson* med undersøgelser vedrørende den almindelige og judicielle retsbevidsthed.

Hun har også startet en arbejdsgruppe for at studere det moralske klima i Norden.

Endvidere er hun ved at færdiggøre et forskningsprojekt om sanktionsvalg og strafudmåling.

Endelig har *Ulla Bondeson* sammen med *Annika Snare* udarbejdet en rapport om skandinavisk kriminologisk forskning til Crime and Justice.

4. *Niels Frimodt-Møller* har påbegyndt en kriminologisk undersøgelse af relationerne mellem indbrudstyves bosteder og deres gerningssteder, med henblik på at afdække hvem eller hvad forebyggelsesinteressen bør dreje sig om. Er det de kriminelle og potentielt kriminelle, der bor i undersøgelsesområdet, eller deres mål (ofrene) for indbrudstyverier, der bør prioriteres højest, eller begge dele samt forbindelsen mellem disse?

Det er tanken at foretage en empirisk undersøgelse i et udvalgt byområde. Ved hjælp af gennemgang af sagsakter (indbrudstyverier, hvor sagerne er afsluttet med domfældelse) søges bestemt, hvad der kendetegner de områder, hvor kriminelle hyppigst bor, f.eks. sociale og fysiske faktorer, og hvad der kendetegner gerningsstederne med hensyn til også sociale og fysiske faktorer.

5. *Vagn Greve* har ved udgangen af 1984 afsluttet en engelsksproget introduktion til dansk strafferet (under trykning ved Direktoratet for Kriminalforsorgen – sammen med *Ole Ingstrup*, *Sv. Gram Jensen* og *Martin Spencer*). Hans forskning faldt på dette tidspunkt især indenfor fiskalstrafferetten. Det er den del af strafferetten, der handler om de regler, der beskytter de offentlige kassers indtægter i form af skatter, told og afgifter. Der er tale om et juridisk område af største praktiske og politiske betydning. Til trods for dette har det aldrig været behandlet samlet. Formålet er dels at give en relativt indgående beskrivelse af gældende ret, dels at sammenligne enkeltreglerne inden for de nævnte områder med hinanden og med de regler der gælder i den såkaldte almindelige strafferet.

I det forløbne år har han alene eller sammen med

andre udgivet en opgavesamling, »Strafansvar«, der er en elementær lærebog i strafferet og i reglerne omkring afsoning af fængselsstraf, »Bibliografi over nordiske kriminalvidenskabelige tidsskrifter og årbøger 1878-1982«, en kommentar til straffelovens almindelige del, samt en edb-strafferet. Derudover har han publiceret artikler om kriminalpolitiske og retshistoriske emner.

6. *Annalise Kongstad* og *Beth Grothe Nielsen* (sidstnævnte er nu ansat ved Århus Universitet) har afsluttet deres projekt om strafferetlige og kriminologiske perspektiver ved forældres vold mod børn. Projektet er beskrevet i årbogen for 1983, hvortil der henvises. *Annalise Kongstad* arbejder med arkivering af afdøde professor *Karl O. Christiansens* tvillingmateriale (med støtte fra Nordisk Samarbejdsråd for Kriminologi). Hun arbejder herudover med en teoretisk beskrivelse af årsager til voldtægt, hvor hovedvægten er lagt på egenskaber ved manderollen.

7. *Sysette Vinding Kruse* arbejder på udgivelse af en populæruddgave af disputatsen Erhvervslivets kriminalitet. Hun arbejder endvidere på et projekt om de professionelle rådgiveres strafferetlige ansvar som bestyrelsesmedlemmer og lignende. Med professionelle rådgivere menes særligt advokater og revisorer.

8. *Berl Kutchinsky* har foretaget en kriminologisk analyse af incestbegrebet og søgt at fastslå omfanget af incestuøse overgreb. En gennemgang af foreliggende undersøgelser viser, at selv hvis incestbegrebet udvides til at omfatte enhver form for seksuelt overgreb på børn forøvet af forældre eller forældrelignende personer, forekommer sådanne overgreb forholdsvis sjældent, omend dog langt hyppigere end det måtte fremgå af kriminalstatistikken.

Kutchinsky har endvidere studeret sexuel kontrol i historisk/kulturhistorisk belysning. Han har herunder undersøgt hvorledes den til enhver tid og i ethvert samfund herskende seksuelle kontrol, herunder kontrol udøvet gennem straffelovgivning, har haft til formål at tilgodese en række fremherskende interesser, hvoraf især skal fremhæves kontrol med befolkningstilvæksten og af forholdet mellem arbejde og forbrug.

Kutchinsky har arbejdet på fortsatte studier af parts- og vidneafhøring.

9. *Britta Kyvsgaard* afsluttede sin kandidatstipendieperiode 1. marts 1984. I stipendietiden har hun gennemført en undersøgelse omkring unges dagligliv med særlig henblik på deres kriminelle aktiviteter samt anvendelse af alkohol og narkotika. Undersøgelsen er foretaget i en satellitby i udkanten af København og omfatter en gruppe 16-17 årige, der på undersøgelsestidspunktet gik i den lokale folkeskoles 10. klasse. Data er primært indsamlet gennem interviews og deltagende

observation, idet *Britta Kyvsgaard* over en 15-måneders periode opholdt sig og delvis boede i undersøgelsesområdet. Gennem dataanalysen påpeges forskellige mønstre for de unges dagligliv. Disse mønstre er forbundet med den afvigende adfærds omfang og fremtrædelsesformer. I et videre perspektiv kan den afvigende adfærd forklares ud fra de unges sociale baggrund samt deres forventninger til fremtidig social position. Resultaterne af undersøgelsen findes i afhandlingen »Betogenerationen«, for hvilken *Britta Kyvsgaard* i december 1984 erhvervede den juridiske licentiatgrad. Indtil 1. april 1984 havde *Britta Kyvsgaard* et stipendium fra Nordisk Samarbejdsråd for Kriminologi til videre redigering af ovennævnte rapport. Pr. 1. april 1984 tiltrådte hun stillingen som sekretariatsleder i Nordisk Samarbejdsråd for Kriminologi.

10. *Flemming Mikkelsen* arbejder som forskningsrådsstipendiat med projektet Arbejdskonflikter i Skandinavien 1848-1980. Projektet har til formål at beskrive og forklare de kortsigtede, mellem- og langsigtede ændringer i konfliktmønstret (strejker, lock-out, blandede arbejdskonflikter samt andre former for kollektive aktioner) i Danmark, Sverige og Norge 1848 til 1980. Der gøres især meget ud af at kortlægge de økonomiske, industrielle, organisatoriske og politiske faktors betydning for konfliktudviklingen ligesom problemerne omkring demokrati og velfærdsstat tages op til diskussion.

11. *Nell Rasmussen* har i samarbejde med *Vagn Greve* og *Lene Kielgast* udarbejdet Bibliografi over Nordiske Kriminalvidenskabelige Tidsskrifter og Årbøger 1878-1982.

12. *Annika Snare* arbejder med et projekt om kontrolpolitik og rusmidler i et kønsperspektiv. Hensigten med projektet er at undersøge kvinders brug/misbrug af alkohol og stoffer (inkl. lægemidler) ud fra en kriminologisk synsvinkel. Empiriske undersøgelser vedr. brugs-mønstre og udviklingstendenser danner baggrunden for at studere samfundets indgriben gennem medicinske, sociale og strafferetlige foranstaltninger. Den definitions-mæssige overgang fra privat (individuel) handling til offentligt problem er af speciel interesse. Tanken er således at betingelser for denne proces, som blandt andet karakteriseres af synliggørelse og afvigelsesstempling, bliver behandlet i en ramme baseret på forbrugsdata og kønsspecificerede kontrolmønstre.

13. *Henrik Stevnsborg* har i perioden fortsat undersøgelserne af politiets historie fra enhedspolitiets oprettelse i 1938 til nedlæggelsen af de kommunale vagtværn i 1947. Hovedinteressen gælder besættelsestiden, men der er tillige inddraget en periode før og efter. Formålet hermed er at kunne belyse kontinuiteten og ikke blot brudflader. Undersøgelsen er baseret på såvel

den foreliggende litteratur som kvalitative data (interviews) og kvantitative data (arkivundersøgelser). Undersøgelsen er blevet til på initiativ af Politihistorisk Selskab.

14. *Jørn Vestergaard* har fortsat sine studier vedrørende sindslidendes retsstilling i de nordiske lande. Flere artikler om emnet er under publicering. Vestergaard har desuden arbejdet med en fremstilling vedrørende anklagemyndighedens opbygning og virksomhed. Yderligere arbejdes der med afslutningen af et projekt om de senere års sammenstød mellem politi og husbesættere.

15. *Knud Waaben* arbejder med universitetshistoriske og strafferetshistoriske studier, undersøgelser inden for aktuelle kriminalpolitiske områder, til dels i retssammenlignende belysning, og med fortsat revision af lærebøger i strafferet.

16. *Preben Wilhelm* har påbegyndt en undersøgelse vedrørende den praktiske fortolkning af retsplejens kriterier for straffeprocessuelle og politimæssige tvangsindgreb. Tanken er at analysere de intentioner og forventninger som lå bag vedtagelsen af de pågældende bestemmelser, samt evt. at opstille mulige forslag til mere effektive retsgarantier. Der er foreløbig iværksat en spørgeskemaundersøgelse, som under medvirken af de beneficerede advokater skal omfatte samtlige de straffesager, i hvilke de beskikkes gennem første halvdel af 1985.

Redaktionsvirksomhed:

Flemming Balvig er medlem af redaktionen af *Misbrug*.

Ulla Bondeson er medlem af redaktionerne for *Annales Internationales de Criminologie* og *Crime and Justice*.

Joi Bay er medlem af redaktionen af *Årbog for ungdomskulturforskning*.

Vagn Greve er hovedredaktør for *Nordisk Tidsskrift for Kriminalvidenskab*.

Sysette Vinding Kruse er medredaktør af *The Company Lawyer*.

Annika Snare er medlem af redaktionsrådet for *Contemporary Crises*.

Berl Kutchinsky er medlem af redaktionskomitéer for *Scandinavian Studies in Criminology*, *International Journal of the Sociology of Law* og *Nordisk Sexologi*.

Medlemskab af udvalg, kommissioner m.v.:

Flemming Balvig er medlem af Udvalget under Statens samfundsvidenskabelige Forskningsråd vedrørende kriminologisk og kriminalpolitisk forskning, Danmarks Statistiks Kriminalstatistikudvalg og den

af denne nedsatte arbejdsgruppe, samt justitsministeriets kriminalpolitiske forskningsudvalg.

Ulla Bondeson er formand for Nordisk Samarbejdsråd for kriminologi, medlem af Justitsministeriets kriminalpolitiske Forskningsudvalg, Udvalget under Statens samfundsvidenskabelige forskningsråd vedrørende kriminologisk og kriminalpolitisk forskning, Svenska kriminalistforeningens styrelse, Board of Research Committee for the Sociology of Deviance and Social Control, International Sociological Association samt Commission Scientifique, Conseil de Direction (secrétaire générale adjoint) og Société Internationale de Criminologie.

Vagn Greve er formand for justitsministeriets kriminalpolitiske forskningsgruppe og medlem af justitsministeriets kriminalpolitiske udvalg, justitsministeriets udvalg vedrørende økonomisk kriminalitet, Danmarks Statistiks udvalg vedrørende den grønlandske kriminalstatistik, Det kriminalpræventive råd og Nordisk Samarbejdsråd for Kriminologi.

Berl Kutchinsky er medlem af Det kriminalpræventive Råds butikstyveriudvalg og præventionstaktiske udvalg. Medlem af afkriminaliseringskomite under European Committee on Crime Problems.

Jørn Vestergaard er medlem af justitsministeriets arbejdsgruppe vedrørende forsøgsordningen med samfundstjeneste. Han har desuden i 1984 været medlem af DJØF's repræsentantskab, af overenskomstforeningens repræsentantskab, af overenskomstforeningens uddannelses- og forskningsudvalg, af AC's forskningspolitiske udredningsgruppe, af styrelsen for Dansk Retspolitisk Forening, samt af styringsgruppen for komitéen vedrørende politiet og sociale uroligheder.

Knud Waaben er formand for straffelovrådet og medlem af den nordiske strafferetskomité. Har i 1984 været medlem af et norsk og et svensk bedømmelsesudvalg.

Deltagelse i konferencer, seminarer m.v.

Flemming Balvig har deltaget som indleder i det nordiske kriminalistmøde, Helsingfors 1984, samt ved en nordisk konference om retsstatistik, afholdt i Norge. Har desuden deltaget i Europarådets kriminologiske forskningskonference i Strassbourg.

Ulla Bondeson har deltaget i redaktørbestyrelsesmøde i Crime and Justice i Washington D.C. i januar 1984. Styrelsesmøde og konference for Société Internationale de Criminologie med de fire store associationer i april 1984. I maj 1984 medarrangør af et forskerseminar for Nordisk Samarbejdsråd for Kriminologi i Norge vedrørende narkotika og kontrolpolitik. Deltager i HEUNI-symposiet og Nordiske Kriminalistforeningers konference i Helsingfors i juni 1984. Medarrangør af retsstatistik konference for NSFK i november 1984 i Norge.

Vagn Greve har deltaget i det nordiske kriminalistmøde, Helsingfors 1984, i det nordiske juristmøde, Oslo 1984, samt i Europarådets kriminologiske forskningskonference i Strassbourg.

Britta Kyvsgaard har deltaget i et nordisk kriminologiseminar vedrørende narkotika, Norge 1984, samt i det nordiske kriminalistmøde, Helsingfors 1984.

Sysette Vinding Kruse har deltaget i det nordiske kriminologiseminar vedrørende narkotika, Norge 1984, i det nordiske kriminalistmøde, Helsingfors 1984 og i det nordiske juristmøde, Oslo 1984. Hun deltog ved de to førstnævnte møder som indleder.

Annika Snare har deltaget i et arbejdsgruppemøde afholdt med støtte fra Nordiska Nämnden för Alkohol- och Drogforskning om kvinders rusmiddelbrug. Hun har deltaget i nordisk kriminologiseminar vedrørende narkotika, Norge 1984 samt i en kriminologisk forskerkonference arrangeret af Europarådet.

Jørn Vestergaard har deltaget som observatør ved HEUNI's symposium om Rationality in Criminal Justice, Helsingfors maj 1984, samt deltaget i det nordiske kriminalistmøde, Helsingfors juni 1984. Desuden har Jørn Vestergaard været arrangør af et arbejdsgruppemøde afholdt med støtte af Nordisk Samarbejdsråd for Kriminologi om anklagemyndigheden i de nordiske lande.

Andet:

Joi Bay har holdt forelæsning på AUC om Krisens ungdom, samt på Århus Universitet om Kreativitet i ungdomskulturene.

Sysette Vinding Kruse har gæsteforelæst i specialstrafferet, i rettsociologi samt i parts- og vidneafhøring på Københavns Universitet. Hun har forestået en forelæsningsrække på Folkeuniversitetet samt holdt foredrag i diverse foreninger.

Berl Kutchinsky har været gæstelærer ved det lægevidenskabelige fakultet

Henrik Stevnsborg har undervist i faget retshistorie på det juridiske studium samt gæsteforelæst på Historisk Institut og på Danmarks Biblioteksskole.

Jørn Vestergaard underviser i faget Criminal Justice hos DIS Study og har desuden været gæstelærer på Forvaltningshøjskolen.

Knud Waaben har været gæsteforelæser ved Uppsala Universitet.

Publikationer:

Andersen, T.F., Balvig, F.: Opvækstvilkår og senere registreret straffelovskriminalitet. Nordisk Tidsskrift for Kriminalvidenskab 1, s. 1-15, København 1984.

Balvig, F.: Forsikringsbedrageri - en analysemodel. Rungsted 1984, 19 s.

Balvig, F., Rasmussen, N.: Christiania opleves som

politistat. Fristaden Christianias Retstidende 1, s. 9, Ugeavisen København 1984.

- : År 2000 - Et samfund uden unge! - Et samfund fuld af unge? Kriminalistisk Institut, København 1984, 53 s.

- : Tyveri og stoffemisbrug. Stoffemisbrug 4-5, s. 22-25, Oslo 1984.

- : Grænser for straf. Brasen 1, s. 4-6, Vridsløse Statsfængsel 1984.

- : On the social class bias in juvenile delinquency. Sociological Microjournal Vol. 18, s. 5-24, Københavns Universitet 1984.

- : Kriminalitetens udvikling i Danmark 1950-82. Nordisk Tidsskrift for Kriminalvidenskab 2, s. 83-108, København 1984.

- : Om massekriminaliteten i de kommende år (kronik). Dagbladet Aktuelt 22. maj 1984, s. 2, Hillerød 1984.

- : Voldskriminalitetens udvikling i Danmark 1950-82. Kriminalistisk Instituts Stencilserie 23, s. 71-94, Københavns Universitet 1984.

- : Ungdomskriminalitet i en forstadskommune. København 1984, 188 s.

- : Kriminalitet - Angst for kriminalitet - Magtesløshed og fremmedgørelse. Københavns Universitet 1984, 171 s.

- : Kriminalitetens udvikling i Norden 1950-82. Københavns Universitet 1984, 83-108 s.

- : Om straffepraksis og forsikringspraksis. Tidsskrift for Dansk Polit 12, s. 463-64, København 1984.

- , Rasmussen, E.G.: Fængslet. Københavns Universitet 1984, 9 s.

- : Individuelle sociale problemers udvikling i Danmark siden 1960. Københavns Universitet 1984, 88 s.

- , Helweg-Larsen, K., Leonhardt, P.: Omkostninger ved stofmisbrug. Misbrug, Tidsskrift om stofmisbrug 2, s. 4-7, København 1984.

- : Voldsulykker. Vold i Århus. En rapport om voldsulykker i Århus gennem et år, Hedeboe, Jens (red.), s. 77-80, Århus 1984.

- : Opklaringsprocenten - et mål for retssystemets effektivitet? København, Oslo 1984, 22 s.

- , Rasmussen, N.: Visse sider af forholdet mellem befolkningen, Christiania og politiet. Københavns Universitet 1984, 55 s.

- , Rasmussen, N.: Visse sider af forholdet mellem befolkningen, Christiania og politiet. Kriminalistisk Instituts Skriftserie 25, s. 55, Københavns Universitet 1984.

Bay, J.: De provokerer - og fornyer. Aktuelt 62, 2. marts 1984, s. 2, Hillerød 1984.

- : Musikkens rolle i ungdomskulturene. Opus 1,4, s. 5, København 1984.

- : Från asfaltcowboys till Storstadsindianer. Tidsskrift för marxistisk teori och politik 49-50, s. 5, Malmö 1984.

- : DaDaDa—is all i vant to say to you. Ungdomskultur: Identitet – motstand, Johan For ñas, Ulf Lindberg, Ove Sernhede (red), s. 28, Stockholm 1984.
- : Generationskamp og ungdommens almengørelse. BUKS 2, s. 8, Århus 1984.
- : Voffor voxen? Ungdomsliv – hvordan og hvilket?, Ole Christiansen m. fl. (red), s. 12, København 1984.
- : Ungdomssociologi. København 1984, 72 s.
- Bondeson, U.: The role of research in defining the component groups of the population and determining their attitudes towards a crime policy aimed at developing alternativesto imprisonment. Participation of the public in crime policy, Council of Europe, Council of Europe, s. 65–69, Strasbourg 1984.
- Greve, V.: Da danskerne opgav hjemmebrændingen. Alkoholpolitik 1, s. 24–29, Helsingfors 1984.
- : Opgaver i strafferet. København 1984, 109 s.
- : Opsvar. 9. udg. København 1984, 179 s.
- : Bibliografi over nordiske kriminalvidenskabelige tidsskrifter og årbøger 1878 – 1982. København 1984, 285 s.
- : Er tiden moden til en ny straffelov? Juristen 8, s. 10, København 1984.
- : Kommenteret straffelov, Almindelig del, 3. udg. København 1984, 419 s.
- : Kun tanskalaist luoppiivat kotipoltosta. Alkoholipolitiikka 5, s. 262–66, Helsinki 1984.
- : EDB–strafferet. København 1984, 128 s.
- Helweg–Larsen, K., Balvig, F., Leonhardt, P.: Narkokriminalitet. Misbrug, Tidsskrift om stofmisbrug 2, s. 4–7, København 1984.
- Kruse, S.V.: Strafansvaret for kollektive enheder i dansk ret. Kriminalistisk Instituts Stencilserie 23, s. 33–42, Københavns Universitet 1984.
- Kruse, S.V.: Changes in the Acts on Companies. The Company Lawyer Vol. 5, No. 1, s. 46–47, London 1984.
- : Anmeldelse af Torsten Cars, Mutor och Bestickning. Tidsskrift for Rettsvitenskap 1984, s. 189–92, Oslo 1984.
- Kutchinsky, B.: Incest – I kriminologisk perspektiv. Agrippa – Psykiatriske Tekster 3, s. 160–69, København 1984.
- : Den lille Rødhætte og ulven. Om "Seksualpolitik", seksualpolitik og de nye myter. Seksualpolitik 3, s. 4–8, København 1984.
- : Seksuelt misbrug af børn. Ugeskrift for Læger 1. sept. 1984, s. 2 731–32, København 1984.
- : Experiences with Pornography and Prostitution in Denmark. Pornography and Prostitution in Denmark, France, West Germany, the Netherlands a John S. Kiedrowski and Jan J. M. van Dijk, John S. Kiedrowski, Jan J. M. van Dijk, s. 72–96, Ottawa, Canada 1984.
- : Sexuel kontrol i historisk/kulturhistorisk belysning: en tre–faktor model. Rapport fra seminar Seksualitet og kontroll, Oslo 1984, Annick Prieur og Arnhild Taksdal (red.), s. 5–33, København 1984.
- Kyvsgaard, B.: Pubertet og kriminalitet. Om unge – en håndsækning til deres forældre, Amtungsdomscentret, Vordingborg, s. 9–12, Vordingborg 1984.
- : Fagforenings(kriminal)politik. Kriminalpolitik 2, s. 18–23, København 1984.
- : Hverdagslivet i en moderne satellitby. Kriminalistisk Instituts Stencilserie 23, s. 43–71, Københavns Universitet 1984.
- : Anmeldelse af Jerzy Sarnecki: Fritid och brottslighet. Nordisk Tidsskrift for Kriminalvidenskab 1, s. 69–70, København 1984.
- : Betongenerationen. En rapport om satellitbyer, klasser og kriminalitet. Københavns Universitet 1984, 279 s.
- Stevnsborg, H., Christensen, J.: Fra Bordelstorm til Besættere. Samvirke Marts 1984, s. 12–15, Albertslund 1984.
- : "Tak Gud, min søn, at du ikke kom for Riberret". Retspleje i Ribe 1590–1594. Tradition og Kritik. Festskrift til Svend Ellehøj den 8. september 1984, Grethe Christensen m.fl., s. 28, København 1984.
- , Jenlar, E.: Riberret. Siden Saxo 1, s. 3, København 1984.
- , Koch, H.: Samarbejde, modarbejde og modstand. Dansk politi under tysk besættelse 1940–1945. Tidsskrift for Dansk Polit Særnummer, 19. sept. 1984, s. 60, København 1984.
- : Hexenglaube und Hexenrecht. Forschungen zur rechtsarchäologie und rechtlichen Volkskunde VI, s. 111–27, Zürich 1984.
- Vestergaard, J.: Lokale tilsyns– og klageinstanser i retspsykiatrien: De norske kontrolkommissioner. Kriminalistisk Instituts stencilserie 27, s. 1–25, Københavns Universitet 1984.
- : Revisionen af sindssygeloven: Om retsgarantier ved tvangsindlæggelse og tvangstilbageholdelse. Kriminalistisk Instituts stencilserie 26, s. 1–64, Københavns Universitet 1984.
- Vestergaard, J.: Sociale uroligheder i storby–ghettoaen, specielt med henblik på politiets rolle i forbindelse med husbesættelser. Københavns Universitet 1984, 60 s.
- : Fjern nævningerne – styrk domsmændene. Retspolitik 6, s. 13–18, København 1984.
- : The Danish Mental Health Act of 1938: "Progressive" Psychiatric Paternalism Revised. Kriminalistisk Instituts stencilserie 26, s. 95–115, Københavns Universitet 1984.

Jørn Vestergaard

Statsvidenskab

1: Økonomisk Institut

Historie:

En væsentlig begivenhed i forhistorien for Økonomisk Institut var oprettelsen af Institut for Historie og Samfundsøkonomi i 1926. I 1950'erne blev ønsket om at oprette et selvstændigt økonomisk institut fremført med stigende vægt. Et forslag om oprettelse af Økonomisk Institut blev fremsendt til Konsistorium ved Københavns Universitet og godkendt på Konsistoriums møde den 23. oktober 1957. Efter denne godkendelse blev det på et bestyrelsesmøde besluttet »at lade instituttet starte pr. 1. april 1958«. Institutet kunne således i 1983 fejre sit 25-års jubilæum, hvilket er blevet markeret ved udsendelsen af en jubilæumsbog »Økonomiske Essays« (Studier nr. 28, Akademisk Forlag 1984) med bidrag af instituttets medarbejdere.

Økonomisk Institut er i de godt 25 år vokset til et stort institut, hvor 48 videnskabelige medarbejdere og 14 teknisk-administrative medarbejdere pr. 31. december 1984 havde deres daglige arbejdsplads. Institutet har efter sine ledelsesregler »til opgave at drive forskning inden for området økonomi«. Institutets aktiviteter spænder over en bred vifte af discipliner inden for dette område. Institutets størrelse og faglige bredde har medført, at der omkring forskellige forskningsområder er opstået en række uformelle arbejdsgrupper.

Stab:

VIP: Antal årsværk: 48

Professorer: Ellen Andersen, Sven Danø, Hector Estrup, Birgit Grodal, Erik Gørtz, Svend Aage Hansen, P. Nørregaard Rasmussen, Niels Thygesen, Karl Vind, Anders Ølgaard.

Lektorer: Michael Blad, Poul Buch-Hansen, Jørgen Peter Christensen, Jørgen Estrup, Christian Groth, Y.P. Gupta, Christian Hjorth-Andersen, Hans Keiding, Niels Kærgård, Jørgen Birk Mortensen, Axel Mossin, Peter Erling Nielsen, Gunnar Persson, Peter Mark Pruzan, Troels Østergaard Sørensen, Torben Warnich-Hansen, Thorbjørn Waagstein, Hans Aage. Lektorvikar: Leif Danziger.

Docent: Frode Terkelsen.

Seniorstipendiater: Lars Tyge Nielsen, Niels-Erik Topp, Tage Vosbein.

Kandidatstipendiater: Karsten Albæk, Paul Brüniche-Olsen, Bodil Olai Hansen, Leif Hasager, Morten Hviid, Finn Voldtofte Jensen, Ulla Funch Jensen, Carsten Kowalczyk, Klavs Lindeneg, Fredrik Pitzner-Jørgensen, Henrik Plaschke, Per Bremer Rasmussen, Christian Schultz, Peter Skott.

Forskningsstipendiater: Keld Holm, Hans Hummelgaard, Hans Jørgen Jacobsen, Lars Otto, Jarn Schauby, Sanne Udsen.

Eksterne lektorer: Otto Andersen, John Frederiksen, Søren Geckler, Helmuth Hansen, Vagn Thorsgaard Jacobsen, Niels Lihh Jørgensen, Lars Kolind, Jens Lunde, Asger Lund-Sørensen, Svend Lundtorp, Gunnar Viby Mogensen, Rolf Norstrand, Anders Rosdahl, Jørgen Rosted, Finn Østrup.

Undervisningsassistenter: Poul Aistrup, Peter Allerup, Lars Andersen, Preben Andersen, Svend Bang, Hans Bay, Axel Bertelsen, Gert Birnbacher, Henrik Blom-Hansen, Erik Boel, Lars Borchsenius, Lars Brejnrod, Anders Bruun-Schmidt, Henrik Bülow-Hansen, Per Callesen, John Carlsen, Jørgen Cherly, Jens B. Christensen, Niels B. Christensen, Thomas A. Christensen, Jeppe Christiansen, Henrik Christoffersen, Henrik Dahl, Esben Dalgaard, Ole Davidsen, Poul Dines, Michael Dithmer, Karsten Dybvad, Jeppe Dyre, Svend Egmos, Rolf Ejlersen, Gerda Engholm, Michael Fuchs, Henrik Fønø, Gorm Gabrielsen, Niels Hald, Bodil Olai Hansen, Frank Hansen, Per Vejrup Hansen, Poul Erik Hansen, Bjarne Hastrup, Jes Hedensted, Tom Hefting, Ingrid Henriksen, Simon Holmgård, Søren Holst, Willy Håkonsen, Arvid S. Jacobsen, Hans Jørgen Jacobsen, Karsten Jacobsen, Bjarne Astrup Jensen, Hugo Frey Jensen, John Jensen, Leif Jensen, Ove Sten Jensen, Thomas Chr. Jensen, Per Ulstrup Johansen, Jens Pagter Kristensen, John Kristensen, Søren Kristensen, Henrik Kruse, Hans Kurt Kvist, Henrik Lando, Bjarne Larsen, Henrik Larsen, Rikard B. Larsen, Steen Ryd Larsen, Finn Carsten Lauritzen, Susanne Lindholm, Mogens Lønborg, Flemming Mac, Jens Peter Madson, Johannes Mouritzen, Charlotte Møller, Erik Mørdrup, Carsten Anker Nielsen, Johan Nielsen, Michael Teit Nielsen, Niels Lorenz Nielsen, Søren Bo Nielsen, Vögg Löwe Nielsen, Carl-Axel Nilsson, Mogens Nørregaard Olesen, Bent Stenberg Pedersen, Helge J. Pedersen, Knud Pedersen, Lars Haagen Pedersen, Peter Pedersen, Torben Møger Pedersen, Max Petersen, Finn Mølgaard Poulsen, Lars W. Ranfelt, Fl. Nytofte Rasmussen, Tyge Vorstrup Rasmussen, Leif Raavad, Lone Samuelson, Torsten Schiøler, Jørgen N. Schmidt, Christian Schultz, Kristian Smedstad, Simon Sneider, Michael Soetman, Uffe Strandkjær, Jeppe Strange, Peter Birch Sørensen, Hans Chr. Thomsen, Thomas Thomsen, Hans Thygesen, Sven-Karsten Topp, Jeppe Traberg, Mikael Trier, Torben Visholm, Michael Weischer, Eigil Waagstein.

TAP: Antal årsværk: 17.

Aase Andersen, Henning Asmussen, Anne Lise Bagge, Lykke Bangsgaard, Ulrika Merete Enemark, Hanne Hansen, Else Haugebo, Boye Haure, Pia Lund Jacobsen, Preben Liljendahl, Rigmor Lundgaard, Bente Madsen, Else Marie Pedersen, Bjarne Skarin, Grete Stenør, Liselotte Thorlinn, Kirsten Thune.

Forskningsvirksomhed:

Nærværende beretning rapporterer om medarbejdernes forskningsmæssige aktiviteter m.m. Det vil ses, at undervisningsmæssig og forskningsmæssig aktivitet ikke er helt nem at adskille. Vi kan i denne forbindelse pege på medarbejdernes vejledningsopgaver i forbindelse med licentiat- og kandidatstuderendes store specialopgaver som hørende under instituttets aktivitetssområde, og en oversigt over disse opgaver er derfor indføjet i nærværende rapport. Licentiatstudiet er en forskningsuddannelse, der forventes at have betydning for forskningsrekrutteringen til Københavns Universitet og andre højere læreanstalter, hvor der undervises i økonomi, samt i forskningslignende stillinger uden for universitetet. Der er p.t. immatrikuleret 11 kandidater ved lic.-studiet.

Instituttets forskningsaktivitet spænder over så bredt et område, at det kan være vanskeligt at sammenfatte disse aktiviteter i en fælles karakteristik, selv om et fælles udgangspunkt er økonomisk teori. En kort karakteristik af vigtige forskningsområder, der dyrkes på instituttet, er givet som indledning til en omtale af de af instituttets medarbejdere, som naturligt kan rubriceres under en sådan karakteristik. Det drejer sig om følgende grupper:

1. Mikroteori og generel ligevægtsteori
2. Driftsøkonomi og operationsanalyse
3. Planlægning
4. Pengeteori og pengepolitik
5. Politisk økonomi
6. Vækst, fordeling og inflation
7. Økonometri og empirisk økonomi
8. Anvendt økonomi
9. Energiøkonomi.

En række af instituttets medarbejdere har ikke naturligt kunnet rubriceres i disse grupper, men det er da også for disse medarbejders vedkommende karakteristisk, at tidligere tiders stærkt individualiserede forskning heller ikke dækker deres aktivitet. En række af dem har således stærkt udadrettede aktiviteter, bl.a. i forbindelse med deltagelse i udvalg og udredningsarbejde.

1. Mikroteori og generel ligevægtsteori

(Michael Blad, Birgit Grodal, Bodil Olai Hansen (indtil 1/9 84), Leif Hasager (indtil 1/9 84), Morten Hviid (fra 1/9 84), Hans Jørgen Jacobsen (fra 1/9 84), Finn Voldtofte Jensen (fra 1/2 84), Hans Keiding, Carsten Kowalczyk, Jørgen Birk Mortensen, Lars Tyge Nielsen, Christian Schultz (fra 1/9 84), Frode Terkelsen og Karl Vind).

Den mikroøkonomiske teori handler om samspillet

mellem enkeltindividernes økonomiske adfærd. Det undersøges her, hvorledes den enkeltes handlinger inden for de rammer, der er fastlagt af de økonomiske regler og institutioner i samfundet, betinger og påvirker den økonomiske situation i dette samfund.

Blandt de forskningsprojekter inden for dette område, inden for hvilke gruppen har nået nye resultater i det forløbne år, kan nævnes: Betydningen af koordinering i forskellig form for den samfundsøkonomiske resourcefordeling, undersøgelse af monopoler og konkurrencebegrænsende tendensers betydning for økonomiens funktion, tidsaspektets rolle for resourcefordelingen, herunder stats- og udlandsgældsproblemerne. Endelig har der i gruppen været arbejdet med rendyrket konfliktproblematik, dvs. den såkaldte spilteori.

1.1. Michael Blad har arbejdet med tre forskningsprojekter: »Investment, Employment and Profitability« (fælles med N. Oulton, University of Lancaster). Formålet med projektet er først at give en dynamisk beskrivelse af den enkelte virksomheds investerings- og beskæftigelsesstrategi under forskellige antagelser om arbejdsmarkedet. Dernæst søges denne beskrivelse inddraget i en generel ligevægtsanalyse for både en lukket og en åben økonomi. »Microeconomics: Institutions, Equilibrium, Optimality« (fælles med H. Keiding). Projektet er en lærebog i mikroøkonomi, byggede på H. Keidings forelæsningsnoter i Mikro 1. »On costs of adjustment« (fælles med Dr. F. Gill, the University of Sydney). Projektet drejer sig om en analyse af betydningen af tilpasningsomkostninger, både for den enkelte agents efterspørgselsfunktion og for den totale efterspørgselsfunktion for økonomien.

1.2. Birgit Grodal har arbejdet med følgende emner:

1.2.1. Den svageste topologi på mængden af præferencerelationer, der har den egenskab, at efterspørgselen efter varer og serviceydelser varierer kontinuert, når såvel priser og indkomst som præferencerelationerne varierer.

1.2.2. En generel ligevægtsmodel, hvori forbrugerne ikke har fuld information om kvaliteten af de varer, de erhverver sig på markedet.

1.2.3. Kvindernes stilling på arbejdsmarkedet i forbindelse med en studiekreds over dette emne.

1.3. Bodil Olai Hansen har fortsat arbejdet med sin licentiatafhandling. Afhandlingens emne er efficiensproblemer i modeller med ubegrænset tidshorisont. Sådanne modeller er et velegnet redskab til studiet af gældsproblemer og overvæltning af byrder på fremtidige generationer. Afhandlingen sigter i første række

på at afklare de nye problemer, der opstår i sådanne modeller i forbindelse med prissystemets funktion, idet dette ikke – i modsætning til endelig-horisonttilfældet – nødvendigvis sikrer efficient allokering. I afhandlingen udledes pris- såvel som teknologikarakteriseringer af de efficiente/optimale programmer i simple produktions- og forbrugsmodeller (de såkaldte overlappende-generations-modeller). Der redegøres for betydningen af visse fundamentale krumningsbetingelser for karakteriseringen af efficiente programmer. Licentiatafhandlingen vil kunne danne det teoretiske grundlag for en undersøgelse af velfærdsaspekter på langt sigt af udlandsgæld.

1.4. Leif Hasager har fortsat arbejdet med en licentiat-afhandling om makroøkonomisk planlægning. I afhandlingen behandles dels teoretiske aspekter og dels franske og tjekkoslovakiske erfaringer med praktisk makroøkonomisk planlægning. Endvidere har han arbejdet med den matematiske disciplin Fuzzy mængder, der muliggør introduktion af usikkerhed på en ikke-sandsynlighedsteoretisk måde. Dette arbejde sigter på anvendelse på forhold vedrørende efterspørgsel og økonomiske beslutninger.

1.5 Morten Hviid har i 1984 påbegyndt et Ph. D.-studium ved University of Warwick, England. Afhandlingens emne er koalitionsdannelse mellem virksomheder.

1.6. Hans Jørgen Jacobsen og Christian Schultz har arbejdet med modeller, der kan belyse koordinationsproblemer – arbejdsløshed f.eks. – i markedsøkonomier. Arbejdet foregår inden for rammerne af de såkaldte gætteligevægtsmodeller.

1.7. Finn Voldtofte Jensen: Undersøgelse af metoder og resultater inden for generel ligevægtsteori til at beskrive begrebet »information«. Mulighederne for en samlende beskrivelse af mange forskelligartede bidrag undersøges, og specielt arbejdes mod at kunne indarbejde forståelsen af informationsbegrebet som den findes i kommunikationsteori.

1.8. Carsten Kowalczyk har fortsat sit Ph.D.-studium ved University of Rochester, U.S.A.

1.9. Jørgen Birk Mortensen har arbejdet med teoretiske problemer omkring samfundsøkonomiske projekt-vurderinger, specielt for en økonomi med arbejdsløshed og betalingsbalanceproblemer. Endvidere har han arbejdet med aspekter af rationalitetsdiskussionen inden for økonomisk teori – herunder hypotesen om rationel forventningsdannelse.

1.10. Lars Tyge Nielsen har fortsat sit Ph.D.-studium ved Harvard University.

1.11. Frode Terkelsen har arbejdet med matematiske problemer knyttet til økonomisk teori.

1.12. Karl Vind har fortsat sit arbejde med at undersøge institutioner i generel ligevægtsteori. De første resultater er under publikation og dannede grundlaget for en serie forelæsninger i Berkeley i foråret 1983.

2. Driftsøkonomi og operationsanalyse

(Sven Danø, Peter Mark Pruzan og Thorbjørn Waagstein).

Traditionelt drejer driftsøkonomien sig om den enkelte virksomheds økonomiske problemer og forskellige metoder til at løse dem. Driftsøkonomien formulerer gerne problemerne som optimeringsproblemer, hvor det i en given problemsituation gælder om at finde de for virksomheden fordelagtigste handlingsstrategier. Driftsøkonomien leder derfor frem til et studium af økonomiske optimeringsproblemer i al almindelighed, til undersøgelse af deres matematiske formulering, deres struktur, typificering og deres løsninger og gyldighedsområder for løsninger. Læren om økonomiske optimeringsproblemer betegnes hyppigst operationsanalyse. Driftsøkonomiske og operationsanalytiske undersøgelser udgør kun en mindre del af instituttets samlede forskning, men fagene er af betydning for helhedsbilledet, fordi driftsøkonomi er en vigtig økonomisk specialdisciplin, og fordi driftsøkonomi og operationsanalyse kan være til stor hjælp ved mangfoldige typer af økonomiske undersøgelser, der ikke netop behøver at have virksomheden til genstand, således som den klassiske driftsøkonomi har det. Driftsøkonomi og operationsanalyse kan give redskaber til undersøgelser af f.eks. den offentlige sektor, regionalplanlægning, sektorplanlægning eller virksomhederne i en socialistisk økonomi.

2.1. Sven Danø har fortsat arbejdet med en samlet fremstilling af investeringsplanlægningens teori. En række færdige kapitler vil blive udgivet som memo i begyndelsen af 1985.

2.2. I forlængelse af adskillige artikler produceret løbende siden sommeren 1977 har Peter Pruzan og Jakob Krarup (DIKU) i 1984 afsluttet de sidste to i denne række af planlagte fællesarbejder.

2.2.1. Et udkast fra 1983 er omarbejdet til »Ingredients of locational analysis«, der vil udgøre første kapitel til »Discrete location theory«, som p.t. er under udgivelse af Wiley-Interscience under redaktion af R.L. Francis og P.B. Mirchandani.

2.2.2. Desuden har de revideret en artikel om vurdering af approksimative algoritmer. Heri påpeges risikoen for at drage vildledende konklusioner, når

grundlaget er division af to (uendeligt) store tal med hinanden.

2.3. Thorbjørn Waagstein har arbejdet med spørgsmålet om, hvorledes et skift i inflationstakten påvirker de profitrater, der kan læses ud af virksomhedernes regnskaber. En artikel herom vil fremkomme i *Nationaløkonomisk Tidsskrift* i løbet af 1985. Konklusionen herpå er, at de danske profitrater er undervurderet fra slutningen af 60'erne og frem til slutningen af 70'erne, mens de formentlig vil blive overvurderet i de kommende år. Desuden har han arbejdet med problemerne i forbindelse med forskellige rentabilitetsmål i regnskabsanalysen, hvilket har udmøntet sig i nogle undervisningsnoter.

3. Planlægning

(Hans Keiding, Klavs Lindeneg og Peter Mark Pruzan)

Planlægning kan betragtes som en systematisk aktivitet, hvis formål er at bidrage til målopfyldelse i et system. Planlægningsteori kan bidrage til at strukturere planlægningsproblemer på en måde, der er nyttig i såvel videregående teoretiske overvejelser som ved praktisk planlægningsarbejde.

3.1. Klavs Lindeneg har begyndt et projekt omkring vurdering af forskellige økonomiske redskabers muligheder for at bidrage til en forbedring af beslutningsgrundlaget i den offentlige sektor. Centrale overskrifter er: Konsekvensberegninger, multikriterie-beslutningsteori, social choice- og spilteori.

3.2. Med støtte af Direktoratet for de Videregående Uddannelser (DVU) har Peter Pruzan og Jakob Krarup i foråret 1983 igangsat en undersøgelse med henblik på behovet for oprettelse af en ny planlægningsuddannelse, der går på tværs af etablerede faglige traditioner og organisatoriske strukturer ved direkte at inddrage såvel samfundsvidenskabelige, naturvidenskabelige som humanistiske anskuelser.

Undersøgelsens primære formål er at belyse en formodning om, at stedse flere forhold i vort samfund nødvendiggør en ny, bredere planlægningsuddannelse ved Københavns Universitet end de allerede eksisterende, og som på videnskabeligt grundlag kan integrere ikke blot økonomiske og fysiske hensyn men også politiske, humanistiske og andre vanskeligt målelige kvalitative hensyn. Hvis formodningen bekræftes og kan medvirke til oprettelsen af en sådan uddannelse, må der næres store forventninger til betydningen heraf, dels for de berørte studerende, dels for de virksomheder, organisationer og offentlige institutioner, der vil aftage kandidater med dette speciale.

Undersøgelsens indledende og nu afsluttede faser har i høj grad bekræftet ovenstående formodning. Re-

sultaterne er i årets løb tilstillet DVU i form af to rapporter med fyldige bilag. Et koncentrat af den ene af disse rapporter er udgivet i *Erhvervsøkonomisk Tidsskrift*. Resultaterne af en spørgeskemaundersøgelse blandt yngre kandidater er gengivet i en selvstændig artikel, der er fremsendt til publikation.

4. Pengeteori og -politik, herunder international monetær økonomi

(Jesper Jespersen (ekstern lektor, studieophold i Firenze), Peter Erling Nielsen, Per Bremer Rasmussen (studieophold i USA) og Niels Thygesen).

Gruppen har især gennemført forskning inden for områderne monetær makroteori – herunder også nyklassisk makroteori – penge- og statsgældspolitik og spørgsmål vedr. international tilpasning, bl.a. med henblik på europæiske monetære forhold.

4.1. Jesper Jespersen har som ekstern lektor ved Økonomisk Institut og medarbejder på Det økonomiske Råds sekretariat færdiggjort et større projekt vedr. »Statsgældspolitik i de nordiske lande« før sin afrejse til Det europæiske Universitet i Firenze.

4.2. Peter Erling Nielsen har i det forløbne år omskrevet et kompendium vedr. pengeteori til brug for undervisningen på studiets 2. årsprøve og har sammen med Flemming Dalby Jensen skrevet en ny udgave af deres fælles oversigt over de senere års danske pengepolitik.

4.3. En oversigt over de senere års udvikling inden for monetær makroteori er blevet færdigskrevet.

4.4. En del forskningstid er fortsat blevet anvendt på aktuelle pengepolitiske emner, men det væsentligste arbejdsfelt er fortsat monetær makroteori især med henblik på statsgældspolitik og -teori. I denne forbindelse er arbejdet med nyklassisk makroteori fortsat.

4.5. Nogen tid har været anvendt på spørgsmålet om realrentens bestemmelse – i denne forbindelse er der ved at blive udarbejdet en oversigt over obligations- og aktieafkast i Danmark siden 1919.

4.6. Niels Thygesen arbejder med pengepolitiske og udenrigsøkonomiske emner. Hans hovedinteresse er de internationale økonomiske sammenhænge og behovet for økonomisk-politisk koordination inden for EF og mellem Vesteuropa og USA.

4.7. Som Senior Research Fellow er Niels Thygesen tilknyttet et forskningsprojekt inden for denne emnekreds ved Centre for European Policy Studies (CEPS) i Bruxelles, hvor han i samarbejde med professor Robert Triffin analyserer udviklingen i EMS-samarbej-

det og monetære sammenhænge mellem USA og Vesteuropa. Projektet har foreløbig resulteret i et par offentliggjorte længere essays i 1984 og en række konferenceindlæg.

4.8. Niels Thygesen har inden for dette projekt hidtil især arbejdet med to emner:

4.8.1. Konsekvenserne for den penge- og finanspolitiske bevægelsesfrihed af valutakursmålsætninger.

4.8.2. Mulighederne for sterlings deltagelse i et fastkurssamarbejde. Han har endvidere skrevet om samspillet mellem penge- og finanspolitik i en periode med recession og store budgetunderskud.

5. Politisk økonomi

(Paul Brüniche-Olsen, Christian Groth, Gunnar Persson, Peter Skott, Tage Vosbein, Thorbjørn Waagstein og Hans Aage).

Gruppens forskningsområde kan karakteriseres som samspillet mellem økonomiske og politiske mekanismer i forskellige samfundssystemer. Herunder er der arbejdet med teorier om fordeling og konjunkturbevægelser, med arbejdsmarkeds- og socialpolitisk teori samt teori om betingelser for og konsekvenser af teknologiske ændringer.

5.1. Paul Brüniche-Olsen arbejder med analyser af mobilitetsmønstrene på det danske arbejdsmarked. I denne forbindelse er segmenteringsteoriernes anvendbarhed til analyser af det danske arbejdsmarked blevet undersøgt. Derudover er der blevet arbejdet med en teoriramme, der kan danne grundlag for empirisk undersøgelse af matchprocesserne på arbejdsmarkedet.

5.2. Christian Groth har undersøgt lokale og globale stabilitetsegenskaber ved dynamiske IS/LM-modeller udbygget med den forventningsudvidede Phillipskurve. Desuden har han skrevet undervisningsnoter om statisk og dynamisk input-output-teori, om monetær vækstteori og om teknologiske ændringer.

5.3. Gunnar Persson arbejder med de sociale og institutionelle forudsætninger for teknisk udvikling i forskellige historiske epoker, i særdeleshed før-kapitalistiske økonomier. Der er udviklet en metode til at måle produktivitetstilvækst i en feudal økonomi, som bruger et minimum af empirisk information, og denne er blevet appliceret på perioden 1000-1300 e.Kr. og viser denne periodes dynamiske karakter.

5.4. Peter Skott arbejder på et projekt om selvforstærkende tendenser i makro-økonomiske udviklingsforløb. Der findes mange empirisk orienterede arbejder

om »gode og onde« cirkler i økonomisk vækst, men generelt er det teoretiske grundlag mangelfuldt, og sammenhængen mellem de løst formulerede teoretiske ideer og den empiriske undersøgelse er ofte uklar. Projektet sigter i første række på en teoretisk afklaring, men et opfølgende empirisk arbejde er planlagt.

5.5 Thorbjørn Waagstein har fortsat tidligere års arbejde med problemerne om, hvorledes virksomhederne kan anvende investeringer, der er irreversible, til at forsvare et marked. Desuden har han arbejdet med spørgsmålet om lønpolitikens virkninger på betalingsbalancen. Dette forventes at blive udmøntet i et arbejdspapir i foråret 1985.

5.6. Hans Aage arbejder med sammenligninger af udviklingen i de økonomiske institutioner, herunder ejendomsretten og dispositionsretten til produktionsmidlerne, i forskellige økonomiske systemer og har specielt arbejdet med en større sammenlignende undersøgelse af arbejdsløshed og incitamenter på arbejdsmarkedet i forskellige samfundssystemer, med særligt henblik på Sovjetunionen og Danmark. Desuden er der udført nogle mindre undersøgelser inden for følgende område: Sammenligning af den økonomiske krises årsager og virkninger i kapitalistiske og socialistiske lande; virkninger af den uformelle økonomi i Danmark med modelberegninger af virkningerne af »sort« og »grøn« økonomi på beskæftigelse, betalingsbalance og offentlige finanser; og endelig en diskussion af de økonomiske argumenter i debatten om udtømmelige ressourcer.

6. Fordeling, allokering, inflation og udviklingsøkonomi

(Poul Buch-Hansen, Jørgen Peter Christensen, Jørgen Estrup og Troels Østergaard Sørensen).

Gruppen har arbejdet med nyere makroteori, arbejdsmarkeds- og inflationsteori samt forskellige problemkredse inden for udviklingsøkonomi. Flere af gruppens medlemmer har desuden deltaget i arbejdet om oprettelse af områdestudier, især for udviklingsområder (Afrika, Østasien).

6.1. Poul Buch-Hansen har afsluttet udarbejdelse af bidrag til Institutets jubilæumsbog. Artiklen behandler nogle teoretiske problemer ved økonomiske metoder til vurdering af projekter i udviklingslandene.

Han har endvidere fortsat litteraturstudier i forbindelse med udarbejdelse af en oversigtsartikel om udviklingsøkonomi til Nationaløkonomisk Tidsskrift.

6.2. Jørgen Peter Christensen har fortsat arbejdet med udarbejdelse af en fremstilling af Sovjetunionens økonomiske historie, primært med henblik på anvendelse som lærebog. Arbejdet forventes færdiggjort i begyndelsen af næste år.

Endvidere har han udarbejdet en artikel til Økonomisk Instituts jubilæumsskrift om småbrugs og ikke landbrugsmæssige biaktiviteters rolle i ungarsk landbrug.

Desuden har han påbegyndt et arbejde med sigte på at udarbejde et bidrag om løn- og arbejdsmarkedsforhold til et oversigtsværk om dansk industris historie siden 1870 som led i projektet: Dansk Industris Historie efter 1870.

6.3. Jørgen Estrup har primært arbejdet med en undersøgelse af de realøkonomiske virkninger af ujævn og ustabil inflation, men derudover beskæftiget sig med forskellige strategier for udformningen af indkomstpoltik.

6.4. Troels Østergaard Sørensen arbejder med nyere makroteori og med teorier om arbejdsmarkedet. Inden for makroteorien har han dels arbejdet med teorier om arbejdsløshed, dels med en sammenkædning af moderne og traditionel makroteori og dels med en kritik af monetaristisk makroteori.

Arbejdet med teorier om løndannelse er fortsat, og han er involveret i et projekt om »segmenterede arbejdsmarkeder«.

Endelig har han anvendt en del af forskningstiden på generelle økonomisk-politiske problemstillinger.

7. Økonometri og empirisk økonomi

(Ellen Andersen, Y.P. Gupta, Keld Holm, Hans Hummelgaard, Niels Kærgård og Jarn Schauby)

Gruppen arbejder dels med udvikling af økonometrisk teori og metode og dels med konkrete empiriske undersøgelser på danske talmaterialer. Arbejdet inden for gruppen strækker sig således lige fra projekter med konstruktion og analyse af data til rent teoretiske arbejder vedrørende matematisk-statistiske estimationsmetoder.

Der har været arbejdet med den nyere makroøkonomi med henblik på empirisk testning.

De konkrete empiriske undersøgelser har navnlig behandlet arbejdsmarkedet og regionaløkonometriske modeller, herunder bl.a. analyse af regional efterspørgsel efter og udbud af arbejdskraft, samt uddannelsesprognosemodeller.

7.1. Ellen Andersen har deltaget i udviklingsarbejdet med den makroøkonometriske model ADAM og har arbejdet med empiriske modeller for europæiske lande, specielt modeller i kontinuert tid og disses estimationsproblemer, samt med estimation af fastprismodeller.

7.2. Y.P. Gupta har beskæftiget sig med de økonomiske konsekvenser af befolkningstilvæksten i udviklingslandene, med vækstmodeller for Indiens 5-års-

planer siden 1950, og med økonometriske modeller for udbud af landbrugsvarer i udviklingslandene.

7.3. Keld Holm beskæftiger sig med opbygningen af en regional økonometrisk model. Arbejdet er i beretningsperioden resulteret i en model for hovedstadsregionen. Modellen har været anvendt til fremskrivninger af den regionale efterspørgsel efter arbejdskraft opdelt på et stort antal erhverv. Denne del af projektet skal ses i sammenhæng med Hans Hummelgaards forskning. Herudover skal modellen anvendes til fremskrivninger af den generelle regionale indkomst- og beskæftigelsesudvikling samt af den regionaløkonomiske effekt af statslige og (amts-)kommunale økonomisk-politiske indgreb.

7.4. Hans Hummelgaard arbejder sammen med Keld Holm med opbygning og videreudvikling af et modelapparat til brug for uddannelsesfordelte arbejdsmarkedsfremskrivninger på det regionale niveau. Derudover beskæftiger han sig med uddannelsernes fleksibilitet og den praktiske anvendelse heraf i prognosearbejdet.

7.5. Niels Kærgård arbejder stadig med mere langsigtede økonomiske udviklingsforløb, herunder også i hvor høj grad nyere økonomisk teori er forenelig med data for den langsigtede danske udvikling. Desuden har han beskæftiget sig med forskellige teoriehistoriske emner og mere generelle økonometriske metodeproblemer.

7.6. Jarn Schauby arbejder med opbygning og estimation af uddannelsesprognosemodeller og uddannelsesbetingede arbejdsudbudsmodeller. Det er især spillet mellem uddannelse og arbejdsmarked, samt substitutionen mellem forskellige grupper af lønmodtagere på arbejdsmarkedet, der søges belyst. Endvidere arbejder han med estimation af indtjeningsfunktioner.

8. Anvendt økonomi

(Karsten Albæk, Christian Hjorth-Andersen, Axel Mossin og Niels-Henrik Topp).

Denne gruppe arbejder med anvendelser af økonomi på empiriske materialer.

8.1. Karsten Albæks projekt er nyere arbejdsmarkedsordninger, herunder især løntilskudsordninger. Et arbejde er afsluttet vedrørende lærlingebeskæftigelsesdeterminanter, herunder beskæftigelseskonsekvenserne af løntilskudsordningen til oprettelse af lære- og praktikpladser. Der er opnået visse resultater vedrørende fortrængningseffekter og konsekvenserne for de offentlige kasser af løntilskudsordninger. Et fællesprojekt med Erik Strøjer Madsen, Handelshøjskolen i År-

hus, vedrørende konsekvenserne af garantilønnen, er påbegyndt.

8.2. Christian Hjorth-Andersen har fortsat arbejdet med projektet »Pris og kvalitet«. En sammenfattende fremstilling er givet i Jubilæumsbogen »Økonomiske Essays«, Studie nr. 28 fra Københavns Universitets Økonomiske Institut. I 1984 har arbejdet især været koncentreret om at færdiggøre en artikel om forbrugernes tab ved at købe inefficente (d.v.s. dårlige, men dog dyre) varianter. Henimod slutningen af året er arbejdet med at give en empirisk beskrivelse af forbrugsvarenes teknologi blevet fortsat.

8.3. Axel Mossin har afsluttet en teoretisk og empirisk undersøgelse af problemer i økonomisk politik, og af en national økonomi i konkurrence. Data vedrører Danmark 1962-81. Endvidere har han udført idealtyper af vækstfaser i kapitalistisk blandingsøkonomi.

8.4. Niels-Henrik Topp har i løbet af året afsluttet et manuskript om den danske kryolitindustri historie 1847-1984.

9. Energiøkonomi

(Jørgen Birk Mortensen, Lars Otto og Jesper Munksgaard Pedersen)

9.1 Jørgen Birk Mortensen har fortsat arbejdet med et projekt, der har til formål at tilvejebringe økonomiske analysemetoder til brug for energiplanlægningen. Endvidere har han arbejdet med teori for fastsættelse af skyggepriser i samfundsøkonomiske projektvurderinger.

9.2 Lars Otto arbejder med en undersøgelse af energiforspørgsels determinanter i Danmark i de seneste årtier. Han har i det forløbne år afsluttet arbejdet med datakonstruktion, udvikling af statistiske analysemetoder, samt estimation og analyse.

9.3 Jesper Munksgaard Pedersen har påbegyndt et licentiatprojekt med titlen: Energi-rationering ved akutte forsyningsafbrydelser.

10. Andre økonomiske discipliner

(Hector Estrup, Erik Gørtz, Ulla Funck Jensen, Fredrik Pitzner-Jørgensen, Henrik Plaschke, P. Nørregaard Rasmussen og Anders Ølgaard)

10.1. Hector Estrup har fortsat en undersøgelse af den rationelle agents placering i økonomisk teori. Undersøgelsen har teoriehistorisk udgangspunkt, men skulle kunne medvirke til at belyse den Keynesianske indkomstdannelsesteoris såkaldte sammenbrud i 70'erne.

10.2. Erik Gørtz har fortsat arbejdet med energiøko-

nomiske analyser som led i energiministeriets analyseaktivitet og derved bidraget til denne.

10.3. Ulla Funck Jensen har arbejdet med det offentlige udgifter til folkepension og forskellige former for førtidspension (invalidespension m.v.). Hun har endvidere beskæftiget sig med mobiliteten på arbejdsmarkedet på grundlag af beskæftigelsesundersøgelser og arbejdsstyrkestatistik fra Danmarks Statistik. Endelig har hun fortsat arbejdet med nyere demografiske metoder i matematisk statistisk belysning.

10.4. Fredrik Pitzner-Jørgensen arbejder med et licentiatprojekt vedrørende vækstteori og udenrigshandelsteori med særligt henblik på planøkonomiers indbyrdes samhandel og deres handelsforhold udadtil. Projektet er koncentreret om en beskrivelse af den østeuropæiske økonomiske samarbejdsorganisation Comecon og en diskussion af, hvilke problemer denne organisation stilles overfor. Der gives samtidig en kritisk gennemgang af modeller, der er blevet anvendt til forklaring af de økonomiske sammenhænge af relevans for Comecon-landenes udenrigsøkonomiske forhold.

Endvidere arbejdes med opstilling af en langsigtet model for Danmark. Det er hensigten med dette arbejde – som gennemføres i samarbejde med adjunkt Leif Hasager, Institut for Finansiering, Handelshøjskolen i København – at undersøge alternative udviklingsforløb for dansk økonomi over en 20-årig horisont.

10.5. Henrik Plaschke arbejder med et projekt omhandler international konkurrenceevne. Projektet er både teoretisk og empirisk, og der arbejdes hovedsagelig med Vesttyskland, Frankrig og England. Endvidere søger projektet specielt at analysere betydningen af de nationale »kapitalstrukturers« (koncentration, industriel organisation, forskellige konkurrenceformer m.m.) betydning for de nationale økonomiers konkurrenceevne.

Han har desuden arbejdet med fransk økonomisk udvikling og politik, specielt efter maj 1981, samt i mindre omfang med den aktuelle udvikling i den internationale økonomi (bl.a. gældsproblemerne).

10.6. P. Nørregaard Rasmussen har arbejdet på $\frac{3}{4}$ tid p.gr.a. sit formandskab i Statens Teleråd. Han har udarbejdet et kapitel til et undervisningskompendium om vækst og fordeling. Hans arbejde med dansk valuta- og pengepolitik i 20'erne (revalueringen) har stort set – bortset fra registrering af litteraturen – ligget stille, men vil forhåbentlig kunne genoptages i 1985. Problemet er her, hvorfor Venstre og Socialdemokratiet gik ind for en devaluering, som måtte gå mod deres vælgere interesser. Om dette problem er alle skrivende enige om beskrivelsen – idet man stort set skriver af fra hinanden – men analysen forudsætter, man går i arkiverne, hvilket ingen har gjort.

10.7. Anders Ølgaard har kun arbejdet ved instituttet på halv tid, idet han har fået bevilget halv tjenestefrihed i forbindelse med sit hverv som medlem af den af justitsministeriet nedsatte kommissionsdomstol vedrørende post- og telegrafvæsenet.

Han har fortsat arbejdet med problemer omkring ændringer i relative priser i en åben økonomi og har desuden arbejdet med »stock/flow« problemstillinger. Desuden har han – delvis i forbindelse hermed – beskæftiget sig med problemstillinger i den økonomiske politik, herunder boligpolitik og skattepolitik.

Anden virksomhed:

Ellen Andersen: Medlem af Videnskabernes Selskab. Opponent ved doktordisputats ved Stockholms Universitet.

Michael Blad: Honorary Associate of the Department of Economics, The University of Sydney.

Poul Buch-Hansen: Medlem (indtil maj 1984) af det af regeringen nedsatte udvalg vedrørende statslige støtteordninger til private kapitaloverførsler til udviklingslandene. Medlem af DANIDA's rådgivende udvalg vedrørende uddannelse af eksperter til arbejde i udviklingslandene. Konsulent for DANIDA i forbindelse med rekruttering af økonomer til internationale stillinger.

Jørgen Peter Christensen: Medlem af projektudvalget vedrørende andelsforskning under Sydjysk Universitetscenter. Deltaget i møder vedrørende projektet Dansk Industris Historie efter 1870 under Carlsbergfondet og Det humanistiske Forskningsråd.

Sven Danø: Medlem af ATV og Videnskabernes Selskab.

Hector Estrup: Medlem af bedømmelsesudvalg vedrørende professorat ved Den kgl. Veterinær- og Landbohøjskole. Medlem af Marstrand-komiteen.

Jørgen Estrup: Medlem af Folketinget. Medlem af arbejdsgruppen om Åbent Universitet under Rektorkollegiet. Medlem af bestyrelsen for Danmark-Amerika Fondet. Medlem af bestyrelsen for kollegiet »Kvinderegensen«. Medlem af Nationaløkonomisk Forenings bestyrelse og af bestyrelsen for Selskabet for Historie og Samfundsøkonomi.

Birgit Grodal: Fellow i Econometric Society. Regional Consultant for Econometric Society. Medlem af styringsgruppen for det nystiftede European Economic Association. Medlem af Statens Samfundsvidenskabelige Forskningsråd.

Chr. Hjorth-Andersen: Medlem af Lærestalternes Fælles Miljøkursus.

Klavs Lindeneg: Medlem af kontaktgruppe, der løbende følger et håndbogsprojekt finansieret af Nordisk Råd om omkostningsberegninger på miljøområdet.

Peter Erling Nielsen: Pr. 1. november 1984 af Industriministeren udpeget som næstformand for Betalingskortudvalget.

Peter Mark Pruzan: Næstformand for styrelsen, Folkeuniversitetet i København. Medlem af Folkeuniversitetsudvalget.

P. Nørregaard Rasmussen: Medlem af ATV og Videnskabernes Selskab. Formand for Statens Teleråd og for det af Ministeriet for Grønland nedsatte tilsynsråd med GTO. Medlem af Forsikringsnævnet og af Styrelsen for Danmarks Statistik. Næstformand i Repræsentantskabet for Danmarks Nationalbank og formand for udvalget vedrørende bankens »æresboliger«. Medlem af Det økonomiske Råd. Har administreret Trap's og de to Henriques' legater for økonomer. Formand for Louis Petersen's legat.

Niels Thygesen: Medlem af Statens Samfundsvidenskabelige Forskningsråd (indtil 1. oktober 1984). Medlem af bestyrelsen og af forskningsrådet for Det europæiske Universitetsinstitut, Firenze. Medlem af bestyrelsen for Centre for European Policy Studies, Bruxelles. Medlem af Scientific Committee, Centre for Monetary and Banking Studies, Genève. Medlem af bestyrelserne for Det udenrigspolitiske Selskab og Dansk Udenrigspolitisk Institut. Medlem af Det økonomiske Råds formandskab.

Anders Ølgaard: Medlem af kommissionsdomstolen vedrørende post- og telegrafvæsenet. Medlem af udvalget til revision af pris- og monopollovgivningen. Medlem af Nordisk Økonomisk Forskningsråd. Formand for Nationaløkonomisk Forening, i hvilken egenskab han var hovedarrangør af det 25. Nordiske Nationaløkonomiske Møde i København 1984.

Hans Aage: Medarrangør af nordisk forskerkursus om »Samfundsvidenskabelig analyse af planstyrede samfund«, Røhmø.

Arbejde inden for kollegiale organer:

Poul Buch-Hansen: Institutbestyrer.

Jørgen Peter Christensen: Medlem af det statsvidenskabelige fagråd.

Jørgen Estrup: Indtil 1. juni 1984 prorektor, næstformand i konsistorium og konsistoriums forretningsudvalg, formand for konsistoriums uddannelsesudvalg og valgudvalg og medlem af konsistoriums arbejdsgruppe om konfliktforskning. Fra 1. august 1984 medlem af konsistoriums arbejdsgruppe om udviklingsstudier. Indtil 1. september 1984 formand for områdestudienævn og medlem af konsistoriums områderåd. Medlem af bedømmelsesudvalg om seniorstipendium.

Erik Gørtz: Formand for det statsvidenskabelige fagråd. Medlem af det samfundsvidenskabelige fakultetsråd.

Christian Hjorth-Andersen: Næstformand for det statsvidenskabelige studienævn indtil 1. december 1984.

Peter Erling Nielsen: Formand for det statsvidenskabelige studienævn fra 1. december 1984.

P. Nørregaard Rasmussen: Medlem af udvalg til bedømmelse af licentiatafhandling og af et disputatsudvalg. Formand for licentiatudvalget.

Troels Østergaard Sørensen: Formand for instituttets EDB-udvalg.

Karl Vind: Medlem af det statsvidenskabelige fagråd.

Hans Aage: Medlem af det statsvidenskabelige fagråd.

Redaktions- og referencevirksomhed:

Michael Blad (Referee for Review of Economic Studies og Scandinavian Journal of Economics).

Hector Estrup (Medlem af redaktionsudvalget for Scandinavian Journal of Economics).

Jørgen Estrup (Medlem af redaktionskomitéen og referee for Økonomi og Politik).

Birgit Grodal (Medlem af redaktionen af Econometrica og af Journal of Mathematical Economics; referee for Scandinavian Journal of Economics, R.E.S. og Zeitschrift für Nationalökonomie).

Erik Gørtz (Medlem af redaktionsrådet for Scandinavian Journal of Economics).

Ulla Funck Jensen (Referee for Biometrics).

Peter Mark Pruzan (Medlem af redaktionen af Economics of Planning; referee for European Journal of Operational Research).

P. Nørregaard Rasmussen (Referee for Nationaløkonomisk Tidsskrift og Public Finance Quarterly).

Peter Skott (Referee for Economic Journal og Cambridge Journal of Economics).

Karl Vind (Medlem af redaktionen af Journal of Mathematical Economics; referee for andre tidsskrifter).

Thorbjørn Waagstein (Referee for European Economic Review).

Hans Aage (Referee for Economics of Planning).

Gæsteforelæsninger og -seminarer:

Ellen Andersen, Gol, Norge. Michael Blad, University of Lancaster. Birgit Grodal, London School of Economics. Henrik Plaschke, AUC. Peter Skott, ESRC Political Economy Study Group (LSE). Brunel University, University of Kent og Cambridge University.

Kongresforedrag m.v.:

Jørgen Estrup, Seminar om »New Technology for Higher Education«, USA. Birgit Grodal, Econometric Society's møde i Madrid og »Workshop in Mathematical Economics« i Luminy. Erik Gørtz, Seminar under Nordisk Råds økonomiske udvalg, Esbo, Finland. Christian Hjorth-Andersen, Foredrag på Sandbjerg Slot. Jørgen Birk Mortensen, Konference arrangeret af Miljøstyrelsen og Landbohøjskolen, og seminar om »Rationalitetsbegreber i Samfundsvidenskabernes«. Peter Mark Pruzan, »The Fuschl Conversa-

tions«, Fuschl, Østerg, ISOLDE III, Third International Symposium on Locational Decisions, Boston, og symposium »Universitetsanvendning av Satelliten Tele-X och InformatiCom-systemet, Stockholm. Niels Thygesen, Det europæiske Universitetsinstitut, Firenze, Conference on Economic Policy in Inflationary Conditions, Bergamo, Byggeriets Realkreditfonds jubilæumskonference, København, Bellagio Group, Basel, Institute for International Economics, Washington, DC, Centre for European Policy Studies, Bruxelles, Nordisk Økonomisk Forskningsråd, Södertälje, Katholieke Universiteit te Leuven, Leuven, Centre for Monetary and Banking Studies, Geneve, Conference on US-European Economic Relations, Bruges, Centre for European Policy Studies, Frankfurt, EF-kommisionens økonomiske generaldirektorat, Norges finansministeriums konference om langtidspogrammet, og Centre for European Policy Studies Annual Conference, Bruxelles. Karl Vind, Workshop i Luminy. Hans Aage, Nordisk forskerkursus om »Samfundsvidenskabelig analyse af planstyrede samfund«, Rømø, og Nordisk Forskersymposium »Kontinuitet og forandring i Sovjetunionen«, København.

Rejser i øvrigt:

Morten Hvuid, påbegyndt Ph.D.-Studium ved University of Warwick England. Carsten Kowalczyk, studieophold ved University of Rochester, U.S.A. Fredrik Pitzner-Jørgensen, stipendieophold i Moskva og Novosibirsk ved institutter under det sovjetiske videnskabsakademi. Per Bremer Rasmussen, studieophold i U.S.A. Peter Skott, ophold som Honorary Research Fellow ved University College, London. Niels Thygesen, forskningsophold som Guest Scholar ved The Brookings Institution, Washington, DC, og Senior Research Fellow ved Centre for European Policy Studies, Bruxelles.

Publikationer:

Aage, H.: Økonomisk krise i Øst og Vest. Tema-Spot 2, s. 6-8, København 1984.

Aage, H.: Beskæftigelsen, betalingsbalancen og den uformelle økonomi. Grøn økonomi. Markedsøkonomiens fallit?, I. Christensen, N. I. Meyer, O. Thyssen., s. 71-80, København 1984.

- : Krise og reformer i Sovjetøkonomien. Samfundsøkonomen Vol. 2, No. 6, s. 29-34, København 1984.

- : Uddannelse, prestige og indkomst for forskellige erhvervsgrupper i Sovjetunionen og i Danmark - nogle foreløbige data. Nordic Journal of Soviet and East European Studies Vol. 1, No. 1, s. 86-101, Uppsala 1984.

- : Makroøkonomiske virkninger af den uformelle økonomi. Blå Memoserie 123, s. 21, Københavns Universitet 1984.

- : Fuld beskæftigelse og økonomisk krise i forskellige samfundssystemer. Arbejdsløshedsforskning. IV. Strukturproblemer og økonomisk politik. kap. 4, Peder J. Pedersen, Jørgen Søndergaard, s. 65-102, Ålborguniversitetsforlag 1984.
- : Selvforvaltning og statskontrol i den sovjetiske kolkhoz. Økonomiske Essays. Jubilæumsbog fra Økonomisk Institut, Buch-Hansen, P. (red.), s. 417-29, Københavns Universitet 1984.
- : Economic Arguments on the Sufficiency of Natural Resources. Cambridge Journal of Economics Vol. 8, No. 1, s. 105-13, London 1984.
- : Økonomisk krise i Øst og Vest - forskelle og ligheder. Information 7.maj 84, s. 4, København 1984.
- Albæk, K.: Løntilskud, lærlingebeskæftigelse og arbejdsstyrkens kvalifikationsniveau. Københavns Universitet 1984, 30 s.
- : Løntilskudsordninger i Danmark. Arbejdsløshedsforskning. IV. Strukturproblemer og økonomisk politik, Peder J. Pedersen, Jørgen Søndergaard, s. 305, Ålborguniversitetsforlag 1984.
- Andersen, E., Kærgård, N.: Arbejdsmarkedet på kort og langt sigt. Gul Memoserie 88, s. 23, Københavns Universitet 1984.
- Brüniche-Olsen, P.: Amerikanske segmenteringsteorier og det danske arbejdsmarked - en dårlig cock-tail? Økonomiske Essays, Økonomisk Institut, s. 429, København 1984.
- : Det uddannelsesopdelte arbejdsmarked. Samfundsøkonomen 8, s. 39, København 1984.
- Burkard, R.E., Krarup, J., Pruzan, P.: Some relationships between multicriteria and parametric discrete optimization problems with bottleneck objectives. Mathematische Operationsforschung und Statistik 15, s. 389-95, Berlin, DDR 1984.
- Christensen, J.P.: Udviklingen inden for Ungarnsk landbrug: De små brugs rolle og biaktiviteter i landbruget. Økonomisk Essays, Økonomisk Institut, s. 429, København 1984.
- Clemmensen, N., Krarup, J., Pruzan, P.: Ny planlægningsuddannelse ved Københavns Universitet. Fase 1: Kortlægning af eksisterende planlægningsuddannelser i Danmark. Københavns Universitet 1984, 81+6 s.
- Danø, S.: Løsningsmetoder til udskiftningsproblemet i investeringsplanlægningen. Økonomiske Essays, Økonomisk Institut, s. 71-77, København 1984.
- Groth, C.: Noter til vækst og fordeling, bind 1 & 2, 3. udgave. Københavns Universitet 1984, 146+182 s.
- : Elementær input-output-teori. Københavns Universitet 1984, 92 s.
- : Om integration af tilsyneladende modstridende konjunkturteorier på grundlag af det generaliserede ligevægtsbegreb i moderne makroteori. Videnskabsretoretiske grundlægsproblemer i økonomiske discipliner, Heine Andersen og Christian Knudsen (red.), s. 360-69, København 1984.
- : Different Indecomposability Concepts for a von Neumann-Technology. Økonomiske Essays, Økonomisk Institut, s. 91-101, København 1984.
- Gørtz, E.: Den økonomiske politikens virkninger. Økonomiske samfunnsmodeller. Seminarrapport fra Nordisk Råds økonomiske udvalg, Esbo 18-20. sept. 1984 samt forskellige in dlæg tilknyttet panel-diskussion, Nordisk Råd, s. 140, Stockholm 1984.
- Hjorth-Andersen, C.: The Concept of Quality and the Efficiency of Markets for Consumer Products. The Journal of Consumer Research 11, s. 708-18, USA 1984.
- : Pris og Kvalitet. Økonomiske Essays, Økonomisk Institut, s. 12, København 1984.
- Kowalczyk, C.: An extension of Harsanyi's formalization of Zeuthen's bargaining model - and a critique. Økonomiske essays, Økonomisk Institut et, s. 16+429, København 1984.
- Krarup, J., Pruzan, P.: Ny planlægningsuddannelse ved Københavns Universitet. Fase 2: Vurdering af behov. Københavns Universitet 1984, 35+14 s.
- , Pruzan, P.: Planlægning af planlægning - skitse af en ny uddannelse. Erhvervsøkonomisk Tidsskrift 4, s. 219-34, København 1984.
- Kærgård, N.: Hvor stabil er den økonomiske struktur? Økonomisk Essays, Økonomisk Institut, s. 207-18, København 1984.
- : Praktisk modelbygning og moderne økonometri. Gul Memoserie 91, s. 12, Københavns Universitet 1984.
- : Den økonometriske metode og kritikken heraf. Gul Memoserie 90, s. 17, Københavns Universitet 1984.
- : The earliest history of econometrics: some neglected Danish contributions. History of Political Economy s. 437-44, Durham, USA 1984.
- : Den økonomiske metode og kritikken heraf. Symposium i anvendt statistik 1984, Leif Spange Mortensen (red.), s. 217-32, 1984.
- Lindene, K., Olsen, J.: Cost benefits of AFP screening (Letter to the editor). Prenatal Diagnosis 4, s. 315-16, Sussex 1984.
- : Om beregning af priser for arbejdsmiljøer. Fællesrådet 3, s. 21-24, Frederiksberg 1984.
- : Kroner og ører i arbejdsmiljøet. Om økonomiske konsekvensberegninger på arbejdsmiljøområdet. København 1984, 30 s.
- : Samfundsøkonomiske konsekvensberegninger på arbejdsmiljøområdet. København 1984, 354 s.
- , Petersen, J.H.: Regeringen sparer peanuns på milliardbudget. Fællesrådet 11, s. 8-10, Frederiksberg 1984.
- Nielsen, L.T.: Pareto Optima, Non-Convexities, and Regulated Market Equilibria. Journal of Mathematical Economics 11, s. 57-63, Holland 1983.
- : Ordinal Interpersonal Comparisons in Bargaining. Econometrica Vol. 51, No. 1, s. 219-21, England 1983.

- : Risk Sensitivity in Bargaining with More than Two Participants. *Journal of Economic Theory* Vol. 32, No. 2, s. 371–76, New York 1984.
- Nielsen, P.E.: Statsunderskud og økonomisk politik. Sparekassen 1, s. 12–15, København 1984.
- : Nyere pengeteori – en oversigt. *Nationaløkonomisk Tidsskrift* 1, s. 1–29, København 1984.
- : Selektive indgreb har ingen langsigtet effekt. *Sparekassen* 10, s. 8–11, København 1984.
- Pitzner-Jørgensen, F.: Bureaucrati contra decentralisering: Samhandelen i Comecon. *Finanstidende* 49, s. 928–30, København 1984.
- : Reformen af DDR's udenrigshandel. *Finanstidende* 40, s. 785–87, København 1984.
- : Siberia – some Major Energy Projects with Foreign Participation. *Økonomiske Essays, Økonomisk Institut*, s. 277–90, København 1984.
- Pruzan, P.M.: Towards a theory of planning. *Økonomiske Essays, Økonomisk Institut*, s. 291–303, København 1984.
- Rasmussen, P.N.: Er der ligevægt? *Økonomiske Essays, Økonomisk Institut*, s. 429, København 1984.
- : Indledning. *Lidt historik. Økonomiske Essays, Økonomisk Institut*, s. 5–9, København 1984.
- Rasmussen, P.N.: Vækstbeskrivelse. *Noter til vækst, jordeling, Christian Groth*, s. 146, København 1984.
- Sørensen, T.Ø.: Inflation and labour market theory – Keynesian Vitality. *England* 1983, 34 s.
- : Replik til Niels Blomgren-Hansen. *Nationaløkonomisk tidsskrift*, bind 121/3, s. 389–93, København 1983.
- : Keynesiansk arbejdsmarkeds- og inflationspolitik. *Nationaløkonomisk tidsskrift* bind 121/3, s. 377–82, København 1983.
- : Arbejdsmarkedsadfærd og økonomisk krise. *Økonomiske Essays, Økonomisk Institut t studier nr. 28*, s. 341–53, København 1984.
- : Koordinations- og allokeringsproblemer i en decentral markedsøkonomi med særligt henblik på arbejdsmarkedet. *Økonomisk Instituts Røde Serie* 3, s. 378, Københavns Universitet 1983.
- : Makro fastprismodeller. *Memo fra Økonomisk Institut* 131, s. 31, Københavns Universitet 1984.
- Waagstein, T.: Non-Pris konkurrence og ”Rumligh konkurrence”. *Økonomiske Essays, Økonomisk Institut*, s. 429, København 1984.

2: Statistisk Institut

Historie

Statistisk Institut oprettedes i 1953 under Det rets- og

statsvidenskabelige Fakultet. Men allerede på dette tidspunkt var der en lang tradition for undervisning og forskning i teoretisk statistik ved det statsvidenskabelige studium. Med Anders Halds udnævnelse til professor i statistik i 1947 indførtes nye statistiske metoder, inspirerede af englænderen R. Fisher, i undervisningen og forskningen. I løbet af 1950'erne udvidedes instituttets stab betydeligt, hvilket bl.a. skyldtes aftaler med Danmarks Tekniske Højskole og Handelsministeriets Produktivitetsudvalg med henblik på at fremme anvendelsen af statistiske metoder i industrien. Oprettelsen af Institut for Matematisk Statistik i 1961 førte til at mange medarbejdere forlod instituttet, og med udnævnelsen af Georg Rasch til professor i teoretisk statistik indledtes en forskydning af instituttets arbejdsfelt over mod problemer og metoder med tilknytning til analysen af data af samfundsvidenskabelig karakterer, herunder bl.a. demografiske problemstillinger.

Instituttet havde oprindeligt lokaler i St. Pedersstræde 19 og flyttede i november 1975 til sin nuværende adresse Studiestræde 6.

Stab:

VIP: Antal årsværk: 8 1/6.

Professorer: Erling B. Andersen, Poul Chr. Matthiessen.

Docent: Jon Stene.

Lektorer: Hans Oluf Hansen, Niels-Erik Jensen, Nils Kousgaard, Anders Milhøj.

Seniorstipendiat: Gorm T. Gabrielsen.

Forskningsrådsstipendiat: Graham W. Leeson.

TAP: Antal årsværk: 2½.

Mirtha Cereceda, Lis Olsen, Joan N. Rasmussen.

Forskningsvirksomhed:

Forskningen ved Statistisk Institut finder sted indenfor områderne teoretisk statistik og demografi. Hovedformålet med den teoretisk statistiske forskning er udviklingen af statistiske modeller og metoder med henblik på anvendelser indenfor samfundsvidenskaberne. Hovedsigtet med den demografiske forskning er at måle og analysere befolkningens vækst og struktur og sætte disse størrelser i relation til de økonomiske og sociale forhold. Instituttet har et omfattende samarbejde med andre institutioner. Der gennemføres bl.a. større fælles projekter med Kriminalistisk Institut, KU, Centralsygehuset i Frederiksborg Amt, J.F. Kennedy Institut, Glostrup, Office of Population Research, Princeton, Abteilung für pädiatrische Genetik, Universität München og Arbejdsgruppen vedrørende politiforskning, Justitsministeriet.

Den teoretisk statistiske forskning har været kon-

centreret om følgende emner: regressions- og tidsrækkeanalyse, kategoriserede data, latent struktur-analyse samt dataindsamlings-teori. Sigtet med forskningen indenfor regressions- og tidsrækkeanalyse har især været anvendelser i forbindelse med økonomiske problemstillinger. Metoderne indenfor områderne kategoriserede data og latent strukturanalyse udvikles med henblik på anvendelser indenfor samfundsvidenskaberne i bred almindelighed, herunder sociologi, socialmedicin og psykologi. Arbejdet med dataindsamlings-teori tager især sigte på anvendelser indenfor kriminologi, humangenetik og socialmedicin.

Demografi vedrører måling og analyse af befolknings størrelse, struktur og vækst samt af de faktorer, der er bestemmende herfor, nemlig fødsler, dødsfald, vandringer, vielser og skilsmisser. Faget omfatter også analyse af de økonomiske og sociale årsager til og konsekvenser af befolkningsudviklingen. Den demografiske forskning er koncentreret om analyser af historiske og aktuelle aspekter af befolkningsudviklingen i såvel industri- som udviklingslande, hvor særligt de nordiske lande indtager en fremtrædende plads. Der forskes i den demografiske transition, d.v.s. nedgangen i industrilandenenes fertilitet og dødelighed gennem de seneste 200 år. Der arbejdes også med implementering af moderne statistiske metoder til analyse af demografiske data.

1. Latent struktur analyse

I det indeværende år har arbejdet med de latente korrelationer været præsenteret ved forskellige konferencer, ligesom en artikel er antaget til publicering i tidskriftet *Psychometrika*. Herudover har arbejdet været koncentreret om dokumentation og afprøvning af de to EDB-programmer GELAST og GELACO. Dokumentationen er blevet publiceret og programmerne er blevet afprøvet på et stort materiale vedrørende arbejdsmiljøbelastninger i samarbejde med Arbejdsmiljøinstituttet. (Erling B. Andersen).

2. Parvise sammenligninger

Parvise sammenligninger anvendes i situationer, hvor man ønsker at foretage en vurdering af en række genstande m.h.t. en eller flere egenskaber, der ikke lader sig måle direkte på de enkelte genstande. Der foretages derfor sammenligninger af genstandene to og to, f.eks. ved at en bedømmer udtrykker en præference for en af de to genstande i et par m.h.t. de betragtede egenskaber. Arbejdet med en model, hvor udfaldene af sammenligningerne tillades at afhænge af en række forklarende variable er færdiggjort, og en undersøgelse af fordelene ved at anvende parvise sammenligninger fremfor målinger på subjektive skalaer, hvor f.eks. en bedømmer tildeler hver genstand en heltallig score, er påbegyndt. (Nils Kousgaard).

3. Anvendelsen af regressionsanalyser indenfor samfundsvidenskaberne

Der arbejdes på en samlet fremstilling af anvendelsen af den lineære regressionsmodel som grundlag for analysen af samfundsvidenskabelige materialer. Ved indsamlingen af sådanne materialer er det sædvanligvis ikke muligt at udøve kontrol over de værdier af de forklarende variable, for hvilke responsvariablen observeres. Det er derfor af afgørende betydning, at man er i stand til at vurdere indflydelsen fra de enkelte observationssæt på analysens konklusioner samt at have en klar forståelse for de begrænsninger, sådanne ikke-eksperimentelle materialer lægger på de konklusioner, der kan drages af analysen. (Nils Kousgaard).

4. Tidsrækkeanalyse

Der arbejdes med at udvikle nye metoder til analyse af tidsrækker med særligt henblik på anvendelser indenfor økonomi. Hovedvægten har været lagt på studiet af ikke-lineære og ikke-normale modeller, herunder de såkaldte ARCH-modeller. I en ARCH-model afhænger usikkerheden på en forudsigelse af de tidligere observationer, hvilket gør det muligt at arbejde med såvel stabile som ustabile perioder indenfor samme model. ARCH-modellernes teoretiske egenskaber og deres anvendelsesmuligheder for analysen af økonomiske tidsrækker er blevet undersøgt. Licentiatstudiet ved institut for Matematisk Statistik om frekvensdomænemetoder i tidsrækkeanalysen er fuldført, men arbejdet med metoderne fortsætter, da det endnu rummer mange spændende muligheder.

I årets løb er der udført en række empiriske analyser af danske økonomiske tidsrækker, dels med henblik på undervisningsbrug og dels med henblik på fremtidige forskningsaktiviteter. Til dette brug benyttes Danmarks Statistiks tidsseriedatabank, DSTB. (Anders Milhøj).

5. Undersøgelse af nogle udvalgte produktionsfunktioners egenskaber

En række produktionsfunktioners teoretiske egenskaber er blevet udledt. Det drejer sig om grænseprodukter, marginalt substitutionsforhold, produktions- og substitutionselasticitet, expansionsvej samt omkostnings-, udbuds- og afledte faktorefterspørgselsfunktioner.

Ud fra de anførte teoretiske resultater er arbejdet med statistiske inferensproblemer for udvalgte produktionsfunktioner blevet fortsat. For en CES-produktionsfunktion kan produktionsresultatet under visse forudsætninger beskrives ved en ikke-lineær regressionsmodel. De forklarende variable er funktioner af såvel indsatsen af arbejdskraft som af dennes aflønning. Modellen er afprøvet på et dansk og et norsk

materiale fra hhv. 1972 og 1976, hvorfra oplysninger om de variable foreligger fordelt på (op til) 5-cifrede ISIC-branchenumre. Modellens parametre er estimerede og en testprocedure formuleret med henblik på at undersøge, om det kan antages, at produktionsfunktionen er af den hyppigt brugte Cobb-Douglas type og/eller om den er homogen af 1. grad. (Niels-Erik Jensen).

6. Statistiske problemer vedrørende indsamling og analyse af kriminologiske data

Projektet består af flere emnekredse udsprunget af problemstillinger indenfor kriminologi. Dataindsamlingsproblemer udgør indenfor visse områder af kriminologi et specielt problem. I denne forbindelse er der udarbejdet stikprøveplaner, der indeholder elementer af både poststratifikation og invers sampling. Desuden er der, til beskrivelse og undersøgelse af bortfaldsproblemer i forbindelse med indsamling af data, udarbejdet modeller der tillader individuelle bortfaldssandsynligheder. Inferensproblemer i forbindelse med analyse af data indsamlet ved ovennævnte metoder er studeret, og der er udarbejdet analysemetoder på basis af metoder og begreber fra epidemiologien. (Gorm T. Gabrielsen).

7. Fødsler af børn med kromosomabnormiteter

Formålet med projektet har været at vurdere forskellige forudsætninger for at tilbyde gravide kvinder prenatal diagnose med henblik på at undgå fødsler af misdannede eller mentalt retarderede børn som følge af kromosomabnormiteter. Den ene del af projektet er baseret på et vesttysk og et vest-europæisk materiale. På grundlag af fostervandsundersøgelser hos kvinder over 35 år har man forsøgt at vurdere betydningen af faderalderen for fødsler af børn med kromosomabnormiteter, samt styrken af denne for forskellige kombinationer af fader- og moderaldre. Herudover har man studeret regionale forskelle samt årsagerne til at disse materialer i andre undersøgelser har været vurderet forskelligt. (Eeva Stene, Jon Stene).

8. Bærerpåvisning og fosterdiagnostik ved kønsbunden nedarving

Den kønsbundne, arvelige Menkes sygdom forårsages af en fejl i kobberstofsiftet. Sygdommen rammer kun drenge, som dør i løbet af de 2-3 første leveår. Der er udviklet en fosterdiagnostisk metode til påvisning af om et foster har sygdommen, samt en biokemisk metode, baseret på en hudprøve, til at afgøre om en kvinde er bærer af sygdomsgenet. De metoder, der har været anvendt ved de to undersøgelser, har været gjort til genstand for en statistisk analyse og beslutningskriterier er blevet opstillede og afprøvede.

En bedre bestemmelse af hvorvidt en kvinde er bærer af sygdomsgenet kan opnås ved at udnytte at dette er nært koblet til andre gener på X-kromosomet og kun med ringe sandsynlighed kan adskilles fra disse ved nedarvingen. Der er udviklet metoder til en koblingsanalyse mellem tre kønsbundne gener, om hvilke der ofte kun foreligger ufuldstændige oplysninger. Desuden har man udviklet metoder til at inddrage oplysninger om andre medlemmer af slægten samt de ovenfor nævnte biokemiske målinger til bestemmelse af sandsynligheden for at en kvinde er bærer af sygdomsgenet. Disse metoder er anvendt til at bestemme sandsynligheden for at de enkelte kvinder i fire danske slægter, hvor Menkes sygdom nedarves, er bærere af genet. (Jon Stene).

9. Planlægning i hierarkiske systemer

Projektet består af udarbejdelse og anvendelse af modeller, der beskriver pensionerings-, fremfremmelses-, afgang- og rekrutteringsadfærd i organisationer, hvor de ansatte klassificeres efter anciennitet (alder) og rang (stillingskategori). For at kunne udarbejde og gennemføre en fornuftig planlægningspolitik skal man først og fremmest forstå personale dynamikken i organisationen. Selve planlægningen består af forslag til kontrol af især rekrutterings-, pensionerings- og fremfremmelsesomfang i de forskellige personalegrupper, således at man forsøger at holde disse bevægelser indenfor fastsatte rammer, samtidig med at man forsøger at opnå en ønsket struktur med hensyn til anciennitets- og rangfordeling.

I 1984 er der specielt arbejdet med spørgsmål vedrørende organisationens stabilitet og med stokastiske modeller til beskrivelse af afgang. Et stabilitetsmål angiver på et tilfældigt tidspunkt organisationens stabilitet med hensyn til anciennitets- og rangfordeling. Her ved kan en ustabilitet opdages i tide og dens konsekvenser kan undgås.

Tilbøjeligheden hos en ansat til at forlade organisationen i utide afhænger bl.a. af anciennitet i organisation, rang og anciennitet i den nuværende rang. Denne afhængighed kan effektivt beskrives ved hjælp af stokastiske modeller. En beslutning om at forlade organisation vil afhænge af personlige egenskaber, tilfredshed med jobbet og mulighed for at opnå andet arbejde. Disse kan betragtes som værende stokastiske gennem tid, udtrykt ved den ansattes anciennitet og rang. (Graham W. Leeson).

10. Et metodologisk forstudium af gerningsmændenes socio-økonomiske og demografiske baggrund i forbindelse med indbrudstyveri i Danmark

I de senere år er der udviklet metoder til inddragelse af socio-økonomiske og demografiske forhold som baggrundsvariable i undersøgelser af årsagssammenhæn-

ge, hvor man også kan definere mere præcise risikofaktorer som et epidemiologisk begreb. Metoderne er oprindeligt udviklet inden for epidemiologi og synes at have en umiddelbar anvendelsesmulighed inden for kriminologi til bestemmelse af risikoen for at blive kriminel. Disse muligheder er undersøgt som led i et metodologisk forstudium til kriminologiske undersøgelser af risikoen for at blive kriminel. Herudover er de epidemiologiske metoder anvendt til analysen af et materiale, indsamlet af Arbejdsgruppen Vedrørende Politiforskning, vedrørende indbrudstyverier i Glostrup Politikreds. En analyse af et materiale fra en landsdækkende gerningsmandsundersøgelse, foretaget af ovennævnte gruppe, er endvidere under udførelse. Denne undersøgelse er støttet af Nordisk Samarbejdsråd for Kriminologi. (Graham W. Leeson).

11. *Indenlandske vandringer i Danmark*

Projektet, som støttes af Statens Samfundsvidenskabelige Forskningsråd, har til formål at kortlægge og forklare indenlandske vandringer på basis af sociale, økonomiske og demografiske baggrundsvARIABLE, således at man kan øge sikkerheden omkring prognoser af vandringsmønsteret.

Projektets første del, som påbegyndtes i 1984, indeholder en redegørelse for indenlandske vandringer i de senere år ved hjælp af multiregionale modeller. (Graham W. Leeson).

12. *Analyse af arbejdsstyrkens bevægelser samt bruttoforskydninger indenfor arbejdsstyrken gennem 1970'erne*

Undersøgelsen tager udgangspunkt i individ-relaterede forløbsdata etableret gennem interviews af stikprøvepaneler med successiv udskiftning og fornyelse i perioden 1967 til 1979. Data er indkøbt fra Danmarks Statistik med privat fondsstøtte.

Den enkelte person er udspurgt bl.a. om ansættelsesforhold samt art og omfang af beskæftigelse ved mindst to successive efterårsundersøgelser (d.v.s. med et års mellemrum). Derudover kendes respondentens bopæl på interview-tidspunktet. De foreliggende data kan naturligt analyseres indenfor rammerne af Markov-modeller med endelige tilstandsrum.

Et af formålene med projektet er at belyse arbejdsstyrkens bevægelser gennem beregning af indlejrede aldersinhængene intensiteter for overgang mellem tilstandene »udenfor arbejdsstyrken« og »i arbejdsstyrken« på basis af stikprøveresultaterne. Herved åbnes der mulighed for beregning af afledede mål som erhvervsoverlevelsestavler, herunder diverse typer af forventede leve- og ventetider, erhvervsfrekvenser etc. Et andet formål er at studere sammenhænge mellem arbejdsmarkedsmobilitet og geografisk mobilitet. Diskussion af datakvalitet er et gennemgående tema med høj prioritet. (Hans Oluf Hansen)

13. *Analyse af fertilitet og familiedannelse blandt danske kvinder født 1932-1967*

Formålet med projektet er at studere det fortsat kraftige fald i dansk fertilitet. I mangel af individ-relaterede forløbsdata, f.eks. i form af en aktuel fertilitetsundersøgelse med retrospektive interviews, er projektet baseret på officiel statistik. Analysen indebærer beregning af centrale demografiske rater (»hazards«), dels i form af approksimative occurrence/exposurerater, og dels i form af kumulerede incidensrater. Alle beregninger gennemføres på generationsbasis. For at opnå overblik over generations- og kalenderdidsaspekter i fertilitetsudviklingen samt i familiedannelsen i øvrigt gøres der udstrakt brug af grafiske teknikker. Herved opnås endvidere en umiddelbar sammenlignelighed med en tilsvarende studie af den svenske fertilitetsudvikling publiceret i 1983.

Analysen bekræfter en række resultater baseret på den seneste danske fertilitetsundersøgelse (1975). Indenfor den enkelte kohorte fødes første og andet barn med nogenlunde samme intensitet, mens tredje og følgende børn fødes med langt lavere intensiteter. Der kan for alle pariteter spores et fald i generationsfertiliteten. Den ægteskabelige fertilitet har vist sig at være betydeligt lavere for kvinder født efter ca. 1951 end for tidligere kvindenerationer. Yngre gifte kvinder udskyder muligvis familieforøgelse i højere grad end tidligere. Den ikke-ægteskabelige fertilitet har været kraftigt stigende over kohorter født siden begyndelsen af 1940'erne. Dette bør ses i sammenhæng med den øgede forekomst af »papirløse ægteskaber«. Endelig kan konstateres et betydeligt fald i hyppigheden for indgåelsen af første ægteskab samt en kraftig stigning i skilsmisstilbøjeligheden. (Hans Oluf Hansen, Dan Rohrmann)

14. *Analyse af regionale og civilstandsbedingede forskelle i den grønlandske spædbørns- og børnedødelighed differentieret efter dødsårsag*

Et vigtigt formål med projektet er at forsøge at udskille persongrupper med særlig høj spædbørns- og børnedødelighed indenfor den i Grønland bosiddende befolkning i perioden 1973-1980. Sådanne risikogrupper kan tænkes afgrænset bl.a. ved moderens alder, fødested (i/udenfor Grønland) og civilstatus ved barnets fødsel, samt ved barnets fødested i Grønland (kommune og by/bygd). Forskelle i den relative dødsårsagssammensætning af dødsintensiteten belyses for udvalgte subpopulationer. Endvidere undersøges udviklingen i spædbørns- og børnedødeligheden på generationsbasis gennem den betragtede periode. Som i en forudgående undersøgelse lægges der vægt på vurdering af kvaliteten af data samt på grundig statistisk analyse. Erfaringerne vil blive søgt udmøntet i forslag til videre studier. Projektet er baseret på individrelat-

terede forløbsdata erhvervet fra Danmarks Statistik med støtte af Statens Samfunds- og Lægevidenskabelige Forskningsråd. (Hans Oluf Hansen)

15. Den demografiske transition

Der gennemføres en analyse af fødselsnedgangen i Danmark fra slutningen af det 19. århundrede til 1930'erne. Arbejdet gennemføres i samarbejde med Det Demografiske Institut ved Universitetet i Princeton, U.S.A., som led i et stort anlagt europæisk projekt. Ved anvendelse af ensartede målemetoder foretages en sammenligning af fødselsnedgangen i mere end 700 administrative områder (i Danmark således amter). På grundlag af en kvantificering af en række økonomiske og sociale variable (børnedødelighed, urbanisering, industrialisering m.v.) undersøges sammenhængen mellem disse og fødselsnedgangen. Resultaterne af denne forskning har også betydning for vurderingen af den aktuelle demografiske situation i udviklingslandene samt den fornyede fødselsnedgang i industrilandene siden midten af 1960'erne. (P.C. Matthiessen)

16. Andre projekter

16.1. Betydningen af tungmetaller og kostvaner for søster-kromatide udvekslinger. Sammenhængen mellem alder og søster-kromatide udvekslinger hos børn. I samarbejde med Hans Chr. Wulf, Arbejds miljøinstituttet. (Nils Kousgaard)

16.2. Sundhedstilstanden blandt de yngste skolebørn. I samarbejde med Josée Linnemann Haupt, Amtssygehuset Nordvang. (Nils Kousgaard)

16.3. Analyse af forekomsten af indeklimagener i hjemmet og på arbejdspladsen. I samarbejde med Ole Valbjørn, Statens Byggeforskningsinstitut. (Nils Kousgaard)

16.3. Betydningen af det voksende alkoholforbrug for forekomsten af alkoholskader i Danmark. I samarbejde med Jógvan Petersen og Thorkild Thorsen. Alkohol- og Narkotikarådet. (Anders Milhøj)

16.4. Translokationsnedarving hos mennesker. I samarbejde med Sabine Stengel-Rutkowski, Universität München. (Jon Stene)

16.5. Undersøgelser af arbejdsgener og helbredsundersøgelser. I samarbejde med Statens Arbejdstilsyn. (Erling B. Andersen)

Redaktion af videnskabelige tidsskrifter:

Erling B. Andersen er Associate Editor for Psychome-

trika og National redaktør for Scandinavian Journal of Statistics.

Publikationer:

Andersen, E.B., Jensen, N., Kousgaard, N.: Teoretisk statistik for økonomer, 2. udg. København 1984, 611 s.

– : Gelast. A computer programme for general latent structure analysis. Computer programmes 4, s. 60, Univ.Statistiske Institut 1984.

– : GELACO. A programme for comparison of latent population distributions. Computer programmes 3, s. 41, Univeritetes Statistiske Institut 1984.

Hansen, H.O.: A cohort study of recent Danish and Greenlandic infant mortality. Scandinavian Population Studies 6:3, s. 81–93, Stockholm 1984.

– : Review article (vedr. S. Dyrvik (1983). Historisk demografi: Ei innføring i metodane). Historisk Tidsskrift 2, s. 207–11, Oslo 1984.

Horn, N., Stene, J., Møllekær, A.M., Friedrichs, U.: Linkage studies in Menkes disease: the Xg blood group system and C-banding of the X chromosome. Annals of Human Genetics 48, s. 161–72, Cambridge 1984.

Jensen, N.: CES- eller COBB-Douglas produktionsfunktionen som model for industriens produktion i Danmark og Norge. Symposium i anvendt statistik, Århus, 25–27 januar 1984, Leif Spange Mortensen (red.) ucc, Recau, Recku, s. 263–78, Århus 1984.

Kousgaard, N.: Prioriteret regressionsanalyse. Symposium i anvendt statistik, Århus, 25.–27. januar 1984, Leif Spange Mortensen (red.) Recku, s. 1–15, Århus 1984.

– , Haupt, L.J.: Sundhedstilstanden blandt de yngste skolebørn. Ugeskrift for Læger 34, s. 2575–78, København 1984.

– : Analysis of a sound field expereriment by a model for paired comparisons with explanatory variables. Scandinavian Journal of Statistics Vol. 11, No. 1, s. 51–57, Stockholm 1984.

– , Wulf, H.C.: Hovedpine og slimhindegener i Danmark. Ugeskrift for Læger 42, s. 3223–27, København 1984.

Leeson, G.W.: Pl anlægning i hierarkiske systemer – et eksempel: Det danske politi. Universitetets statistiske Institut: Årsberetning 1983, Statistisk Institut (red.), s. 19–32, Københavns Universitet 1984.

– : Recruitment effects on manpower structures. Journal of the Operational Research Society Vol. 35, No. 10, s. 933–38, England 1984.

– : Spatial population dynamics I. Migration as a social and demographic phenomenon. Research Report 95, s. 54, Københavns Universitet 1984.

Matthiessen, P.C.: Fødselsnedgang og befolkningsudvikling i Danmark. Familieplanlægning. Information og debat 6, s. XX, København 1984.

- : Det demografiske Danmark. Facts om Danmark s. 4, København 1984.
- Matthiessen, P.C.: Fertiliteten i en befolkning. Kontraception, Sven O. Skouby (red.), s. 13–22, København 1984.
- : Some Reflections on the Historical and Recent Fertility Decline in Denmark. Scandinavien Population Studies 6:2, s. 43–51, Stockholm 1984.
- : Danmarks befolkning til år 2000. Danmark s Amtsråd 15 årg., nr. 5, s. 9–11, København 1984.
- : De lave fødselstal og uddannelsessektoren. Uddannelse 5, s. 301–10, København 1984.
- , Skotte, L.: Description of the Demographic Conditions in Denmark. Population Issues – Denmark, Royal Danish Ministry of Foreign Affairs, s. 3–16, København 1984.
- : Befolkningens Vækst. København 1984, 198 s.
- : Papirløse ægteskaber i Danmark. Facts om Danmark 9/1984, s. 1–4, København 1984.
- Milhøj, A.: Multiplicative Exponential Models for Stationary Time Series. Journal of Time Series Analysis 5, s. 19–35, England 1984.
- Milhøj, A.: Bias correction in the frequency domain estimation of time series models. Biometrika 71, s. 91–99, England 1984.
- : Univariate Time Series Modelling in the Frequency Domain. Research Report 93, s. 1–11, Københavns Universitet 1984.
- : Heteroskedasticitet i tidsrækker med en anvendelse på den daglige beregning af dollarkursen af valutafondens regneenhed. Symposium i anvendt statistik, Århus, 25.–27. januar 1984, Leif Spange Mortensen (red.), s. 279–97, Århus 1984.
- : The moment structure of ARCH processes. Research Reports 94, s. 1–23, Københavns Universitet 1984.
- : Dag til dag variationer of dollarkursen 1983. Universitetets statistiske Institut: Årsberetning 1983, Erling B. Andersen & Poul C. Matthiessen (red.), s. 11–18, Københavns Universitet 1984.
- : Multiplicative exponential models for stationary time series. Journal of time series analysis 5, s. 19–35, England 1984.
- : Heteroskedasticitet i tidsrækker med en anvendelse på den daglige beregning af dollarkursen af valutafondens regneenhed. Symposium i anvendt statistik. Århus, 25–27 januar 1984, Neucc – Recau – Recku, s. 279–97, Århus 1984.
- Stene, J., Mikkelsen, M.: Down Syndrome and other chromosome disorders. Antenatal and neonatal screening, N. J. Wald, s. 573, England 1984.
- , Stene, E., Mikkelsen, M.: Risk for chromosome abnormality at amniocentesis following a child with a non-inherited chromosome aberration. A European collaborative study on prenatal diagnoses 1981. Prenatal Diagnosis Vol. 4, s. 81–95, Chicester 1984.
- Stengel–Rutkowski, S., Warkotsch, A., Schimanek, P., Stene, J.: Familial Wolf's syndrome with a hidden 4p deletion by translocation of an 8p segment. Unbalanced inheritance from a maternal translocation (4;8) (p15.3;22). Case report, review and risk estimates. Clinical Genetics 25, s. 500–21, København 1984.

Nils Kousgaard

Antropologi, Kultursociologi og Sociologi

I: Institut for Etnologi og Antropologi

Historie:

Etnografiens historie ved Københavns Universitet går tilbage til 1945. Da fik Dr. Kaj Birket-Smith, overinspektør ved Nationalmuseets Etnografiske Samling, etnografien grundlagt som magister studium i forbindelse med sit eksterne lektorat ved Geografisk Institut. Undervisningen foregik på museet under Birket-Smith.

I 1964 blev Johannes Nicolaisen udnævnt til Professor i etnografi, og i 1965 blev Institut for Etnologi og Antropologi oprettet. Institutet fik egne lokaler i den gamle Polytekniske Lærestanstalt, Sølvgade 83. Faget hørte under det naturvidenskabelige fakultet, som følge af dets tidligere tilknytning til geografi.

I 1970 flyttede Institutet til Vandkunsten 5, og i 1973 til vore nuværende lokaler i Frederiksholms Kanal 4. Samtidig skiftede faget fra det naturvidenskabelige til det samfundsvidenskabelige fakultet, hvor vi blev placeret i det antropologisk-sociologiske fagråd.

Professor Johannes Nicolaisen afgik ved døden i 1980.

Stab:

VIP: Antal årsværk: xx

Professorer 1 (ubesat).

Lektorer 7: Niels Fock, Jonathan Friedman, Michael Harbsmeier, John Liep, Åke Norborg, Poul Gustav Pedersen, Michael Whyte, Susan Reynolds Whyte, Peter Aaby.

Seniorstipendiater 1: Steven Sampson.

Kandidatstipendiater 4: Nini Jensen, Anne Knudsen, Kaspar Lythans, Ilse Kirk Nielsen, Hanne Veber.

Eksterne lektorer 3: Søren Hvalkof, Alain Lefebvre, Karen Fog Olwig, Hanne Veber.

Undervisningsassistenter 11: Steven Borish, Mette Bovin, Birthe Lundetoft Clausen, Gert Egger, Jan Ulrik Grathwohl, Søren Hvalkof, Gitte Johansen, Thomas Kring Lauridsen, Poul Gustav Pedersen, Grethe Kjærgaard Petersen, Bror Westman.

TAP: Antal årsværk: 2.

Birthe Andersen, Annelise Larsen, EFG-elev 1: Charlotte Holm.

Forskningsvirksomhed:

Antropologien er den almene grundvidenskab om menneskelige kulturer og samfund. Det tvær-kulturelle perspektiv er kendetegnende for faget, ligesom den historiske dimension, og den holistiske forståelse af lo-

kale samfund traditionelt har været vigtige. Forskningen ved Institut for Etnologi og Antropologi betjener sig både af langvarigt etnografisk feltarbejde i lokalsamfundene og af arkiv- og litteraturundersøgelser. Gennem den første metode tilstræber man en alsidig forståelse af lokale sociale former, magtstrukturer, og verdensopfattelser. Gennem den anden metode forsøger man at placere lokalsamfund i globale og historiske perspektiver.

En stor del af den forskning der foregår på Institutet har som fælles tema: kultur og udvikling. Interessen fokuserer på, hvordan nationale og internationale historiske processer omformer kulturelle systemer, og hvordan disse processer samtidig bliver betinget på det lokale niveau af den eksisterende kultur. Historiske antropologiske undersøgelser, studier af aktuelle udviklingsprocesser, samt forskning om identitet og opfattelser af »de anderledes« bidrager alle til belysning af forholdet mellem kultur og udvikling.

Den kendsgerning at man arbejder med materiale fra forskellige verdensdele, med forskellige specifikke problemstillinger og teoretiske tilgange giver et livligt forskningsmiljø. Det fremgik af en seminarrække der blev holdt i efteråret, hvor danske antropologer, der havde skrevet papers til det XI. Nordiske Etnografmøde i Oslo, præsenterede deres arbejde på instituttet. Sammenligninger, debat og kritik afslørede både variationer og et fælles engagement i grundlæggende processer omkring kultur og udvikling.

1. Analyser af sociale og kulturelle systemer

Den klassiske etnografiske forskning bygger på langvarige, gentagne feltundersøgelser i én region, og nøje kendskab til relevante historiske og etnografiske kilder. Gennem en indgående analyse af betydningssystemer og social dynamik, afdækkes de principper der ligger til grund for strukturer og processer i lokalsamfund.

1.1. Et helt centralt område i studiet af andre samfund er udveksling. Et projekt med titlen, 'Udveksling og social reproduktion på Rossel Island, Papua New Guinea' består i bearbejdelse af feltmateriale om skalpenge, sociale relationer og gaveudveksling. En monografi med arbejdstitlen 'The big man's burden. Exchange and social relations on Rossel Island' er under udarbejdelse. Derudover har projektet ført til mere generelle teoretiske overvejelser om reciprocitetsbegrebet, der er blevet formuleret i et kongrespaper og en anmeldelse af en ny bog om emnet (John Liep)

1.2. Studiet af Cañar indianerne i Ecuador, specielt med henblik på deres placering i et etnisk sammensat samfund er et andet langvarigt etnografisk projekt. I forbindelse med dette projekt har man i 1984 – med udgangspunkt i feltstudier i Azogues by – søgt klarhed

over Cañar indianernes forhold til nationalstaten igennem deres møde med byen og andre etniske grupper. Specielt har dette års studier drejet sig om Chola-gruppen, d.v.s. indianere der er brudt op fra deres traditionelle livsform og hjemstavn i håbet om at finde bedre niches som mellemmand i handel og transport mellem land og by. Den non-verbale kommunikation mellem indianere, cholas, mestizos og hvide, som bl.a. ytrer sig i distinkte dragtkoder er blevet registreret og skal underkastes nærmere analyse. Samtidig arbejdes der med en generel model for kultur og kommunikation til analytisk brug.

1.3. Et andet langvarigt forskningsprojekt om Østeuropa har fortsat beskæftiget sig med undersøgelser af bureaukrati og lederskab. På baggrund af et studium af politisk lederskab i rumænske landsbyer har man begyndt sammenlignende forskning om lokalt lederskab i småbyer i Polen. Forskningen udføres i samarbejde med polske sociologer i Krakow og Warsawa. Man har også fortsat arbejdet med forholdet mellem bureaukrati og rygtedannelse, korruption og undergrundsøkonomi i Østeuropa (Steven Sampson). I et forsøg på at anvende et lignende kulturelt perspektiv på vestlige samfund, er man igang med at redigere en samling artikler om Danmarks 'anden økonomi' (Steven Sampson og Karen Olwig).

2. *Udviklingsdynamik på lokal plan*

De fleste antropologer beskæftiger sig med udviklingsproblemer på en eller anden måde, fordi de samfund de studerer er under stærk forandring. Fra et antropologisk synspunkt er det vigtigt at fokusere på de lokale betingelser for udvikling, de planlagte eller uforudsete konsekvenser, som udviklingsprogrammer medfører i lokalsamfund, og muligheden for at folk kan udforme et socialt liv i overensstemmelse med deres egne opfattelser, ønsker og værdier. Forholdet mellem lokalsamfund, statsmagt og det globale økonomiske system må analyseres nøje.

2.1. Et forskningsprojekt har haft til hensigt at udrede de kulturelle forhold, der påvirker en befolkningsgruppes opfattelse af sin egen situation i forhold til de teknologiske og sociale udviklingsprocesser, der forandrer befolkningens materielle omgivelser og livskvalitet. Projektet har fokuseret på kontakt mellem radikalt forskellige kulturer, hvor den ene dominerer, nemlig euro-amerikansk kultur og den vestindiske kultur på øen Nevis. Formålet har været at afklare betingelserne for, at sociale institutioner (skoler, kulturorganisationer, bistandsorganisationer o.l.) kan medvirke til en integrering af befolkningen i aktiviteter, hvis mål er at skabe social og økonomisk udvikling og forbedre dens kår. Selve dataindsamlingen er gennemført under seks måneders feltarbejde i Vestindien;

der forestår nu bearbejdning og analyse af materialet (Karen Fog Olwig).

2.3. I 1984 har man forberedt et projekt om udviklingens kulturelle dimensioner i Amazonas: 'The gospel of development and the Amazon frontier'. På grundlag af en meget omfattende gennemgang af etnografisk litteratur om Amazonas, har man udformet en plan for et empirisk studie af Amazon-indianeres egen forståelse af og ageren i den moderne udviklingsproces. Hensigten med projektet er gennemførelsen af et ekstensivt feltarbejde i det sociale 'rum' som moderniseringsprocessen har skabt i lokalsamfund i Perus amazonområde. Projektet søger: 1) At kortlægge hvorledes områdets indianske befolkning konceptualiserer nationalsamfundets ekspansion og den moderne udvikling, og 2) at registrere hvordan disse opfattelser anvendes i de aktuelle strategier amazon-indianerne udfolder i deres sociale og kulturelle eksistenskamp (Søren Hvalkof).

2.4. Samspelet mellem kultur og udvikling undersøges også på Grønland, i et projekt om kulturelle elementers vilkår og betydning under ændringer i nutidige grønlandske livsformer. Der arbejdes med en række forhold og processer, der har betydning for ændringer i grønlandske livsformer i nyere tid. Traditionelle grønlandske livsformer har særligt efter 2. Verdenskrig undergået en kraftig omformning gennem den sociale, politiske og økonomiske udvikling. Projektet tager udgangspunkt i en analytisk udskillelse af grønlandske livsformer og deres kulturelt flersidige indhold og udtryk. Det sammenstilles med kvalitative ændringer i den officielle formulering af den kulturelle, sociale og økonomiske udvikling. Det søges vurderet, hvorledes kulturelt definerede elementer indgår i forskellige strategier for opretholdelse eller ændringer af grønlandske livsformer (Kasper Lyththans).

2.5. Et andet projekt beskæftiger sig med de erfaringer indfødte folk ved Nordamerikas Nordvestkyst har gjort med udvikling i bred forstand. Det drejer sig om deres politiske mobilisering i kampen for jord, ressourcer og selvbestemmelse. Det har vist sig at indianernes historiske erfaringer med det dominerende samfund ikke umiddelbart danner noget idégrundlag for deres politiske bevægelser. Men historien indgår indirekte som faktor i dannelsen af en særskilt indiansk identitet og kultur, der opfattes som anderledes og autonom i forhold til det dominerende samfund. Det er disse indianeres betydningsområder og symboler der spiller den vigtigste rolle i den politiske mobilisering. Projektet videreføres med henblik på at undersøge de mangfoldige praksisformer, hvorunder indiansk kultur og identitet 'leves' og reproduceres. Metodisk arbejdes der med en kombination af etnicitetsteorier, akkulturationsmodeller og symbolanalyser. Projektet er inspi-

reret af et feltophold blandt indianere på Vancouver Island og i det indre British Columbia i Canada. Udover den egentlige forskning om emnet forberedes den 6. American Indian Workshop om »Economy and Geography of Native North America«, der skal afholdes i København i 1985. (Hanne Veber)

2.6. Arbejdsmigrationen er den form udviklingen faktisk tager i mange lokalsamfund. Et andet projekt beskæftiger sig med det i en undersøgelse af emigration i to pakistanske landsbyer med forskellige former for landbrug. I den første halvdel af året har man analyseret data fra en landsby med landbrug baseret på nedbør alene. Man finder mange af de samme mønstre man har set i en anden landsby med landbrug baseret på overrisling. Penge, der er sendt hjem af arbejdsmigranter til deres familier, bliver først og fremmest brugt til det daglige behov. Derudover bliver de anvendt til 'sociale investeringer' (højere medgifter, mere kostbare religiøse ceremonier, etc.). Ud fra disse resultater har man formuleret et nyt projekt om socio-kulturel identitet og økonomisk udvikling i pakistanske landsbyer, der skal undersøge den form for økonomisk rationalitet der eksisterer i pakistanske länddistrikter (Alain Lefebvre).

3. Kulturstudier i globalt perspektiv

Det globale perspektiv i antropologien indebærer en erkendelse af at sociale strukturer og kulturelle betydningssystemer udvikler sig i overensstemmelse med transformationer i det globale system. Det betyder at forekomsten af etniske bevægelser til en vis grad må forklares i forbindelse med ændringer i det internationale politiske og økonomiske system. Og det betyder også at vestens opfattelse af 'de andre' må analyseres i et bredt verdenshistorisk perspektiv. Man må spørge både om epistemologien bag vestens forestillinger om andre kulturer og om hvilke konsekvenser disse forestillinger har haft for de kulturer man beskrev.

3.1. Et projekt angående Kultur og samfund i krise, i samarbejde med antropologer fra Lunds Universitet, fokuserer på forholdet mellem lokale kulturer og verdenssystemets integration. Kulturel disintegration synes at forekomme i forbindelse med traditionelle samfunds integration i ekspanderende verdenssystemer. Omvendt opstår kulturelle fornyelsesbevægelser, når der er disintegration i globale systemer. Disse antagelser belyses ved analysen af en aktuell hawaiiansk bevægelse. Genskabelse af en specifik hawaiiansk identitet hænger sammen med fragmentering og krise i det større sociale system, som Hawaii har været en del af (Jonathan Friedman).

3.2. Forskningen om rejsebeskrivelser, mentalitetshistorie og antropologiens historie og forhistorie er fortsat

i 1984. I forbindelse med tidlig europæisk ekspansion og opfattelser af andre kulturer, har man beskæftiget sig med kannibalismens virkelighed i det 16. århundrede i Tyskland og Sydamerika og med opdagelsen af 'mundlighed' hos nyere tids rejsende. Der udover har man arbejdet med tidlige rejser til Europa som en forhistorie og kritik af orientalismen og antropologien. Projektets perspektiv på mentalitetshistorie og opfattelser af 'de andre' er blevet overført til vor egen tid i en analyse af begrebet 'den fjerde verden' og dets forskellige tolkninger og definitioner (Michael Harbsmeier).

3.3. Projektet angående den amerikanske antropologis forståelse af Japan er ført videre. Krigstidsantropologiens fremhævelse af det japanske samfunds traditionelle karakter var præget af en hovedsagelig negativ og patologiserende karakteristik. I efterkrigstiden forsvandt interessen for 'det traditionelle' ikke, men udvidedes med en interesse for 'ændring' og 'modernisering'. Samtidig hermed undergik helhedsvurderingen af det japanske samfund en ændring imod en udpræget optimisme m.h.t. demokratiets og civilisationens muligheder for at udvikle sig under den amerikanske besættelse og derefter. Projektets sidste trin har været at klarlægge konturerne og indholdet af slægtskabsstudier i løbet af 1960'erne. De ses som udtryk for et skæringspunkt mellem netop 'det traditionelle' og 'det moderne' (Nini Jensen).

3.4. Den vestlige forståelse af Indien er emnet for et andet forskningsprojekt. Der arbejdes med et forholdsvist nyt felt, man kunne kalde for den kolonialantropologiske skabelse af traditionelle samfund. I denne forskning ligger den tese, at selve den antropologiske eller i bredere forstand koloniale videnskabelige beskrivelse af de fremmede samfund, har bidraget til udformningen af samfundet i dets fremtrædelse som 'traditionelt'. I øjeblikket arbejdes der med koloni og administration, især med folketælling i Indien og de etnografiske kategorier der blev brugt i denne forbindelse (Poul Pedersen).

4. Historisk antropologi

Historisk antropologi beskæftiger sig både med den etnografiske rekonstruktion af tidligere samfund og med lokalsamfunds omformning gennem tiden. Gennem en kombination af arkivundersøgelser og feltarbejde, forsøger man at rekonstruere sociale forhold og betydningsuniverser der har eksisteret tidligere. Sådanne rekonstruktioner er nødvendige forudsætninger for analyser af transformationer gennem et tidsforløb.

4.1. Et licentiatsprojekt handler om Korsika fra 1730, hvor der var oprør mod Genova, til 1981, hvor man indførte våbenhvile ved Midderrands magtovertagelse. Der arbejdes med samtidige publicerede kilder – avi-

ser, pamfletter, erindringer, politisk analyse, og skønlitteratur. Hensigten er at klarlægge, om der ligger et egentligt alternativt samfundssystem med egne idealer, sociale relationer, praksis og institutioner bag Korsikas ikke-integration med og oprørstendenser i forhold til de stater, som har været øens overherrer. Videre skal det klarlægges om, og i givet fald hvorledes, et sådant alternativ undergår forandringer og/eller opretholdes gennem tiden. Man har bl.a. analyseret en række fortællinger og andet materiale om lokale fejder, og om det korsikanske forhold til døden i denne sammenhæng (Anne Knudsen).

4.2. Der arbejdes med to forskellige historiske analyser af kvinder. Undersøgelsen af de omfattende kvindedemonstrationer blandt Igboerne i det sydøstlige Nigeria i 1929 fortsætter. En stor mængde kildemateriale, som tidligere er blevet indsamlet, er underkastet yderligere bearbejdning med henblik på en artikel om emnet. Derudover har man arbejdet videre med en arkæologisk/antropologisk undersøgelse af kvinden i sten- og bronzetiden. I tilknytning til dette projekt har man i 1984 gennemgået en stor mængde etnoarkæologi. Undersøgelsen er koncentreret om overgangen til fast bosættelse og agerdyrking i Den nære orient, samt det minoiske Kreta (Ilse Kirk Nielsen).

4.3. Et projekt om historie og etnisk identitet i Østafrika tager udgangspunkt i feltforskning i Marachi i det vestlige Kenya, men benytter også materialer fra andre dele af Afrika. Projektet har et dobbelt mål: at forstå og beskrive sociale, økonomiske og kulturelle rammer for skabelsen af en stammeidentitet i dette århundrede, og samtidig at forstå forrige århundredes sociale og kulturelle systemer. Det sidste problem er specielt vanskeligt, netop fordi de faktorer der er med til at forme stammeidentitet i dag også er med til at præge dagens opfattelse af den førkoloniale verden (Michael A. Whyte).

5. *Musiketnologi*

5.1. Der arbejdes videre med en megen omfattende håndbog om musik- og andre lyd-producerende instrumenter fra Afrika syd for Saharaørkenen. Instrumenttyper og varianter beskrives med hensyn til konstruktion, spilleteknik, anvendelsesområde, udbredelse og historie. Forskningen baseres på al tilgængelig litteratur, inklusiv upublicerede afhandlinger og på gennemgang af instrumentsamlinger i Europas større etnografiske og musikhistoriske museer. I 1984 er bindet om Namibias og Botswanas instrumenter blevet færdigskrevet (Åke Norborg).

6. *Medicinsk antropologi*

Medicinsk antropologi beskæftiger sig både med de

kulturelle og sociale faktorer der påvirker sygdomsforekomst i en befolkning, og også med hvordan sygdom bliver opfattet og behandlet i forskellige kulturer. Dens metoder spænder fra statistisk registrering anvendt i epidemiologiske undersøgelser til kvalitative metoder, der bruges i analyser af sygdoms betydning. Det er et felt der har en meget central rolle i arbejdet med sundhedsudvikling i andre kulturer. Dets tværkulturelle perspektiv bliver desuden anvendt mere og mere på sundhedsproblemer i vort eget samfund.

6.1. Arbejdet med sociale og kulturelle faktorer i forbindelse med smitsomme sygdomme er videreført med en analyse og videre indsamling af materiale om børnedødelighed i Guinea-Bissau. Her er børnedødeligheden af størrelsesordenen 40-50% før fem årsalderen. Almindeligvis har det været antaget, at under/fjerner næring var en af hovedårsagerne til den høje dødelighed. Projektets foreløbige konklusion er, at underernæring spiller en mindre rolle. Til gengæld har det vist sig, at 'overcrowding' er en meget vigtig faktor for den ekstremt høje børnedødelighed. 'Crowding' i Guinea-Bissau er kulturelt betinget på den måde at forskellige etniske grupper har forskellige bolig- og familiemønstre. Disse mønstre sætter sig igennem i forskellen på børnedødeligheden fra en gruppe til en anden (Peter Aaby).

6.2. En interesse for kulturelle opfattelser og behandling af sygdom og død har ført til flere forskellige analyser.

6.2.1. Dels har man bearbejdet og skrevet rapport om materiale indsamlet i Tanzania vedrørende holdninger, forståelse og behandling i forbindelse med svære sindsforstyrrelser, åndsvagthed, alkoholisme og epilepsi.

6.2.2. Dels har man arbejdet med tidligere indsamlet materiale om betydning af døden i en Luyia kultur i det vestlige Kenya. Man har understreget den rituelle bearbejdelse af døden for de efterladte, og hvordan forståelsen af døden hænger sammen med forståelsen af seksualitet.

6.2.3. Derudover har man udført pilot-fasen af en undersøgelse der skal belyse aspekter af sygdoms betydning og behandling i vor egen kultur. Det drejer sig om en medicinsk-antropologisk undersøgelse af kræftpatienters vilkår i Danmark, udført af fire studerende (Sussi Skov-Jensen, Helle Nielsen, Vibeke Steffen og Helle Samuelsen) med støtte fra Kræftens Bekæmpelse. Der skal udvælges 20 patienter der modtager behandling fra københavnske hospitaler. De skal følges igennem ni måneder for at klarlægge patientens for-

ståelse og erfaring med sygdommen og behandlingen (i modsætning til plejepersonalets). Man vil lægge vægt på kræftens betydning i nærmiljøet og familien, og på de kommunikationsproblemer der opstår i forhold til sundhedsvæsenet (Susan Reynolds Whyte).

Anden virksomhed:

Formidling og udvikling af tværfagligt samarbejde

Instituttets medarbejdere påtager sig en del formidlingsarbejde, ikke mindst i forbindelse med Folkeuniversitetet. Niels Fock er medlem af Folkeuniversitetets Programudvalg og følgende medarbejdere har holdt foredrag på Folkeuniversitetet i København: Michael A. Whyte, John Liep, Niels Fock, Søren Hvalkof, Susan Reynolds Whyte og Hanne Veber. Der er også blevet holdt foredrag i Folkeuniversitetets regi andre steder i Danmark af Karen Fog Olwig (Grenå museumsforening og Struer gymnasium), John Liep (Bornholm), Hanne Veber (Bornholm) og Søren Hvalkof (Bornholm).

Som støtte for danskere der forbereder sig til udviklingsarbejde har instituttets medarbejdere holdt foredrag og seminarer om kultur og udviklingsproblemer: Søren Hvalkof har medvirket ved et sommerkursus for U-landsfrivillige på Kolding Højskole; og har holdt seminar i Mellemfolkeligt Samvirkes regi i Odense. Susan Whyte har holdt seminar i MS regi i København og for Danida eksperter på Hornbækhus. Alain Lefebvre har formidlet viden og erfaring fra feltarbejde i pakistanske landsbyer ved en forelæsning om 'Kvinder i pakistanske landsbyer' for sundhedsplejersker ved Panum Institutet, og ved et foredrag om 'Pakistanske børn og deres udvikling' ved et seminar for børnehavepædagoger, afholdt af Seminaret for småbørnspædagoger.

Samarbejdet med andre fag ved Københavns Universitet er udvidet i 1984, både i forbindelse med eksisterende programmer og i planlægningsarbejde om nye initiativer. Michael A. Whyte arbejder fortsat med Center for Afrikaområdestudier, hvor han har holdt et kursus om Afrikas antropologi i Centerets første undervisningssemester. Jonathan Friedman og Michael Harbsmeier sidder som observatører i bestyrelsen for Center for Sammenlignende Kulturforskning, og andre medarbejdere fra Institutet har også været aktive deltagere i Centerets aktiviteter. Susan Reynolds Whyte har holdt foredrag og arbejdet som vejleder ved det medicinske fakultets årlige kursus i International Sundhed.

Institutet er repræsenteret i udvalget vedrørende Indvandre- og minoritetsstudier ved Niels Fock, og i udvalget vedrørende udviklingsstudier ved Susan Reynolds Whyte. Peter Aaby sidder i udvalget vedrørende nye studier i tropemedicin og international

sundhed under det medicinske fakultet. (Susan R. Whyte er suppleant under hans feltarbejde).

Udgiver- og redaktionsvirksomhed:

I 1984 er Institutet begyndt at udgive en skriftrække, hvor bl.a. magiterkonferensopgaver gøres tilgængelige for en bredere kreds af læsere.

Instituttets medarbejdere redigerer følgende tidsskrifter: Jonathan Friedman: *Current Anthropology*, *Dialectical Anthropology*, *Critique of Anthropology*, *Ethnos*. Anne Knudsen: *Stofskifte*, tidsskrift for antropologi. John Liep: *Jordens Folk*. Karen Fog Olwig: *Jordens Folk*. Poul Pedersen: *Stofskifte*, *Folk* (gæstere-daktør). Hanne Veber: *Stofskifte*. Michael A. Whyte: *Jordens Folk*. Susan Reynolds Whyte: *Folk*.

Studierejser og feltarbejde:

Niels Fock har været på feltarbejde fra årets begyndelse indtil medio april i Cañar provinsen, Ecuador.

Jonathan Friedman har udført feltarbejde i Hawai i januar og februar.

Nini Jensen har været på studierejse til Japan i maj/juni 1984 på Kyoto Universitet og på Berkley Universitet, U.S.A. i maj/juni 1984.

Karen Fog Olwig har udført en feltundersøgelse på øen Nevis i Vestindien fra februar til august.

Poul Pedersen har arbejdet med materiale i India Office Library i London, i oktober/november.

Steven Sampson har været på studierejse til Sovjetcentralasien i marts, og på forskningsrejser til Rumænien og Polen (under kulturministeriets kulturaf-tale med henholdsvis Rumænien og Polen).

Peter Aaby har været på feltarbejde i Guinea-Bissau siden november.

Gæsteforelæsninger og deltagelse i konferencer:

Niels Fock har holdt foredrag ved Cuenca Universitetets Instituto de Historia om 'La etnohistoria de la region Canari' og har fremlagt et paper ved XI. Nordiske Etnografmøde i Oslo om 'Historien som myte: et etnografisk perspektiv i Ecuadors moderniseringspolitik'.

Jonathan Friedman har forelæst ved Stockholms Universitet om 'Civilizational cycles and the history of primitivism' Humanist Forening) og ved Göteborgs Universitet (Institut for Scialantropologi) om 'investigating social movements'.

Michael Harbsmeier har forelagt et paper i Essex ved Sociology of Literature Conference om 'Europe and its others'. Han har også præsenteret et paper ved en konference om Literacy and Society ved Schæfergården. Derudover har han holdt foredrag ved Amsterdams Universitet om 'Writing and the other'.

Søren Hvalkof har præsenteret et paper, 'Fra sen-mar-

xisme til Zen-marxisme' ved XI. Nordiske Etnografmøde i Oslo og har forelæst ved Århus Universitet om et antropologisk perspektiv på et missionselskabs arbejde.

Nini Jensen har præsenteret et paper om 'Forestillinger om Japan i amerikansk antropologi i årene fra ca. 1940 til ca. 1960' ved XI. Nordiske Etnografmøde i Oslo.

Anne Knudsen har holdt plenumforelæsning ved XI. Nordiske Etnografmøde i Oslo under titlen, 'Se, det var en rigtig historie. Om historien og fortællingens tid'. Derudover har hun forelæst ved Etnografisk afdeling, Århus Universitet, og ved Nordisk Sommeruniversitetets seminar i Århus om 'døden'.

Alain Lefebvre har fremlagt et paper ved et seminar om udvikling og ikke-industrialiserede lande, afholdt i Vigsø, om 'Some thought concerning a project about Islam and economic development'.

John Liep har fremlagt et paper om 'Equality as utopia: the principle of reciprocity in 'actually existing egalitarianism' ved XI. Nordiske Etnografmøde i Oslo.

Kaspar Lythans har fremlagt et paper ved XI. Nordiske Etnografmøde om 'Præsten, grønlander og arbejdet'.

Ilse Kirk Nielsen har holdt foredrag ved en konference om kvinder og identitet på Moesgård i Århus med emnet: Igbo-kvindes demonstrationer i det sydøstlige Nigeria, 1929.

Karen Fog Olwig har forelæst ved Institute of Latin American Studies, University of Florida, om: '»Offshore« dependency in the West Indies: cultural and developmental consequences'.

Poul Pedersen har fremlagt et paper ved XI. Nordiske Etnografmøde om 'Herbert Hope Risley og Indiens etnografi'. Han har forelæst om 'Mission og antropologi: Luwenthal i Indien' ved et seminar om Kristendom og antropologi, Moesgård, Århus, og om 'Bureaukratisk kolonialisme og kulturel identitet: folketælling og kastestatus i Indien' ved en konference om Kultur og identitet afholdt i København af Center for Sammenlignende Kulturforskning.

Steven Sampson har holdt følgende forelæsninger: 'Local elites in Balkan communities: a Romanian case study' ved Fourth Congress of Balkan Studies, Belgrade, Yugoslavia; 'If it's not in the papers it MUST be true: rumors in socialist Romania' ved Conference on Folklore and the State in Eastern Europe, Bellagio, Italy; 'The anthropology of socialist planning in Romania' ved Sociology Institute, Jagellonian University, Krakow; 'The anthropology of socialism' ved Sociology Institute, Warsaw University; 'Local level leadership in Romania: bureaucracy or corruption' ved Sociology Institute, Warsaw University.

Hanne Veber har fremlagt et paper ved XI. Nordiske Etnografmøde om 'Potlatch og politik'.

Michael A. Whyte har forelæst ved Psykiatrisk Selskab om 'Incest i antropologisk belysning', ved XI.

Nordiske Etnografmøde om 'Space, colonialism and the construction of ethnic identity; og ved et kollokvium på RUC om 'Antropologi og systemanalyse: observationens rolle i systemanalysen.

Susan Reynolds Whyte har holdt tre foredrag ved Lunds Universitet om medicinsk antropologi. Hun har forelæst ved en konference om kvinder og identitet på Moesgård i Århus om antropologisk tilgang til studiet af kønsforhold, og ved et seminar i Århus om 'døden' om 'Enken's drøm: sex og døden i det vestlige Kenya.' Hun har været opponert på en doktorafhandling om 'Familien med det funktionshemmede barnet' ved Universitetet i Oslo.

Peter Aaby har holdt forelæsning om 'The importance of dose of infection for mortality and morbidity' ved svenske infektionsmedicinernes årsmøde i Gävle. Han har forelæst om 'Observing the unexpected: nutrition and child mortality in Guinea-Bissau' ved et seminar om 'Micro-Approaches to Demographic Research', Australian National University, Canberra, og om 'The black child's death' ved Department of Demography, Australian National University, Canberra.

Publikationer:

Aaby, P., Bukh, J., Lisse, I.M.: Determinants of measles mortality in a rural area of Guinea-Bissau: Malnutrition, age, and crowding. *Journal of Tropical Pediatrics* Vol. 30, s. 164-69, London 1984.

-, Bukh, J., Lisse, I.M.: Risk Factors in subacute sclerosing panencephalitis: Age- and sex-dependent host reactions or intensive exposure. *Reviews of Infectious Diseases* Vol. 6, s. 239-51, Boston 1984.

-, Bukh, J., Lisse, I.M.: Overcrowding and intensive exposure as determinants of measles mortality. *American Journal of Epidemiology* Vol. 120, s. 49-63, Baltimore 1984.

-, Bukh, J., Lisse, I.M.: Measles vaccination and reduction in child mortality: A community study from Guinea-Bissau. *Journal of Infection* Vol. 8, s. 13-21, London 1984.

Fock, N. (:): Hvad kan vi lære af andre kulturer? Antropologiens praktiske, teoretiske og kulturelle anvendelse i Norden i dag og i morgen. Hvad kan vi lære af andre kulturer. X. nordiske Etnograf-møde København 1982 Fock Nielsen, s. 515, København 1983

Harbsmeier, M.: Fra den tredje til den fjerde verden. Tema med variationer. Stofskifte. *Tidsskrift for antropologi* 10, s. 139-58, København 1984.

-: Protestanter, katolikker og kannibaler. *Jordens Folk* 1, s. 24-30, København 1984.

-: Imaginære investeringer: Om nogle trekanter i verdenssystemets mentalitetshistorie. *Antropologiska Studier* 35-36, s. 39-55, Stockholm 1984.

Hvalkof, S.: Towards an Anthropology of Human Rights (Sur la these de la stupi dite illimeteede

- Tier-Monde). Interculture Vol. XVI, No. 4, Cahier 81, s. 18-33, Montreal, Quebec, Canada 1984.
- : Fra sen-marxisme til zen-marxisme. Om kunsten at vedligeholde etnografien. Papers fra XI Nordiske Etnografmøde, Oslo, August 1984 Seminarrække, IEA, 1984, s. 38, København 1984.
- Jensen, N.: Svar på Carl Steenstrups kommentar. Fureai, Dansk-Japansk venskabsforeningsblad. 14, s. 8, Århus 1983.
- : Anmeldelse: Manga, the World of Japanese Comics. Frederik L. Schodt. Kodansha International, 1983. Fureai 15, s. 4, Århus 1984.
- : Anmeldelse: Carl Steenstrup: Japan 1850-1980, Ulandet der gjorde sig selv til stormagt. Gyldendal 1982. Fureai, Dansk-Japansk venskabsforeningsblad 12, s. 11, Århus 1983.
- Knudsen, A.: Til Døden \$. Stofskifte, Tidsskrift for Antropologi 11, s. 20, København 1984.
- : Terrorisme til hverdag. Jordens Folk 19. årg., nr. 1, s. 8, København 1984.
- : De Tapre og de Rige: At sætte Døden i cirkulation. Antropologiska studier 35-36, s. 10, Stockholm 1984.
- Lefebure, A.: Kvindernes økonomiske rolle i en pakistansk landsby. Jordens Folk Vol. 19, Nr. 3, s. 7, København 1984.
- : Punjabi village Women and international labour migration from Pakistan. Islam: Familie og samfund. Rapport fra statens humanistiske forskningsråd konference på Sandbjerg slot den 5-7. december 1983, Klaus Ferdinand og Bodil Selmer, s. 19, Århus 1984.
- : En overset folkekunst: Maleri og dekorationer af lastbiler i Pakistan. Jordens Folk Vol. 19, Nr. 1, s. 9, København 1984.
- : Notat om sundhedspleje og sygdomsbehandling i oakistanske landsbyer. Den nye Verden Vol. 18, Nr. 1, s. 2, København 1983.
- : At arbejde i et fremmed land. Jordens Folk 2, s. 8, København 1983.
- : Pakistans islamisering. Politisk Revy 443, s. 1, København 1983.
- : Socio-Cultural indetity and Economic Development in Pakistani villages. Årsskrift for Etnografi 1983/84, s. 15, Århus 1984.
- Norborg, Å.: South American Tube Zithers. Society for ethnomusicology Newsletter Vol XVIII, n o. 1, January 1983, s. 3, Ann Arbor, Michigan, USA 1983.
- : Traditionelle kunstnere i Benin. Jordens folk 2, s. 8, København 1984.
- Olwig, K.F.: Women's Networks and Wage Employment in the West Indies. Antropologiska Studier 35-36, s. 13-18, Stockholm 1984.
- : Rig som en vestindisk planter. Jordens folk 1, s. 31-38, København 1984.
- : Witnesses in Spite of Themselves: Reconstructing Afro-Caribbean Culture in the Danish West Indian Archives. The Scandinavian Economic History Review Vol. 32, No. 2, s. 61-76, Bergen 1984.
- : Køn og sport i Vestindien: kricket og netball. Jordens folk 4, s. 182-91, København 1984.
- Pedersen, P.G.: Hamlet og enkebrænding. Antropologiske Studier 35-36, s. 9, Stockholm 1984.
- Sampson, S., Nørgaard, O.: Poland's Crisis and East European Socialism. Theory and Society 13, s. 773-801, Amsterdam 1984.
- : Anmeldelse: Political Symbolism in Socialist Eastern Europe, red. D. Kideckel (særnummer af tidsskriftet Anthropological Quarterly, Juli 1983). Soviet Studies Vol. 36, No. 4, s. 617-18, Glasgow 1984.
- : Teaching East European Anthropology - The Anthropology of Actually Existing Socialism - Course Outline and Bibliography. Newsletter of the East European Anthropology Group Vol. 3 (2), s. 10-14, University of Michigan, USA 1984.
- : Arbejderne tager på skovtur den sovjetiske 1. maj (om sovjetisk-socialistiske ritualer, Leninkulten og Andropovs begravelse). Kronik. Information 22. marts 1984, s. 7, København 1984.
- : Is Romania the Next Poland? Critique 16, s. 139-44, Glasgow 1984.
- : Elites and Mobilization in Romanian Villages. Sociologia Ruralis Vol. 24, No. 1, s. 30-51, Assen, Holland 1984.
- : 'Bureaucracy' and 'corruption' as anthropological problems: a case study from Romania. Folk 25 (1983), s. 63-97, København 1984.
- : Rumors in Eastern Europe. Skrift og Samfund. Temarapport nr. 1, Center for Sammenlign. Kulturforskning g, Københavns Universitet, Temarapport nr. 1., s. 97-110, Københavns Universitet 1984.
- , Kidecke I, D.: Fieldwork in Romania - Political, Practical and Ethical Aspects. Social Science Research in Contemporary Romania. Research Report No. 24, John W. Cole (ed.), s. 18-34, University of Massachusetts, Amherst 1984.
- : Ideology and rationality in Romanian development strategies. Social Science Research in Contemporary Romania. Research Report No. 24, John W. Cole (ed.) ology, University of Massachusetts, Amherst, Research Report No. 24, s. 35-61, University of Massachusetts, Amherst 1984.
- : National Integration through Socialist Planning: An Anthropological Study of a Romanian New Town (East European Monographs). Boulder, Colorado 1984, 342 s.
- Veber, H.M.: Indfødte folk i politisk bevægelse. Stofskifte. Tidsskrift for antropologi 10, s. 31-61, København 1984.
- Whyte, M.A.: Incest i antropologisk belysning. Agripa 3, s. 140-46, København 1984.

- Whyte, M.A.: Class, culture and the rationality of large families: a discussion of some determinants of fertility in East Africa. *Antropologiska Studier* 35–36, s. 56–64, Stockholm 1984.
- Whyte, S.R.: *Antropologi og psykiatri*. Agrippa 1, s. 33–40, København 1984.
- : Primær sundhedspleje og sindslidelser i Tanzania. *Den Ny Verden* 18. årg., nr. 1, s. 110–11, København 1984.
 - : Medicinmænd og moderne medicin. *Udvikling – Danmark og u-landene* 11. årg, s. 30–33, København 1984.

2: Institut for Kultursociologi

Historie:

Studiefaget kultursociologi og Institut for Kultursociologi er forholdsvis nyetablerede. En lærestol, et professorat i kultursociologi blev således oprettet og besat i 1964, den første studieordning for magisterkonferens i kultursociologi blev udarbejdet og vedtaget i 1965 og et selvstændigt Institut for Kultursociologi blev oprettet i 1967, med lokaler i Rosenborggade 15. Fra efteråret 1971 til udgangen af 1977 havde instituttet til huse i Nørre Voldgade 80. Siden 1.1. 1978 har adressen været Rosenborggade 17.

Stab:

VIP: Antal årsværk: xx.

Professorer: 2 (under besættelse).

Lektorer: Charlotte Bloch, Leif Christensen, Søren Damkjær, Lis Højgaard, Allan Madsen, Ida Nicolaisen, Jonathan Schwartz, Finn Valentin.

Seniorstipendiater: Thorkil Ørum.

Kandidatstipendiater: Frank Bundgaard, Helle Schjerup Hansen, Christian Horst, Lars Winther Larsen, Elsebeth Tarp, Flemming Røgilds, Peter Wad.

Forskningsstipendiater: Jesper Due, Birte Bech Jørgensen, Jørgen Steen Madsen.

Gæsteforsker: Henning Eichberg.

Eksterne lektorer: Jesper Due, Jørn Falk, Birte Bech Jørgensen.

Adjunktvikarer: Beth Elverdam, Birthe Nautrup, Hanne Vangsgaard.

Undervisningsassistenter: Susanne Arnason, Kaj Clausen, Beth Elverdam, Jean Fischer, Henning B. Hansen, Christian Horst, Kjeld Høgsbro, Flemming Mac, Birthe Nautrup, Erik Rask Eriksen, Jens Tofteskov, Hanne Vangsgaard, Peter Wad.

TAP: Antal årsværk 4½.

Ina Bouras, Diana Christensen, Anette Hermund, Marianne Lützen, Inga Sørensen.

Forskningsvirksomhed:

Kultursociologien er en videnskab, der forsøger at give et samlet billede af mennesket, samfundet og kulturen. Karakteristisk for den kultursociologiske analyse af samfundsmæssige problemstillinger er derfor en tværvideenskabelig fremgangsmåde, der indeholder anvendelsen af både en historisk og en komparativ metode. De sociale fænomener undersøges i deres udvikling og der foretages sammenligninger af de samme sociale fænomener i forskellige former for samfund, industrialiserede samfund såvel som ikke-industrialiserede samfund, der repræsenterer forskellige grader af og forskellige former for industrialisering (den såkaldte 3. verden).

Kultursociologi er som videnskaben om mennesket, samfundet og kulturen baseret i fagene socialpsykologi, sociologi og socialantropologi, men i den konkrete analyse tages ikke udgangspunkt i det enkelte fag. Her søges elementer fra de forskellige fag integreret. Kultursociologien karakteriseres netop ved bestræbelserne på at overskride de traditionelle samfundsvidenskabelige og humanistiske disciplinopdelinger.

Kultursociologi er som universitetsfag ungt – det er kun 18 år siden instituttet blev oprettet. Men alligevel er der gennem den tværvideenskabelige forskning ved at udvikle sig en original kultursociologisk analysemåde. Den tager udgangspunkt i den klassiske sociologiske tese, at menneskelige samfund præges af konflikter mellem de sociale grupper og lag – derfor ligger en væsentlig del af den kultursociologiske forskning inden for udviklings- eller forandringsstudier. Men samtidig fastholdes samfundenes enhed trods konflikterne. De forskellige grupper og lag har deres særlige kulturelle kendetegn, men der findes også for samfundet som helhed fælles sociale værdier og normer, et fælles kulturelt mønster. Hvad der skal være indholdet i de fælles værdier og normer afgøres netop gennem konfliktfyldte sociale relationer mellem samfundets grupper og lag og af forholdet mellem dominerende og folkelige kulturer. Disse kulturelle processer, der sikrer samfundets reproduktion, dvs. dets fortsatte eksistens i stadig nye former er et af kultursociologiens væsentligste forskningsområder.

Kultursociologiens samlede forskningsområde er som det vil fremgå særdeles bredt, og det, der giver det kultursociologiske præg, er mere fremgangsmåden i analysen end de emner, der undersøges. Kultursociologien udelukker ikke nogen samfundsvidenskabelige metoder, men lægger hovedvægten på anvendelsen af en kombination af forskellige kvalitative metoder som deltagerobservation, historisk-dokumentariske analyser og langvarige person- eller gruppeinterviews. Kultursociologien karakteriseres også ved, at det både er

de omfattende samfundsmæssige institutioner (makroniveau) og de små sociale grupper, de enkelte mennesker indgår i i deres dagligdag (mikroniveau), der gøres til genstand for analyse.

Videnskabsteoretiske overvejelser, teoridiskussion og teoriudvikling er central for kultursociologien, men især i de senere år er dette i stigende grad blevet kombineret med konkrete undersøgelser af dele af virkeligheden. Herigennem er den teoretiske analyse blevet beriget, men de empiriske forskningsresultater har også fået en ekstra værdi på grund af inddragelsen af de teoretiske overvejelser. Forskningen ved instituttet er i øjeblikket koncentreret omkring en række emnekredse, hvor den kultursociologiske fremgangsmåde synes at være frugtbar.

1. Kultur og hverdagsliv

Under dette tema arbejdes der med en række forskellige emner, hvor kultur – og hverdagslivbegreberne udgør en central forståelsesramme for de enkelte projekter:

1.1. Storbymiljø og sociale bevægelser

1.1.1. Projektet »byliv og sociale bevægelser« skal ses som en del af forskningen omkring ændringer i hverdagslivet, som de seneste byomdannelse har ført med sig.

Den voldsomme byexplosion, der foregik i slutningen af 60'erne og begyndelsen af 70'erne som resultat af den industrielle expansion medførte en omfattende opsplitning og omstrukturering af de daglige livssammenhænge.

Flytningen af store befolkningsgrupper fra de indre bydele til forstæderne resulterede i en ødelæggelse af eksisterende sociale strukturer og lokale kulturelle sammenhænge i byernes indre kvarterer, samtidig med at store planlagte saneringer og moderniseringer førte til en udskiftning af store dele af de oprindelige beboere. Med Christianshavn som eksempel undersøges i projektet, hvorledes de urbane sociale bevægelser og organiseringer søger at arbejde imod den rationelle planlægning og de ændrede livsbetingelser i byerne.

Det undersøges, hvad det er for krav til byen, der søges gennemført, og hvorledes dette arbejde har taget form, hvorledes det har været med til at præge byomdannelsen fysisk og socialt.

Endvidere diskuteres betingelser og perspektiver for arbejdet i de bymæssige sociale bevægelser. (Helle Schjerup Hansen)

1.1.2. Sociale bevægelser i bymæssig sammenhæng undersøges også i projektet »Blacks Britannica«, som analyserer den rolle de sorte immigranter tilstedeværelse i England spiller for restruktureringen af den hvide arbejderklasseungdom efter 2. verdenskrig. Projektet undersøger hvilke nye kulturelle formationer og

modstandsformer ungdoms- og subkulturerne skaber i denne periode. (Flemming Røgilds)

1.2. Kvinders livssituation og hverdagsliv

1.2.1. Projektet »Arbejdsløsheden og unge kvinders hverdagsliv« er en forløbsundersøgelse af unge kvinders (16-19 årige) arbejdsløshedstilværelse. Der blev i 1982 sendt spørgeskemaer ud til alle unge kvinder og mænd i tre typer boligområder, nemlig to almennyttige boligområder (ét i Albertslund og ét i Nykøbing Falster) og et ejerboligområde. De arbejdsløse kvinder blev opsøgt og interviewet to gange med et års mellemrum, således at det er muligt at klarlægge a) årsagerne til arbejdsløsheden, b) arbejdsløshedstilværelsens sociale indhold og c) de forhold i hverdagslivet, der enten bringer dem ud af arbejdsløsheden, eller holder dem fast i denne. Undersøgelsens empiriske resultater er ved at blive bearbejdet. Der er holdt en række forelæsninger, udgivet to artikler og en bog er antaget til udgivelse på forlaget Samfundsfagsnyt i indeværende år finansieret af SSF. (Birte Bech Jørgensen)

1.2.2. Et andet projekt handler også om arbejdsløse kvinder, men det retter sig mod en analyse af kvalitative træk ved kvinders virkelighedsopfattelser og udtryksmåder. Dette er udmøntet i en kvalitativ interviewundersøgelse af ufaglærte arbejdsløse kvinder. Kvinder i 20'erne, 30'erne og 40'erne er blevet interviewet første gang i foråret 1982 og anden gang i efteråret 1983.

Formålet med undersøgelsen er at indkredse, hvordan kvinderne subjektivt forholder sig til deres livssituation.

Hovedtemaerne i undersøgelsen er: a) relationen mellem kvindernes selv og deres oplevede sociale felt. b) ikke-sproglige udtryk, som bl.a. kommer til udtryk gennem kroppen (som kropsfornemmelser, kropslig iscenesættelse og/eller som udtryk i forlængelse af kroppen, fx i forbindelse med udformning/udsymkning af hjemmet o.a.).

Ovenstående temaer er centrale i forhold til en forståelse af den kvindelige subjektivitet og får derudover bestemte udformninger i og betydninger for de forskellige livsfaser. Endvidere berøres disse områder af arbejdsløsheden, idet denne dels bevirker en omorganisering af det sociale felt, dels virker ind på udformningen af det subjektive rum, hvilket igen har konsekvenser for bl.a. kropsoplevelsen.

Undersøgelsen forventes færdigbearbejdet i foråret 85. På indeværende tidspunkt er der udarbejdet en artikel ud fra materialet om de midaldrende kvinder.

Endvidere arbejdes der på baggrund af undersøgelsen med en teoretisk afklaring omkring hvad en kropslig erkendelsesform betyder. (Charlotte Bloch)

1.2.3. »Det nye hverdagsliv« er et fællesnordisk kvin-

deforskningsprojekt, finansieret af Nordisk Ministerråd i samarbejde med Nordisk Råd. Formålet er at udvikle forslag til en ny organisering af hverdagslivet mht. bolig, arbejde og omsorg, således at disse livsområder bedre kan integreres i tid og rum. Projektet er 3-årigt (1983-85) og forløber i 3 faser. 1. fase vedrører et forstudie med individuelle bidrag og foreligger udgivet (»Det nye hverdagsliv« København-Oslo-Stockholm-Helsinki, 1984). 2. fase er den nuværende og omfatter tre delstudier af konkrete muligheder og forhindringer for det nye hverdagsliv, og 3. fase vil omfatte konkrete forslag. (Birte Bech Jørgensen)

1.2.4. En undersøgelse af husstandsstruktur og familieformer på Nørrebro i København omkring århundredeskiftet er afsluttet med publicering af en artikel i Årbog for Arbejderbevægelsens Historie nr. 14, 1984. Undersøgelsen viser en øget forekomst af kvindehushold og en formindskelse af kernefamiliens udbredelse i arbejderklassen op imod århundredeskiftet og viser dette som et udtryk for kvinders og mænds forskellige livsstrategier (Lis Højgaard)

1.3. *Migrationsstudier*

1.3.1. 3 projekter falder indenfor dette emne: Det første handler om kulturelle aspekter af migrationshistorien, med udgangspunkt i et lokalområde Prespa Sø i det sydlige Makedonien.

1.3.2. Det andet handler om Appalachiaerne i USA og analyserer migranternes tilknytning til deres hjem og slægt. (Begge Jonathan Schwartz)

1.3.3. Det 3. projekt omhandler »indvandrerfamiliers integrationsmønstre i Danmark«.

Det er projektets formål at beskrive, hvorledes indvandrerfamilier i Danmark dels tilpasser sig det danske samfund, dels reorganiserer deres sociale og kulturelle grundlag.

Projektets population er samtlige de indvandrerfamilier, der i 1975 fødte barn i Københavns kommune, sammenlignet med et tilsvarende antal københavnske arbejderfamilier og et tilsvarende antal københavnske funktionærfamilier.

Den metodemæssige fremgang er bygget op omkring en registermæssig pejling af familierne ud fra demografiske, sociale og erhvervmæssige data mht. en beskrivelse i forhold til den danske socialstruktur. Dertil knyttes såvel en række systematiske og strukturerede interviews og en serie fokuserede interviews. Sammenskrivningen af data finder sted sammen med en præsentation af den socialpolitiske udvikling af indvandrerforholdene.

Projektet er en reaktivering af et tidligere gennemført projekt om indvandrerfamiliers forhold i Danmark, gennemført ved Institut for social Medicin af

undertegnede og læge Søren Klebak. Publikation nr. 7 og 8, Institut for Social Medicin. (Christian Horst)

1.3.4. Yderligere to emner falder ind under temaet »Kultur og Hverdagsliv«. Et teoretisk projekt, der arbejder med en sammenligning af den franske civilisationskritik og Habermas' kommunikative handlings-teori for at belyse to markante bidrag til 80'ernes samfundsfilosofi. Formålet med denne sammenligning er at udarbejde en kulturteori og en teori om modernitet og det såkaldte post-moderne samfund med henblik på både vestlige og østeuropæiske samfund. (Søren Damkjær)

1.3.5. Kroppens sociologi: Der arbejdes med forskellige projekter som belyser bevægelseskultur og social sanselighed, deres historiske forandring og kulturelle relativitet. Nogle studier analyserer sportens miljø og idrætsfaciliteternes socialøkologi. Andre studier belyser forholdet mellem kropskultur og samfund, historisk fx, og tværkulturelt. Det gamle Norden, respektiv inuitternes kropskultur især i Grønland. (Henning Eichberg)

2. *Udviklingsstudier*

Under dette tema arbejdes der dels med kulturelle og sociale bevægelser i 3. verden dels med betingelser for økonomisk og social udvikling i 3. verden.

2.1. »Sociale bevægelser i 3. verden: Mod alternative udviklingsstrategier?«: Det er de sidste par år blevet stadig tydeligere, at 3. verden, og især de fattigste udviklingslande befinder sig i en dyb krise. På trods af massive udviklingsprogrammer og bistandshjælp er de fleste udviklingslande dårligere stillet idag end de var for 20 år siden. Denne konstatering har også betydning for udviklingsbegrebet og hele det teoretiske og politiske grundlag for formuleringen af konkrete udviklingsstrategier har været genstand for heftige diskussioner. Også udviklingsteoretisk befinder vi os i en krise. Selvom en del af kritikken af de hidtige udviklingsstrategier har været stærkt pessimistisk er der også en klar tendens i retning af formuleringen af alternative udviklingsstrategier. Det fundamentale træk ved disse alternative udviklingsstrategier er, at de tager udgangspunkt i de berørte folks lokale behov, deres egne evner til folkelig demokratisk organisering om udviklingen samt i deres egne ressourcer og sociale og kulturelle særtræk. Udvikling skal ikke komme dumpende fra oven, men vokse ud af folks egne muligheder og behov. Projektet behandler således overordnet de teoretiske og metodiske problemer i forbindelse med en udviklingsopfattelse, der bygger på folkelig deltagelse i udviklingsprocessen. Som et led heri er det hensigten at undersøge og vurdere en folkelig social bevægelses betydning i realiseringen af et alternativt udvik-

lingsprojekt i Bourkina Fasso (Øvre Volta). (Thorkil Ørum)

2.2. »Kulturelle og sociale bevægelser i 3. verden«: Projektet arbejder med den teoretiske og metodiske udfordring, der ligger i de brede sociale bevægelser i 3. verden, specielt i de indfødte folks autonome »identitetsbevægelser«, kvindebevægelser og slumbevægelser i Latin Amerika og Caribien.

Projektets formål er at analysere modstandsformer og potentialer i alternative organisationsformer. (Elisabeth Tarp)

2.3. En række projekter beskæftiger sig med sociale og økonomiske betingelser for udvikling:

2.3.1. En undersøgelse af traditionelle kvindecentrerede kønsrollestrukturers betydning for den økonomiske udvikling i landbrugssamfund. Analysen henter sine empiriske data fra et 5 måneders feltstudie hos Sekanfolket i Sarawak foretaget fra dec. 83 til maj 84.

2.3.2. En generel socio-økonomisk analyse af udviklingsproblemer blandt Kajangfolk i Sarawak i forbindelse med en mulig folkeflytning som følge af anlægelse af et stort hydroelektrisk værk.

2.3.3. En analyse af traditionelle magtstrukturers betydning for kulturel, social og økonomisk udvikling i Sarawak.

2.3.4. Og endelig en struktur- og symbolanalyse af forestillinger omkring død og genfødsel hos Punan Bah folket. (alle Ida Nicolaisen)

2.3.5. Et andet projekt omfatter en undersøgelse af udviklingsbetingelserne for kystfiskeriet ved Yantai, Shandong, Kina. Projektet er en undersøgelse af kystfiskersamfunds sociale, kulturelle og økonomiske forudsætninger for udvikling. (Axel Lunddahl)

3. *Teknologi og Samfund*

3.1. Der arbejdes under dette tema på et teknologihistorisk projekt: »Arbejde, teknologi og samfund«.

Projektet afsøger historiske og nutidige forskydninger i forholdet arbejde, teknologi og samfund. Resultatet forventes publiceret i 1985. (Allan Madsen)

3.2. Herudover arbejdes der med samfundsmæssige konsekvenser af den bioteknologiske forskning omkring den menneskelige reproduktion. (Charlotte Bloch, Lis Højgaard)

3.3. Endelig arbejdes der med informationsteknologiens indflydelse på og konsekvenser for kvinders livsbetingelser. (Lis Højgaard)

4. *Arbejdsmarkedsforhold, fagbevægelse og stat*

Under dette tema arbejdes der med faglig organisering i både industrialiserede lande og 3. verdens lande.

4.1. I en undersøgelse søges det beskrevet og forklaret, hvad det er, der er sket på det offentlige arbejdsmarked. Offentligt ansatte strejker. Offentligt ansatte laver protestdemonstrationer. I løbet af få år er der tilsyneladende sket en udvikling af organisationerne på det offentlige arbejdsmarked med anvendelse af kollektive aktionsformer, dvs. en organisationsudvikling svarende til den arbejderklasse, organiseret i LO-forbund, var igennem i årtierne op til århundredeskiftet – men alligevel uden sammenligning, fordi det er et helt nyt område.

4.1.1. Undersøgelsen beskæftiger sig både med de samfundsmæssige processer og med organisations- og aftalestrukturen set i forhold hertil. Det er en afgørende tese, at der med eksplosionen i antallet af offentligt ansatte, statens tiltagende betydning og den organisationsmæssige udvikling er opstået en situation, der kun lader sig forklare ved en teoretisk nyudvikling mht. sammenhængen mellem klasser, organisationer og stat.

4.1.2. Desuden arbejdes der med en analyse af udviklingen i den statslige regulering af arbejdsmarkedet, herunder arbejdsmarkedsorganisationernes forbindelse til statsapparaterne og statens tiltagende betydning som arbejdsgiverpart. (begge Jesper Due, Jørgen Steen Madsen)

4.2. Projektet »Fagbevægelsens vilkår og muligheder i Malaysia« sigter på at klarlægge fagbevægelsens betydning for industriarbejdernes løn-, arbejds-, organisations- og leveforhold specifikt og for Malaysias økonomiske, politiske og kulturelle udvikling mere generelt.

Undersøgelsen omfatter en samlet analyse af:

Malaysias industrialisering.

Fagorganiseringen i industrisektoren.

Fabrikslivet og basisorganiseringen på virksomhederne.

Dagligdag og sociale bevægelser i arbejderkvartererne.

Den grundlæggende antagelse i projektet er, at fagbevægelsen er en væsentlig faktor i det sociale styrkeforhold, der former udviklingsprocessen. (Peter Wad)

4.3. OPAL-projektet: »Offentlig planlægning, lokal autonomi og lokalstaten«.

Der arbejdes også med forholdet mellem statslig og kommunal planlægning og selvstyre.

Projektet forsøger generelt at bestemme de økonomiske, politiske og ideologiske faktorer, der virker be-

grænsende ind på det kommunale selvstyre. Hvor langt kan kommunerne selv gå i bestemmelsen af den lokale udvikling? Er der tale om en total underordning under staten og den almindelige samfundsmæssige udvikling, eller eksisterer der inden for nogle områder et vist lokalt handlings-spillerum?

I anden omgang forsøges det i forbindelse med et konkret historisk udviklingsforløb, Køge Bugt-områdets udvikling fra 1960 til 1980, at bestemme de sociale kræfter, der har været i stand til eller som faktisk har udnyttet det evt. spillerum for en lokalt præget udvikling. (Frank Bundgaard)

5. KULTDAT-uddannelsen:

Instituttet har i 1984 afsluttet udredningsarbejde vedrørende oprettelsen af en eventuel ny kandidatuddannelse i informatik og samfundsanalyse. Arbejdet er foregået i et udvalg bestående af to faste lærere og en deltidslærer samt repræsentanter for de studerende og TAP-personalet.

I forbindelse med udredningsarbejdet har der været foretaget kortere studierejser til Norge og Italien. Resultaterne af analysearbejdet er rapporteret til Fakultetet og DVU. (Allan Madsen, Lis Højgaard, Birthe Nautrup)

Redaktionsvirksomhed:

Frank Bundgaard sidder i temareaktionen for »Kulturgeografiske Hefter.«

Birte Bech Jørgensen er medlem af redaktionen for »Årbog for Ungdomskultur.«

Lis Højgaard er medlem af tidskriftet »Kontext«'s redaktion.

Elsebeth Tarp er medlem af redaktionen af »Ibero Americana, Nordic Journal of Latin America Studies«.

Gæster og rejser:

Ida Nicolaisen har været på feltophold i Sarawak fra dec. 1983 til maj 1984.

Jonathan Schwartz har været på feltarbejde i Makedonien, Jugoslavien i september 1984 og på studierejse til Appalachia Tennessee og North Carolina, USA i nov-dec 1984.

Elsebeth Tarp har været i Costa Rica, Panama, Den Dominikanske Republik og Nicaragua som konsulent for ILO og Danida i forbindelse med evaluering af Danida-projekter.

Peter Wad har været på studierejse til Malaysia fra dec. 1983 til feb. 1984.

Gæsteforelæsnings:

Charlotte Bloch har holdt følgende gæsteforelæsnin-

ger: »Kvindefilosofi – om kvinders forhold til sproget«, om »Kvinder og sprog« på Folkeuniversitetet, om »Kvinder og Uddannelse« på Videreuddannelsen for ledende og undervisende ergo- og fysioterapeuter, om »Den feminine logik« for kvindelige journalister om »Kvinder og Sprog«, og om »Moderskab« på oplysningsforbundet.

Søren Damkjær har forelæst om »Den vestlige marxismes sovjetanalyser« i Den Nye slavistkreds og om »Socialisme i den 3. verden« i Foreningen af aktive udviklingsforskere.

Henning Eichberg har gæsteforelæst på Historisches Seminar Universität, Köln, Deutsches Vereinigung für Spartwissenschaft på Universität Bremen, på Fachbereich Erziehungswissenschaften, ved Freie Universität Berlin på Gerlev Idrætshøjskole, Nordens Folkelige Akademi Kungälv og Dansk Amatør Teater Samvirke.

Helle Schjerup Hansen har holdt gæsteforelæsnings på Nordisk Sommeruniversitet i Finland under emnekredsene »Bymæssiggørelse« og »Arbejdet & fremtid«.

Birte Bech Jørgensen har gæsteforelæst på Biblioteksskolen om »pige-kultur og arbejdsløshed«, på Arkitektskolen om »unge arbejdsløse kvinder i arbejdsområder«, og på en konference for Boligselskaberne i Albertslund om »unge kvinders arbejdsløshed i Albertslund«. Endelig har Birte Bech Jørgensen forelæst om »pigeværelseskulturen. En vej til frigørelse eller tilpasning?« på tværfag K.U.

Ida Nicolaisen har gæsteforelæst ved Columbia University i New York og ved University of Singapore, ved Den Kgl. Veterinære Landbohøjskole, Antropologforeningen, Dansk Etnografisk forening samt ved Sarawak Muzium.

Jonathan Schwartz har holdt gæsteforelæsnings ved Appalachia State University Boon, North Carolina om »Migrations Culture and Power: Some Uses of Pierre Bourdieu«.

Elsebeth Tarp har holdt gæsteforelæsnings på Vigsø-seminar for udviklingsforskning, på XI Nordiske Etnografmøde i Oslo, på Center for Udviklingsforskning, på Seminar om Internationale arbejderstudier, i Sociologforeningen og i Spansk lærerforeningen.

Peter Wad har holdt gæsteforelæsnings på konferencen »Third World Trade Unionism: Equity and Democratization in the Changing International Division of Labor« på University of Ottawa i Canada.

Publikationer:

Bech, B.J.: Kvindelig arbejdsløshed og ensomhed.

Det nye Vardagslivet, Forskargruppen for det nye vardagslivet sk råd., s. 259, Københ., Oslo, Stockholm, Helsinki 1984.

Eichberg, H.: Körperlichkeit, Identität und Entfremdung. Überlegungen zu einer neuen Sozialwissen-

- schaft des Körpers und des Sports. Sportpädagogik 8:4, s. 9–13, Velber 1984.
- : Kropskulturens trialektik. Ikke én idræt men (i det mindste) tre idrætter. Centring – krop og sport 4:3, s. 129–39, Gerlev 1983.
 - : Måle, øge, producere. Præstationsprincippet i sporten og dets historisk-kulturelle relativitet. Hug! 41, s. 30–38, København 1984.
 - : Sozialgeschichtliche Aspekte des Leistungsbegriffs im Sport. Gesellschaftliche Funktionen des Sports (Schriftenreihe der Bundeszentrale für politische Bildung, 206), Hannelore Kaerber, Bernhard Tripp (red.), s. 85–106, Bonn 1984.
 - : Kropskulturens karnevalisering. Tidsskrift for idræt 49:2, s. 53–54, Nyborg 1984.
 - : Pyramider og labyrinter. Nordiske og olympiske myter i idrætten. Gerlev Idrætshøjskoles årsskrift 1984, s. 27–35, Gerlev 1984.
 - : Intet nyt under solen? Kamp og drab, yoga og shamanisme i gammel nordisk kropskultur. I-drott, historia och samhälle. Svenska idrottshist. föreningens årsskrift 1984, s. 11–21, Stockholm 1984.
 - : Mythen zum Anfassen. Über zwei Gestalten der dänischen und deutschen Geschichte, die nationale Selbstfindungsprozesse auslösten: N. F. S. Grundtvig und Friedrich Ludwig Jahn. Unitarische Blätter 35:3/4, s. 68–76, München 1984.
 - : Imod den indre kolonisering. N. F. S. Grundtvig og Friedrich Ludwig Jahn – sanselighed, myter og folkelig identitet. Højskolebladet 109:20, s. 292–98, Odense 1984.
 - : Til overraskelsens sociologi. Socialrelativisme som kritisk planlægningsperspektiv. Idræt og planlægning. En antolog i (Idræt i lokalsamfundet, 4), Søren Riiskjær (red.), s. 73–100, Gerlev 1984.
 - : Heksehuset – den nye kroppskulturs idrettshall. Kjerringråd, Kvinnepolitisk tidsskrift 10:1, s. 44–46, Oslo 1984.
 - : Idrætslæreren som konsulent for moderfaringer. Tidsskrift for idræt 49:1, s. 27–29, Nyborg 1984.
 - : Zwischen Faszination und Enteignung. Das Automobil in der Gesellschaft. 150 Jahre Gottlieb Daimler (Schriftenreihe des Stadtarchivs Schorndorf, 1), Uwe Jens Wandel (red.), s. 45–48, Schorndorf 1984.
 - : Hverdagslivets parceller. Om boligens kulturelle relativitet. Den jyske historiker 29/30, s. 52–73, Århus 1984.
 - : Join the army and see the world. Krigsom turistik – turisme som krig. Turisme og reiseliv (Arbejdsrapporter fra Nordisk Sommeruniversitet, 20), Lars Henrik Schmidt, Jens Kristian Jacobsen (red.), s. 78–97, Ålborg 1984.
 - : Olympic Sport – Neocolonization and Alternatives. International Review for the Sociology of Sport 19:1, s. 97–106, München 1984.
 - : Legens kulturelle aktivitet. Ansættelser til etnologisk legeforskning. Centring – krop og sport 4:4, s. 189–208, Gerlev 1983.
 - : Sport and Culture in Southeast Asia. Alienation or Identity. History of Physical Education and Sport Research and Studies 4, s. 33–41, Tokyo 1980.
 - : Force Against Force. Configurations of Martial Art in European and Indonesian Cultures. International Review of Sport Sociology 18:2, s. 33–66, Warsaw 1983.
 - : Kommen die alten Götter wieder? Germanisches Heidentum im 19./20. Jahrhundert – Zur Genese alternativer Mythen. Unter dem Pflaster liegt der Strand 13, s. 7–53, Berlin 1984.
 - : Anmeldelse af Friedrich-Wilhelm Haack: Wotans Wiederkehr. München 1981. Psychologie heute 11:10, s. 80–81, Weinheim 1984.
 - : Narrens genkomst. Højskolebladet 109:30, s. 454–57, Odense 1984.
 - , Mützelburg, D.(., o.a : Sport, Bewegung und Ökologie. Zusammenfassung der Diskussion und Aufriss der Probleme. Bremen 1984, 225 s.
 - , Eichberg, G.: Mentawai – en anden kropskultur. Jordens Folk 19:4, s. 168–73, København 1984.
 - : Præstation mellem vægge. Kroppens sportive parcellering. Idræt og Agon. Tekster om idrættens ydre og indre miljø., Olav Ballisager (red.), s. 123–49, Hørning 1984.
 - : Die historische Relativität der Sachen. Auf dem Weg zu einer kritischen Technikgeschichte. Münster 1984, 169 s.
 - : Den nye idrætshal "Heksehuset" og: Til overraskelsens sociologi (uddrag). Idrættens omstilling, Søren Riiskjær, s. 86–97, København 1984.
 - : Der Missionar und der Rebell. Nachdenkliches zum Gedenken an Ingwer Ludwig Nommensen und Peter Erberfeld. Nordfriesland 18:4, s. 124–25, Bredstedt 1984.
 - Nicolaisen, I.: Introduction. Women in Islamic Societies., Bo Utas (ed.) Scandinavian Institute of Asian Studies. Studies on Asian Topics no.6., s. 11, London 1983.
 - : Change Without Development. The Transformation of Punan Bah Economy. Sarawak Museum Journal. Vol. XXXII no. 53, s. 40, Kuching 1983.
 - : Virkeligheden er en anden – hos Punan Bah på Borneo. Naturens Verden. nr. 5, s. 16, Rhodos, København 1983.
 - : Heritage, Identity and Cultural Policy – The Case of Sarawakian Burial Posts. Sarawak Gazette Vol. CX, No. 1484, s. 4, Kuching 1984.
 - Nørlund, I., Wad, P., Brun, V.: Industrialization and the Labour Process in Southeast Asia. Københavns Universitet 1984, 449 s.
 - Wad, P., Brun, V.: Økonomisk vækst, politisk under-

trykkelse og sociale behov i Asean-landene. Miraklet i Asean: Fup eller fakta?, Bjørn Førde (red.), s. 86–101, København 1984.

Lis Højgaard

3: Sociologisk Institut

Historie:

Sociologisk Institut blev oprettet i 1950 som en afdeling under det daværende Økonomisk-Statistiske Laboratorium; men med eget lokale i det nuværende Metro-annex i Fiolstræde 4.

1955 blev instituttet selvstændigt med det nuværende navn og fremdeles beliggende i Metro-annexet; men med større lokalekapacitet end oprindeligt. Lokalerne blev udvidet, da projektet Metropolit gik i gang i løbet af 1964/65; men kun kortvarigt med midlertidige lokaler i Kannikestræde og i en lejlighed i en ejendom højere oppe i Fiolstræde, indtil man gradvis indrettede sig i Rosenborggade 15, hvor man holdt til, indtil man i 1973 flyttede ind i de nuværende omgivelser i Linnésgade 22.

Stab:

VIP: Antal årsværk: 13,9

Professor: Kaare Svalastoga

Lektorer: Anders Boserup, Tom Broch, Göran Djurfeldt, Mogens Holm, Erik Høgh, Erik Manniche, Kurt Aagard Nielsen, Gunnar Olofsson, Birgitte Simonsen, Preben Wolf (afdelingsleder).

Seniorstipendiat: John Mortensen.

Kandidatstipendiat: Yvonne Due Billing, Ellinor Colmorton, Mogens Hansen, Per Jensen, Fritz von Nordheim Nielsen.

Eksterne lektorer: 11.

Undervisningsassistenter: 3.

Forskningsassistenter lønnet af Det Samfundsvidenskabelige Forskningsråd: 2.

TAP: Antal årsværk: Heltidsbeskæftigede 3, Deltidsbeskæftigede 4.

Forskningsvirksomhed:

1984 var det første år, hvor instituttet efter afviklingen af den gamle magisterordning har kunnet koncentrere sig om udviklingen af den nye ordning. Centrale momenter i dette arbejde er – for det første at få nedbrudt isolationen mellem de traditionelle emneområder, for det andet at lokalisere huller og afhjælpe mangler i studiet, for det tredje at opnå en bedre integration af forskning og undervisning. Instituttet har opnået en vis fremgang på alle tre felter, dog genstår meget til 1985.

En væsentlig akse i instituttets virksomhed, såvel på forsknings- som på undervisningsside, kan angives ved det klassiske tema: samfundet som objektiv vs. subjektiv virkelighed. Arbejdssociologi, udviklingssociologi og socialpolitisk forskning er væsentlige emner, hvor den første pol dominerer, mens kvindeforskningen har tyngdepunktet ved den anden pol. Det gensidige forudsætningsforhold mellem disse to perspektiver vil være en ledetråd for fagets videre udvikling.

En anden væsentlig akse i instituttets forsknings- og undervisningsaktiviteter angives ved polerne politisk organisation og samfundsplanlægning vs. individuel adfærd. Det er efter denne akse instituttets forskningsaktiviteter er søgt indordnet.

1. Teorikonstruktion og teoriehistorie

1.1. Anders Boserup: Arbejder sammen med Thomas Højrup Institut for europæisk Etnologi, med en analyse af den historiske materialismes teoretiske struktur og grundbegreber.

1.2. Preben Wolf: Studier i sociologiens historie i Danmark fortsat.

2. Freds- og konfliktforskning

Anders Boserup: Nuklear og sub-nuklear strategi sammen med Robert Neild, professor, University of Cambridge. Manuskript til bog foreligger i rødkast.

3. Statslig planlægning

Mogens Hansen: »Fra planlægningsoptimisme til nedskæringspolitik.« – Forsøg på økonomisk planlægning i Danmark fra Perspektivplanerne til Budgetredegørelse 1984. Arbejdet er præsenteret i årbogen for 1983. Siget med arbejdet er udarbejdelsen af en licentiatafhandling, cirka halvdelen er skrevet.

MH har foretaget en analyse af de klassiske planlægningsteoriens historiske baggrund og udvikling og af erkendelsesindholdet i disse. Hovedkonklusionen er, at de klassiske planlægningsteoriens erkendelse er bundet til det kapitalistiske samfunds overflade, d.v.s. problemerne erkendes i den form, de fremtræder på samfundets overflade. Teorierne er således ikke i stand til at tematisere de reelle problemer – den kapitalistiske produktions immanente modsætninger, og den praktiske planlægning kan derfor heller ikke lægge op til en løsning af de grundlæggende problemer, men kun udskyde deres gennemslag i form af økonomiske og politiske kriser, hvilket efterkrigstiden er et historisk eksempel på. En historisk gennemgang af udviklingen af planlægningen i Danmark fra den første byplanlov i 1925 til Perspektivplanerne viser, at planlægningen udvikles som et supplement til markedskræfterne, således at svigt i disse eller samfundsmæssigt

uhensigtsmæssige følger af disses udfoldelse forsøges neutraliseret. På baggrund af det tiltagende offentlige ressourceforbrug, som tager voldsomt til i løbet af 60'erne, kommer de økonomiske aspekter af planlægningen til at spille en stadig større rolle. Perspektivplanerne konkluderer således, at planlægningen i Danmark skal styrkes med henblik på at bremse væksten i den offentlige sektor. En analyse af planlægning som tværvenskabelig aktivitet viser, at økonomiske overvejelser indtager en central placering, og at dette er meget udtalt for planlægningen, idet denne udvikling foregår i sammenhæng med den økonomiske teoris udvikling. Konklusionen på analysen er, at det således ligger implicit i planlægningen som samfundsvidenskabelig aktivitet, at den efterhånden vil blive koncentreret om en udvidet økonomisk styring, hvilket svarer til situationen i Danmark, således som denne udtrykkes i Perspektivplanerne. Forventes afsluttet i februar 1985.

4. Sociale relationer, teknologi og kommunikation

Arbejde og kommunikation er to grundbestanddele i det sociale liv, to hovedgenstande for den sociologiske betragtning. Samfundsudviklingen giver dog disse begreber et fornyet indhold og udfordrer dermed sociologien til teoretisk fornyelse. De to nedestående projekter er vidt adskilte i deres teoretiske og metodologiske grundlag og forskellige i problemstillingerne, de udfolder sig dog begge i et felt som angives ved fænomenerne: social organisation, magt, teknologi, information og betydning. Begge projekter fortsætter grundlagsteoretisk forskning fra tidligere år.

4.1. Kurt Aagaard Nielsen: »Teknologi, sociale relationer og modmagt.« Projektet er endnu i støbeskeen, men sigter alment imod en magtanalyse og magtkritik af informationsteknologien – set som teknisk overtagelse af sociale formidlinger. Formålet er at undersøge de rationaliseringer af sociale relationer, som går forud for informatisering. Igennem udvalgte eksempler fra såvel produktionssfære som reproduktionssfære analyseres informationsteknologiens sociale forhistorie. I det hidtidige arbejde har KAaN dels teoretisk sammenholdt den klassiske sociologis rationalitetsbegreb med teknologibegrebet (jfr. artiklen: »Teknologifaktoren i sociologien«), dels udarbejdet en skitse til en konkret historisk magtkritik af informationsteknologiens integration i uddannelsessystemet (jfr. artiklen: »Magtens informatikpanik«). Projektets videre arbejde vil omfatte en undersøgelse af informatikkens vidensbegreb, samt et mere praktisk pædagogisk anlagt forsøgsarbejde med demokratiske alternativer til teknologisk ekspertkultur – herunder eksperimenter i modmagtsprocesser. Fundamentet for dette projekt hentes fra tidligere teoriehistoriske arbejde om socialitetsbegrebet i sociologien.

4.2. Tom Broch: »Kommunikation som en helhed af semiotik og social organisation.« På grundlag af det tidligere udviklede generelle formningsbegreb – og den derved etablerede teoriramme, der sammenfatter grundtræk i strukturalisme, fænomenologi og dialektisk materialisme, – arbejder TB nu med at udvikle en generel model for den samfundsmæssige kommunikation som en helhed med to sider: semiotik og social organisation, formidlet af teknologi. En foreløbig skitse af denne model foreligger i det i publikationslisten anførte arbejdsrapport. Det mere praktiske sigte med dette teoretiske arbejde er at udvikle et grundlag for sammenfattende problemformuleringer i feltet betydningsproduktion/samfundsstruktur.

5. Arbejdsmarked og arbejdsmiljø, arbejderbevægelse og velfærdsstat

Dette område er repræsenteret ved 4 adskilte projekter. Det dominerende projekt drejer sig om arbejderbevægelse og velfærdsstat i Vesteuropa, hvor en række forskere deltager på forskellig basis. Arbejdsløshedsforskning er repræsenteret ved Erik Høgh, det internationale arbejdsmarkeds problematik ved Arne Wang og arbejdsmiljøproblematikken ved Helge Hvid.

5.1. Projekt »Arbejderbevægelse og Velfærdsstat i Vesteuropa.« Projektets sigte er at analysere forholdet mellem lønarbejderorganiseringens former, karakter og styrke og udviklingen siden 1945 på 3 velfærdsstatlige områder: Arbejderbeskyttelse, arbejdsløshedsunderstøttelse og pensionsordninger i Danmark, Sverige, Storbritannien og Vesttyskland.

Projektet er finansieret af Statens Samfundsvidenskabelige Forskningsråd og har beskæftiget Gunnar Olofsson (lektor), Per Harboesgaard Jensen (kand.stip.), Fritz von Nordheim Nielsen (kand.stip.), Jørgen Elm Larsen (undervisningsass.) Per Kampmann (forskningsass.) og Jørgen Rasmussen (forskningsass.).

5.2. Gunnar Olofsson har arbejdet med forskellige problemstillinger inden for projektets ramme, dels emner af mere sammenfattende natur, fx den svensk-skandinaviske velfærdsmodel og det svenske socialdemokratis udvikling og karakter. Om begge emner er der publiceret artikler. Desuden har GO arbejdet med at udvikle en kategorisering af den offentlige omfordelingspolitik forskellige former (skatter, bidrag, afdrag). Gennem en vurdering af den samlede omfordelingspolitik kan man få et mere nuanceret billede af socialpolitikens eventuelle udjævnende effekter.

5.3. Jørgen Elm Larsen har arbejdet med to hovedområder i projektet.

5.3.1. Arbejdsløshedspolitikens udvikling i krisen og

især de seneste ændringer i det danske arbejdsløshedsforsikringssystem.

5.3.2. Velfærdsstatens modstandsdygtighed overfor den økonomiske krise og overfor de ændrede parlamentarisk politiske styrkeforhold i Danmark, England og Vesttyskland.

I begge disse forskningsaktiviteter er undersøgelsen af »nyfattigdommen« som resultat af den voksende langtidsløshed kommet til at stå helt centralt. Det danske arbejdsløshedsforsikringssystemets hidtidige gunstige tilbagevirkning på lønarbejdernes eksistensbetingelser er blevet perspektiveret ud fra en sammenligning med de seneste års udvikling i England og Vesttyskland, hvor »nyfattigdommen« er vokset kraftigt, og hvor der har været tilbagegang i den faglige organisationsgrad som følge af arbejdsløsheden.

5.4. Fritz von Nordheim Nielsen: »Det gensidige forhold mellem arbejderbevægelse og velfærdsstat«. Sigter mod en licentiatgrad i 1985. Udgangspunktet for arbejdet har været en tese om, at der eksisterer et gensidigt forhold af påvirkning og tilbagevirkning mellem arbejderbevægelsens karakter og styrke og den velfærdsstatslige sikring, udvikling og udformning. Tesen er undersøgt og udviklet gennem arbejder af såvel metodisk, teoretiske som historisk karakter. De metodiske problemer i indvirknings- og tilbagevirkningsanalysen er behandlet med udgangspunkt i en kritik af tesen om, at de velfærdsstatslige sikringer frigør lønarbejderne fra tvangen til at sælge deres arbejdskraft. Det teoretiske grundlag for forståelsen af velfærdsstatkomplekset er søgt videreudviklet gennem en betragtning på velfærdsstaten som et sammenfletningsfelt mellem de tre hovedsfærer i det borgerlige samfund: Marked, stat og civilsfære, og et felt hvor de tre reguleringslogikker støder sammen, hvorfor velfærdsstaten hverken kan betragtes som blot og bart en markedsfortrængning eller en statsliggørelse af dele af det civile liv. Som i en sammenfletning er der snarere tale om en proces af samtidighed og gensidighed: En politisering af økonomien såvel som en økonomisering af politikken og en civilisering af staten såvel som en statsliggørelse af det civile. Denne tresfærebetragtning er også søgt aktiveret i en bedre teoretisk forståelse af grundlaget for arbejderbevægelsen og de nye sociale bevægelser: Hvor arbejderbevægelsen hidtil har betonet staten og dermed været medvirkende til, at det civile liv er blevet klem, tager de sociale bevægelser deres udgangspunkt her og kæmper for at civilsfærens logik skal dominere forholdet mellem de tre sfærer. Historisk er tesen blevet udfoldet på de velfærdsstatslige forsikringsområder pension og arbejdsløshedsunderstøttelse. De vidtrækkende konsekvenser for arbejderbevægelsens kampbetingelser af opkomsten af private

fondsbaseede pensionsordninger er undersøgt i et komparativt studie af pensionskampen i Danmark, Sverige, England og Vesttyskland. Heri undersøges også årsagerne til opkomsten af private alternativer, og pensionsordningens betydning for forholdet mellem traditionelle arbejdere og de nye lønarbejderlag af funktionærer og statsansatte. Det danske dagpengesystems hidtidige gunstige tilbagevirkning på lønarbejdernes organisationer og de arbejdsløses vilkår og de negative konsekvenser af Dagpengereformen er påvist i en internationalt perspektiveret analyse.

5.5. Per Harboesgaard Jensen: »Arbejderbevægelsen og de statslige arbejdskraftsreproduktive politikker.« Delprojektet har to ambitioner: For det første at videreudvikle forståelsesprogrammet for de statslige arbejdskraftsreproduktive politikkers dannelses- og udviklingsproces som et resultat af arbejderbevægelsens udvikling, og i sammenhæng hermed, at indkredse de statslige politikkers tilbagevirkning på arbejderklassens reproduktions- og kampbetingelser. For det andet at skabe grundlag for en sensitiv udvikling af forståelsesprogrammet gennem en historisk analyse af den velfærdsstatslige udvikling på arbejdsløshedspolitikernes område. Analysen udmøntes som et komparativt studie over udviklingen i Danmark, Sverige og Italien.

5.6. Erik Høgh: »Projekt arbejdsløshed«. Påbegyndt undersøgelse af arbejdsløshedens følger, især med henblik på omskoling og fremtidig tilpasning på arbejdsmarkedet. Et forsøg på efterprøvning af hypoteser om arbejdsløshedens følger, som dette fremtræder i litteraturen herom fra 1930 til i dag.

5.7. Arne Wangel: »Internationalt arbejdsmarked«. Den industrielle produktions tiltagende internationalisering indebærer dannelse af et internationalt arbejdsmarked med en betydelig differentiering i arbejds- og reproduktionsforhold mellem arbejdskraften i gamle industrilande og arbejdskraften i nyligt industrialiserede lande. Projektet analyserer dels de mellemstatslige reguleringsstiltag på det internationale arbejdsmarked, først og fremmest gennem Den Internationale Arbejdsorganisation (I.L.O.), dels den faglige organiserings vilkår inden for den transnationale elektronikindustri virksomheder i et nyligt industrialiseret land, Malaysia.

5.8. Helge Hvid: »Laboranters arbejdsmiljø«. En undersøgelse der skal belyse helbredsforholdene blandt industrilaboranter i Danmark. Undersøgelsen gennemføres som en spørgeskemaundersøgelse med inddragelse af et udsnit af de færdigguddannede industrilaboranter uddannet i perioden fra 1960 til 1980. Undersøgelsen forventes afsluttet i sommeren 1985. Projektet finansieres af HK.

5.9. Se desuden Mogens Holms projekt under »Familie og hverdagsliv«, (7.3).

6. Agrarsociologi

6.1. Göran Djurfeldt: »Økologi, stat og klasser i syd-indisk landbrug.« I det forløbne år er der afsluttet tre delprojekter.

6.1.1. Åger- og kreditkapital: Det påvises, at ågerkapitalen er tvunget på defensiven af en ekspanderende kreditkapital (banker og kredit-kooperativer).

6.1.2. Den mest skjulte hemmelighed: Det påvises, at gårdsstørrelse dårligt afspejler klasse, på trods af at et areal hyppigt bliver brugt som operationalisering af klassevariablen.

6.1.3. Stordrifts- eller klassefordel: I et studie af arealproduktivitet påvises det, at der ikke er nogle stordriftsfordele i det studerede område, men at klassefordelene for de højere klasser medfører forskelle i produktivitet mellem klasserne. (Kun tilgængeligt i manuskriptform).

7. Familie og hverdagsliv

Familiesociologien repræsenterer på instituttet en 'indre tværfaglighed', idet dens udøvere har forskellige perspektiver og udgangspunkter: Almen adfærdssociologi, kvindeforskning, socialpolitisk forskning og kulturstudier.

7.1. Erik Manniche: »Studier af udviklinger i den europæiske familie« fortsat.

7.2. Ellinor Colmorten: »Stat og familie« – en undersøgelse af de statslige politikkers indflydelse på familieformen og kvinders status i den danske velfærdsstat. Projektets overordnede problemstilling er at undersøge, hvorledes de statslige politikker og her specielt socialpolitikken indvirker på familieformerne, samt i forbindelse hermed deres betydning for kvinderne. Dette skal belyses ud fra en tese om, at de statslige politikker medvirker til at fastholde (kerne-)familien som reproduktionsform i kapitalismen, og dermed fastholder kvinder i bestemte roller i familien og på arbejdsmarkedet. EC har i projektets første fase fået oparbejdet et teoretisk grundlag for det videre arbejde med en undersøgelse af de konkrete statslige politikkers betydning for familien og kvinderne. Således har hun orienteret sig indenfor og bearbejdet den nyere amerikanske og engelske kvindeforskning, som retter sig mod en teoretisk forståelse af familien og kvinders rolle i og udenfor denne samt de statslige politikkers betydning for familien og kvinderne. Da disse teorier (patriarkalitetsteoriene) i stor udstrækning forklarer

og forstår familien og kvinders rolle i samfundet ud fra eksisterende magtstrukturer og ideologi, har EC forsøgt at sammentænke og placere disse i forhold til en marxistisk (materialistisk) familieteori. Endvidere har EC beskæftiget sig med den del af kvindeforskningen som specielt retter sig mod at fremhæve og belyse, hvorledes staten er med til at opretholde familien som institution og dermed samtidig griber ind i og er med til at forme kvinders liv.

7.3. Mogens Holm: »Dansk familiejournal fra 1930 til 1984«. Projektet er en undersøgelse af arbejdernes reproduktionsstruktur, som den udfører sig i familien og af den danske familiepolitikks indflydelse på indholdet i familien. Projektet indeholder en generel teoretisk del, hvor der bidrages til afklaring af familiens funktion i den moderne kapitalisme, som centrum for genskabelse af arbejdskraft, for kønsdifferentiering, husholdningsarbejde og børneproduktion. Og projektet indeholder en historisk del med kortlægning af udviklingen i den danske arbejderfamilie under velfærdspolitikens indflydelse siden 1930.

7.4. John Mortensen arbejder på en licentiatafhandling om »senkapitalismens hverdagsliv og familieliv«. Forventes færdig i foråret 1985. Emnet bearbejdes fra marxistisk, fænomenologisk og psykoanalytisk synsvinkel. I 1984 er det den psykoanalytiske del, der er færdiggjort.

8. Kvindeforskning

8.1. Birgitte Simonsen: »Kritik af samfundsteoriernes kønsblindhed.« Projekt om kvinders socialhistorie. Nogle stikord om indholdet: Den hidtidige videnskab er ude af stand til på sit videnskabsteoretiske grundlag at indfange de kvindelige livssammenhænge og samfundsperspektiver, men den kan heller ikke begribe de mandlige livssammenhænge korrekt, fordi den feticherer dem som menneskets livssammenhænge. Den må derfor underkastes den eksisterende samfundsforskning en de- og rekonstruktionsproces. BS har påbegyndt en kritik af Marx, Freud og nogle af de nutidige parafraaser over deres værker.

8.2. Ebba Mow: »Henimod en kvindelig offentlighed.« – Det dobbelte moderskab. Moderskabet er altid projekt og byrde. Gennem en teorihistorisk fremstilling af den borgerlige tænkning over det private og offentlige tilblivelse – og kvindernes placering i det – sammenkædet med en socialhistorisk fremstilling af det dobbelte moderskabs historie, søger EM at kunne afstikke en kvindelig offentlighedsteori. Gennem dette sigter EM videre mod at nå frem til en teoretisk identifikation af den store vægrings blokering i moderskabet. Hvordan bliver moderskabet noget offensivt uden at blive en tilbagetrækning til familien og uden at blive

statsliggjort? Projektet er lige startet. Tidsramme: 2½ år.

8.3. Yvonne Due Billing: Undersøgelse af »kvinders forhold til ingeniøruddannelserne.« Det egentlige forskningsprojekt, som har fået titlen »ÆRLIG TALT«, er en interviewundersøgelse af 3 grupper af kvinder om deres forhold til ingeniøruddannelserne. Formålet har været at afdække, hvilke forhold, der har væsentlig indflydelse på kvinders valg/fravalg af ingeniøruddannelserne, kvinders gennemførelse/frafald i ingeniørstudiet samt kvindelige ingeniørers situation. Ialt er 113 kvinder blevet interviewet: piger i gymnasiets matematisk-fysiske gren (5 forskellige gymnasier), kvindelige ingeniørstuderende (ved DTH og DIA) samt kvindelige ingeniører. De har bl.a. udtalt sig om deres uddannelsesønsker, studieerfaringer, deres oplevelser og forventninger til fremtiden. For at tydeliggøre hvorfor det tekniske univers er forblevet fremmed for kvinder og hvilke konsekvenser, det kan få, er der forsøgt en diskussion af forholdet mellem køn og teknik. Dette teoretiske afsnit går mere i dybden med nogle fundamentale mekanismer, der har afgørende indflydelse på, at teknik er blevet mændenes område.

8.4. Se desuden Ellinor Colmortens projekt under »Familie og hverdagsliv«, (7.2).

9. Kriminologi

9.1. Preben Wolf: »Studier i sociologiens historie i Danmark« fortsat. Arbejder fortsat med Det kriminalpræventive Råd og Folkeskolens Forsøgsråd i et eksperiment med aktiv elevinddragelse og medbestemmelse i folkeskolen. Eksperimentet er toårigt, afsluttet i november 1985.

9.2. PW arbejder med undersøgelser i forbindelse med et aktionsforskningsprojekt i tilknytning til Det kriminalpræventive Råds og Planstyrelsens m.fl. arbejde med kriminalpræventiv miljøplanlægning.

9.3. PW deltager iøvrigt sammen med kolleger fra andre institutter, Handelshøjskolen i København m.v. i kriminalpolitisk forskning under Justitsministeriet. PW har i 1984 ligesom tidligere udarbejdet analyser og delrapporter for videre forskning.

10. Almen adfærdsforskning

Projekt Metropolit, et longitudinalt studie, der følger en årgang drenge fra fødsel til ca. deres 30te år. Erik Høgh, Erik Manniche, Preben Wolf m.fl.

Afholdte arrangementer:

Den 21.-23. marts arrangerede PAVV-projektet med

økonomisk støtte fra Statens Samfundsvidenskabelige Forskningsråd et seminar og symposium om »Velfærdsstaten, lønarbejderne og krisen«. Formålet var at styrke dansk samfundsvidenskabelig forskning om velfærdsstaten. På seminaret deltog 130 forskere og studerende fra alle danske universiteter samt en række forskere fra Norge, Finland og især Sverige. Udover disse deltog ansatte fra statsadministrationen og forskellige undervisningssteder i symposiet, som havde deltagelse af 180 personer.

Den 8. dec. (1983), 16. marts og 30. marts afholdtes seminar om Mellemøstens problemer. Intentionen var på bredest muligt politisk og tværfagligt grundlag at høre oplæg og diskutere: Mellemøstens historie. Palæstina-Israel-konflikten, Mellemøstens olieøkonomi, klasserelationerne i de arabiske lande, samt det palæstinensiske problem i Danmark. De tre seminardage var så inspirerende for de knapt 50 deltagere, at det blev besluttet at nedsætte en mere permanent Mellemøstengruppe, som kalder sig for Mellemøsten Forum.

Den 15. og 16. november arrangerede instituttets forskningsudvalg et forskningsseminar i Helsingør. Formålet var dels at styrke forskingssamarbejdet på instituttet, dels at lægge grundlag for en højere grad af integration af forskning og undervisning.

Rejser og forelæsninger:

Yvonne Due Billing: Gæsteforelæser på Aalborg Universitetscenter.

Mogens Holm: Annual Conference on Family Competence, Arizona State University, Phoenix, USA. Gæsteforelæser om udviklingen i den danske familiestruktur og fremlæggelse af papiret »Changes in Family Life since the Second World War (papiret kan rekvireres på Sociologisk Institut).

Conference on Societal Development, Institute of Andrology, University of Amsterdam. Gæsteforelæser om arbejderklassens levevilkår i krisen og fremlæggelse af papiret »The Farewell of the Danish Labour-Movement to Social Welfare Policy« (papiret kan rekvireres på Sociologisk Institut).

Jørgen Elm Larsen: Gæsteforelæser ved center for Fagbevægelsesstudiers seminar i Ålborg om: Arbejdsløshedsforsikringen i Danmark anno 1984.

Kurt Aagaard Nielsen: Gæsteforelæser ved Umeå Universitet over forskellige variationer af temaet: Sociologiens historie og socialisationshistorie.

Gæsteforelæser for Unge pædagoger og Gladsaxe skolelæsen om informationsteknologi og uddannelse.

Gæsteforelæser på Handelshøjskolen i København om »Teknologifaktoren i sociologien«.

Udgivervirksomhed m.v.

Göran Djurfeldt: Medlem af redaktionen for »Syd-Asien – politisk och kulturell tidskrift.

Mogens Holm: Medlem af redaktionen for tidsskriftet »Kurasje«.

Kurt Aagaard Nielsen: Medlem af redaktionen for institutionen »Sociologi« rapportserie ved Sociologisk Institut.

Erik Manniche: Redaktør af »Sociological Microjournal«. Medredaktør af »Micro Publications Social Science Series«. Inter Documentation Company AG, Schweiz.

Preben Wolf: Redaktionel konsulent for tidsskriftet »Criminal Justice and Behavior«. An International Journal. Sage Publications. Medredaktør af »Micro Publications Social Science Series« og hovedredaktør af dettes vol. 1, udkommet i 1984. Inter Documentation Co. Schweiz.

Per Harboesgaard Jensen: Redaktionsformand for institutionen »Sociologi«, rapportserie ved Sociologisk Institut.

Jørgen Elm Larsen: Medredaktør af »Center for Velfærdsstats Studier's« nyhedsbrev.

Fritz von Nordheim Nielsen: Redaktør af Center for Velfærdsstats Studier's nyhedsbreve og af udgivelserne i CVS's arbejdsrapportserie.

Andet:

Yvonne Due Billing: Skandinavisk coordinator, medlem af international komité, som forbereder GASAT 3 (GASAT = Girls and Science and Technology) i England 1985.

Anders Boserup: Formand for den Nordiske Samarbejdskomité for International Politik, inkl. Freds- og Konfliktforskning. Medlem af bestyrelsen for Center for Freds- og Konfliktforskning. Medlem af det Sikkerheds- og Nedrustningspolitiske Udvalg (SNU). Medlem af Konsistoriums arbejdsgruppe vedrørende freds- og konfliktforskning, især m.h.p. forberedelse af internationalt seminar »The Challenge of Nuclear Armaments« i anledning af Niels Bohr jubilæet, 1985. Rådgiver for Udenrigsministeriet i forbindelse med FN ekspertgruppen om nedrustning på de konventionelle våbens og væbnede styrkers område – jvf. »Study on All Aspects of the conventional Arms Race and on Disarmament relation to Conventional Weapons and Armed Forces«. Report of the Secretary-General, UN General Assembly Document A/39/384, August 1984. Conveyer of Pugwash Working Group on Conventional Forces in Europe, herunder arrangør af 45th Pugwash Symposium »Conventional Forces in Europe«, Vedbæk, 17.-19. marts 1984.

Göran Djurfeldt: Medlem af Det Antropologisk/Sociologiske Fagråd. Medlem af den arbejdsgruppe der arrangerede det 4. »Seminarieret för svenska samhällsvetenskapliga utvecklingsforskare«.

Mogens Holm: Medlem af Det Antropologisk/Sociologiske Fagråd.

Jørgen Elm Larsen: Medstifter af »Center for Vel-

færdsstudier«, der er et bredt forum for kritisk analyse af og kritisk praksis i forhold til velfærdsstatskomplekset med deltagere fra universiteterne, statsadministrationen og interesseorganisationer.

Ebba Mow: Medlem af Fakultetsstudienævnet.

Fritz von Nordheim Nielsen: Medstifter af »Center for Velfærdsstudier«, der er et bredt forum for kritisk analyse af og kritisk praksis i forhold til velfærdsstatskomplekset med deltagere fra universiteterne, statsadministrationen og interesseorganisationer.

Publikationer:

Billing, Y.D., Bruvik-Hansen, A.: Ærlig talt – om kvinders forhold til ingeniøruddannelserne. Lyngby 1984, 380 s.

Boserup, A.: Nuclear disarmament: Non-nuclear defence. Disarming Europe, M. Kaldor, D. Smith (eds.), s. 196, London 1983.

–: The real problems about nuclear forces in Europe. The arms race at a time of decision, Annals of Pugwash 1983, J. Rotblat, A. Pascolini (eds.), s. 291, London 1984.

–: The distinction between deterrence and defence. Before it's too late: The challenge of nuclear disarmament, P. Abrecht, N. Koshy (ed s.), s. 390, Genève 1983.

–, Clemmesen, M.: Et militært spor i en ny østpolitik. Øst-vest forholdet: Vestlige muligheder i østpolitikken, Det sikkerheds- og nedrustningspolitiske udvalg, s. 235, København 1984.

Broch, T.: Kommunikation i samfund. Semiotik og social kontekst. Institutpublikation 1984, 112 s.

Høgh, E.: Problemløsning gennem ideudvikling. Akademiet for Fremtidforskning. Micro Publications, vol. 2: Social Science Series, E. Høgh (red.), s. Section 9, København 1984.

–: Partipolitisk holdning i Danmark 1950–1983 målt ved interviewundersøgelser 1953, 1964, 1973 og 1983. Micro Publications, Social Science Series Vol. 2, s. SECTION 6, København 1984.

–: Projekt »Pengestrømme«. København 1984, 87 s.

–: En kommentar om kriterier for udvikling. Offentlig/privat debat 1984, Jens Kirkegaard (red.), s. 2, København 1984.

–: En livsforløbsundersøgelse af en årgang i 1953 fødte danske drenge ved hjælp af en sekvensanalyse for perioden 1953–1978. Sequential Research. Reported in honour of Kaare Svalastoga on his 70th anniversary, March 1, 1984. Micro Publications, vol. 1, Preben Wolf (red.), s. Section 14, København 1984.

–: Partipolitisk holdning i Danmark 1950–1983 målt ved interviewundersøgelser 1953, 1964, 1973 og 1983. Akademiet for fremtidforskning. Micro Publications. Social Science Series. Vol. 2, E. Høgh, s. Sekt. 6, Københavns Universitet 1984.

Manniche, E., Hauge, L.: From Project Metropolitan:

- Mentally Retarded Boys, 1953, 1968 to 1980. Micro Publications – Social Science Series 1, s. 1–14, Schweiz 1984.
- : A woman's job: Nursing. Danish data on changes in nurses' social origin and general social values 1961 to 1981. Sociological Microjournal Vol. 18, s. 1–10, Zug, Svejts 1984.
 - : Rikon to Jidou Mondai – Denmaaku no Baai. Fukushima Kokka ni miru Toshika Mondai, Kaori Ohashi (ed.), s. 242–57, Tokyo 1984.
 - : A házasságkötések és az élettársi kapcsolatok alakulása déániában. Demográfia 2–3, s. 294–97, Budapest 1984.
 - Nielsen, F.v.N., Larsen, J.E.: Dagpengereformen – det største privatiseringstiltag af dem alle. Dagpengereformen – et angreb på fagbevægelsen, Kampmann, P. & Larsen, J. E., s. 140, Københavns Universitet 1984.
 - : Velfærdsstatens krise som legimitationskrise. Center for Velfærdsstats Studiers Nyhedsbrev 2, s. 18, Københavns Universitet 1984.
 - Nielsen, K.A.: Modstandsbegrebet som frigørelsesbegreb. Rapport fra NFPF Seminar. Universitetspædagogik, Karen Borgnakke m. fl., s. 10, Roskilde Universitetscenter 1984.
 - : Realisme eller afradikalisering – Habermas i Aarhus. Kontekst 47, s. 13, København 1984.
 - Olofsson, G.: Den svenska socialdemokratin – en rörelse mellan klass och stat. Arkiv för studier i arbetarrörelsens historia 27/28, s. 84–96, Lund 1984.
 - : Den "svenska erfarenheten" – en model eller en parentes. Zenit 84 (sommeren 1984), s. 62–75, Lund 1984.
 - : Den svenska socialdemokratin – en rörelse mellan klass och stat. Den dolda historien. 27 uppsatser om vårt okända förflutna, Ronny Ambjörnsson, David Gaunt (red.), s. 431–49, Stockholm 1984.
 - : "Social welfare" och "fiscal welfare". Avdrag och bidrag som former för offentlig omfördelning. Institutpublikation 1984, 31 s.
 - Simonsen, B., 2 m.: Kvinde mellem mæslinger, mænd og magt. Københavns Universitet 1984, 137 s.
 - , I m.: Fordi du ikke er en rigtig mor, kan jeg ikke blive en rigtig mand. Unge Pædagoger 8, s. 12, København 1984.
 - Wangel, A.: Beyond the social clause. A comment on I.L.O. labour standards and export-oriented industrialization in South-East Asia. Industrialization and the Labour Process in Southeast Asia. Papers from the Copenhagen conference. August 1983, s. 409–28, Københavns Universitet 1984.
 - , Gjedde-Nielsen, F.: Namibia år nul. Efter 100 år som besat land. København 1984, 128 s.
 - Wolf, P.: Kaare Svalastoga. March 1, 1984. Sequential Research. Reported in honour of Kaare Svalastoga on his 70th anniversary, March 1, 1984. Micro Publications, vol. 1: Social Science Series, Preben Wolf (red.), s. 1–3, København 1984.
 - : Delinquent Boys and Family Relations. Sequential Research. Reported in honour of Kaare Svalastoga on his 70th anniversary, March 1, 1984. Micro Publications, vol. 1: Social Science Series, Preben Wolf (red.), s. 1–30, København 1984.
 - : Project Metropolitan 1964–1983. A Bibliography. Sequential Research. Reported in honour of Kaare Svalastoga on his 70th anniversary, March 1, 1984. Micro Publications, vol. 1: Social Science Series, Preben Wolf (red.), s. 1–7, København 1984.
 - : Hvad er kriminalitet? Gi' pokker i vold. Klasselæren og kriminalitetsorienteringen., Henrik Fabricius, Flemming Lundahl (red.), s. 11–13, København 1984.
 - : Ofre for vold i befolkningen og blandt politifolk. Danmark 1970–1982. København 1984, 14 s.
 - : Policemen as victims. Sociological Microjournal Vol. 18, s. 1–10, Zug, Svejts 1984.
 - : Sociologiens historie ved Københavns Universitet til Svalastogas ansættelse. Sociolog-nyt 92, s. 2–12, København 1984.
 - : Kaare Svalastoga. Sociological Microjournal Vol. 18, s. 1–4, Zug, Svejts 1984.

Tom Broch

Samfundsfag

Institut for Samfundsfag og Forvaltning

Historie:

Instituttet har siden 1960, da Institut for Historie og Samfundsøkonomi opdeltes i tre, herunder Institut for Samtidshistorie og Statskundskab, gennemgået en meget dynamisk udvikling. Denne udvikling har dels været afhængig af ændrede ydre vilkår og dermed ændrede krav til instituttet, dels af udviklingstendenser i instituttets videnskabelige miljø. Disse indre og ydre udviklingsfaktorer har også manifesteret sig i organisatoriske forandringer. I 1972 deltes Institut for Samtidshistorie og Statskundskab i to institutter, det ene med betegnelsen Institut for Samfundsfag. I 1980 blev instituttet overført til Det samfundsvidenskabelige Fakultet, og instituttets uddannelsesområde udvidedes i 1981 med en forvaltningseksamen (cand. adm. pol.) og i 1983 med et studium der kombinerer forvaltning og datalogi. I juni 1983 ændredes instituttets navn til: Institut for Samfundsfag og Forvaltning.

Hvad angår de ydre rammer, flyttede instituttet i 1966 fra lokaler i Sct. Pedersstræde og Museumsbygningen til den af Universitetet lejede ejendom i Rosenborggade 15-17, den hidtidige »KFUM-borg«. Her har instituttet fortsat til huse i det, der nu kaldes »Rosenborgannexet«.

Forandringerne i uddannelsesprofilen har vist sig i vore kandidaters beskæftigelsesmønstre. Der er sket en stadig forøgelse af kandidater ansat udenfor uddannelsessektoren.

Instituttet forventer, at introduktionen af cand.-adm.-pol.-graden og forv./dat.-uddannelsen vil øge antallet af kandidater, der ansættes indenfor såvel den offentlige som den private administration. Det er instituttets vurdering, at beskæftigelsesmulighederne for vore kandidater indenfor den private administration, planlægning og oplysningsvirksomhed er positive.

Gennem de senere år har instituttet bevidst udvidet sine undervisningsmæssige og forskningsmæssige kontakflader. Foruden at instituttet har deltaget i en række forundersøgelser om områdestudier har man haft mange direkte kontakter med andre institutter. Arbejdet med områdestudier har resulteret i, at instituttet er gået aktivt med i Afrikastudiet og Asienstudiet.

Instituttet har udviklet et samarbejde med andre institutter indenfor Det Samfundsvidenskabelige Fakultet, hvad angår undervisningsudbud og udnyttelse af de forskellige lærerkompetencer.

Interesserede henvises i øvrigt til den historiske oversigtsartikel i »København Universitet 1479-1979« bd. X, s. 527-568, skrevet af professor Ole Karup Pedersen.

Stab:

VIP: Antal årsværk: xx.

Professorer: O. Karup Pedersen, L. Lundquist, G. Sjøblom.

Lektorer: K.H. Bentzon, T. Bild, L. Bille, P. Bogason, H. Bregnsbo, P. Dencik, T. Grage, H. Bernt Hansen, B. Heurlin, W. Johanssen, R. Leys, P. Kongshøj Madsen, H.J. Nielsen, I. Damgaard Pedersen, Leif Petersen, S. Sauerberg, T.L. Schou, K. Thomsen, C. Thune, S. Villadsen.

Kandidatstipendiater: H. P. Duus, J. Hoff, B. Baagøe Schou.

Forskningsrådsstipendiater: Tim Knudsen, H.P. Bang, H. Mouritzen.

Eksterne lektorer: 23.

Undervisningsassistenter: 5.

TAP: Antal årsværk: xx. M. Hansen, B. Nyholm, L. Olsen, B. Tørnkvist.

EFG-elev: B. Larsen.

Sekretariatsmedhjælp (på deltid): E. Sørensen, A. Csonka.

Bibliotekar: B. Rasmussen.

Biblioteksmedhjælp: O. Wæver, G. Korff.

Forskningsvirksomhed:

Selvom instituttet under sin korte historie har været udsat for mange såvel organisatoriske som faglige forandringer, har det videnskabelige personale, som det fremgår af den trykte oversigt over publikationer fra instituttet i perioden 1963-1983 (»Publikationer fra Institut for Samfundsfag og Forvaltning, Københavns Universitet, 1963-1983«, Forlaget Politiske Studier 1983), kunnet kombinere væsentlige bidrag til den samfundsvidenskabelige grundforskning med de ændrede krav til mere anvendt forskning.

Kendetegnende for såvel instituttets forsknings- som undervisningsprofil har været, at man har prøvet at udvikle instituttet fra at have været et flerdisciplinært til at blive et tværdisciplinært institut, der især prøver at kombinere de politologiske, økonomiske og sociologiske discipliner med særligt henblik på belysning af samfundsudviklingens politiske aspekter. Instituttets medarbejdere er således ikke i nogen streng forstand knyttet til bestemte emnekredse, hvilket iøvrigt vil fremgå af projektbeskrivelserne, hvor de enkelte forskere ofte optræder med projekter indenfor flere områder. Det er instituttets ønske i de nærmeste år at prøve at videreføre denne udvikling, såvel i grundforskningen som i den anvendte forskning og undervisning. Selvom instituttet må regne med, at introduktionen af cand.adm.pol.-eksamen og forv./dat.-uddannelse vil medføre, at såvel forsknings- som uddannelsesprofilen vil blive ændret, er det instituttets ønske at fastholde den mere brede samfundsvidenskabelige forskningsprofil og formidlingsaspektet i uddannel-

sen, da vi vurderer, at instituttet herigennem uddanner kvalificerede kandidater til en lang række undervisningsfunktioner.

Foruden samarbejde med andre universitetsinstitutter m.h.p. undervisning og forskning har instituttet i de senere år kunnet notere en tiltagende rekvireret forskning fra såvel offentlige som semioffentlige institutioner. Som led i bestræbelsen på at udvide kontakterne med brugerne af instituttets forskningsresultater er instituttet i de sidste par år begyndt at arrangere seminarer omkring temaer, hvor instituttet kan yde specialviden, hvortil brugere indenfor såvel privat som offentlig administration som politikere og andre interesserede er blevet inviteret.

På trods af vanskelige ydre vilkår har instituttet kunnet udvikle en forsknings- og uddannelsesprofil, der kendetegnes af, at man koncentrerer sig om de politiske processer og deres realiteter såvel nationalt som internationalt. Det er imidlertid karakteristisk for instituttets forsknings- og uddannelsesprofil, at man ikke vælger at studere og undervise omkring disse processer og deres resultater udelukkende ud fra et snævert politologisk udgangspunkt, men prøver at forstå disse problemer som et samspil mellem politiske og økonomiske udviklingstendenser. Det er instituttets hensigt i de nærmest år at videreudvikle denne tradition såvel forskningsmæssigt som uddannelsesmæssigt. Især vil det være væsentligt at inddrage de ændringer i betingelserne for de politiske processer, som må forventes at kunne indtræffe under indtryk af den stigende anvendelse af moderne data- og informationsteknologi.

1. Komparativ politik

(Karl Henrik Bentzon, Tage Bild, Lars Bille, Henning Bregnsbo, Torben Grage, Holger Bernt Hansen, Jens Hoff, Willy Johannsen, Tim Knudsen, Hans Jørgen Nielsen, Tove Lise Schou, Steen Sauerberg, Gunnar Sjøblom, Søren Villadsen).

Politisk teori inddeles ofte dels i en normativ orientering (undertiden kaldet politisk filosofi), der søger at besvare spørgsmål om, hvorledes samfundet bør indrettes, f.eks. med hensyn til frihed og lighed, rettigheder og pligter o.l., dels i en empirisk retning, der søger at opstille og underbygge hypoteser om lovmæssigheder i politiske processer. Denne sidste orientering udmøntes i sine empiriske bestræbelser ikke mindst inden for det, som kaldes komparativ politik, hvor der arbejdes med en lang række af tilgange og begrebsapparater, der rækker lige fra makroplanets system-, beslutnings-, kultur-, udviklings-, klasse-, parti-, interessegruppe- og eliteteorier til mikroplanets kommunalpolitik og vælgeradfærd.

Indenfor området har følgende emner været genstand for forskning:

Kommunale forhold
 Politisk adfærd
 Politisk antropologi
 Parlater
 Interesseorganisationer
 Politiske partier
 Medieforskning/massekommunikation
 Klassestruktur
 Politisk filosofi
 Politisk sociologi
 Politiske midler
 Kønsmæssig ligetilling
 Valg og vælgeradfærd

1.1. Karl Henrik Bentzon har arbejdet med studiet af den offentlige sektors vækst i en politologisk sammenhæng. Projektet vedrører en undersøgelse af den offentlige sektors vækst siden 1945 med særlig vægt på den offentligt ansatte arbejdsstyrke. Hvad betyder den voksende andel af offentligt ansatte for vælgerholdninger, i parlamentariske forsamlinger, i korporative beslutningsorganer m.v. Skabes der herigennem selvforstærkende mekanismer for væksten i den offentlige sektor?

1.2. Tage Bild har fortsat sit projekt om massekulturer og de elektroniske medier i Danmark med studier af radioens politisk/kulturelle rolle samt fjernsynets opkomst og placering i massekulturen. Projektet er under færdiggørelse med henblik på publicering i 1985.

1.3. Lars Bille har arbejdet med det partipolitiske samarbejdsmonster i Danmark efter 1973. Ved valget i 1973 ændredes folketingets partisammensætning radikalt. Gamle samarbejdsmonstre blev brudt op, nye skulle etableres i en periode, hvor den økonomiske krise satte nye rammer for de politiske processer. Formålet med projektet er dels at give en sammenhængende fremstilling af de skiftende partipolitiske konstellationer, dels med udgangspunkt i den eksisterende videnskabelige litteratur at søge forklaringer af mere generel karakter på disse skift.

1.4. Henning Bregnsbo har arbejdet med fænomenet social forandring specielt som dette kommer til udtryk i »reformer« og »reformlovgivning« på samfundsplan i moderne industrisamfund af demokratisk tilsnit (som f.eks. Danmark). Projektet stiler mod en empirisk prøvning af en forklaringsmodel med henblik på klarlæggelse af bagvedliggende reformmekanismer eller organisatoriske adfærdsmønstre, som tegner sig »omkring« en given reformproces.

1.5. Torben Grage har arbejdet med den samtidige debat omkring liberalismen med særligt henblik på dens ideindhold og præmisser.

1.6. Holger Bernt Hansen har fortsat sit arbejde med undersøgelse af forholdet mellem mission, kirke og stat i kolonitidens Uganda, baseret på dokumentarisk materiale væsentligst indsamlet i Uganda. Analysens overordnede ramme er den generelle kirke-stat problematik og dens teoretiske basis er hentet fra systemteorien, udbygget med elementer fra organisationsteorien. Arbejdet er i december 1984 foreløbigt afsluttet med forsvar af disputats for den filosofiske doktorgrad. Desuden har Holger Bernt Hansen arbejdet med en undersøgelse af Uganda som kriserammet udviklingsland, herunder med en drøftelse af årsagerne til de forskellige former for krise, der gennem det sidste tiår har ramt landet. Projektet skal lede frem til afholdelse af en international konference i 1985.

1.7. Jens Hoff har arbejdet med projektet »Klassestruktur, klassebevidsthed og sociale modsætningsforhold i Danmark«. Projektet indgår som en del af et større internationalt komparativt projekt, der siden 1978 har stået på i en række vestlige lande, herunder de øvrige nordiske lande. Formålene er:

En sammenligning af klassestrukturen på basis af ensartet gennemførte nationale spørgeskemaundersøgelser.

En komparativ undersøgelse af klasseulighed.

En komparativ undersøgelse af klassernes politiske adfærd.

Som en udløber af dette projekt er etableret et særligt fællenordisk projekt, som tager følgende emner op til nærmere analyse: Social mobilitet, offentligt ansattes politiske holdninger og adfærd, de »udstødte« grupperes politiske holdninger og adfærd, samt problemstillingen køn-klasse-familie og kvindernes særlige placering i klassestrukturen. Projektet består dels af en spørgeskemaundersøgelse gennemført på et repræsentativt udsnit af befolkningen, dels af en serie undersøgelser af enkelte udvalgte offentlige arbejdspladser.

1.8. Willy Johannsen gennemfører en undersøgelse af forudsætningerne for og betydningen af terrorisme som politisk middel. Desuden arbejder han på et projekt om »den anarkistiske tanke«, som rummer en diskussion af den anarkistiske tankes udvikling i forhold til andre politiske retninger eller samfundsoptatelser og en vurdering af dens nutidige status.

1.9. Tim Knudsen har i 1984 færdiggjort en afhandling om byplanlægningens fødsel i København 1840-1917. De vigtigste temaer i afhandlingen er: (1) problemer, interesser og aktører bag bypolitikken, (2) byplanlæggernes politiske roller, samt (3) den planlæggende forvaltnings organisations- og styringsmæssige forhold. Arbejdet med disse temaer fortsættes i et nyt projekt om »Perspektiver på bypolitikken – Københavns planlægning 1917-1950«.

1.10. Hans Jørgen Nielsen gennemfører en undersøgelse af holdninger til interesseorganisationer. Undersøgelsen koncentrerer sig om befolkningens og medlemmernes opfattelse af interesseorganisationerne og deres opgaver. Som materiale benyttes dels danske, dels engelske og franske spørgeskemaundersøgelser.

1.11. Gunnar Sjøblom arbejder med en studie af de faktiske og/eller mulige effekter, som visse typer af samfundsforandringer (f.eks. stigende social differentiering, voksende offentlig sektor, øget politisk kommunikation, stigende grad af interesseorganisering) har på partiernes adfærd i det politiske system, især deres roller i forhold til vælgerne og inden for det politiske beslutningsmaksimeri. Desuden arbejdes på en analyse af de politiske partiers rolle i Danmark og Sverige i perioden 1970-1984. Analysen, som omfatter en systematisk sammenligning af det danske og svenske partisystem, skal publiceres i en international antologi om partisystemer.

1.12. Steen Sauerberg har arbejdet med studiet af politisk massekommunikation. Dette er dels sket gennem analyser ud fra de løbende vælgerundersøgelser (finansieret af Statens Samfundsvidenskabelige Forskningsråd), dels gennem analyser af mere grundlæggende problemer om politik »forståelse« (eller begribelighed). Desuden har Steen Sauerberg beskæftiget sig med udviklingen i den skandinaviske partistruktur i perioden 1960-1984. Denne udvikling forklares primært ud fra forskellighederne i mediestruktur/parti-behandling, valgordninger og partistøtte. Endelig har han arbejdet med analyser af Europaparlamentsvalget i 1984 (og 1979).

1.13. Tove Lise Schou har fortsat sit projekt om danske partiers valgprofiler fra 1941-1981. Det er den danske del af et internationalt komparativt projekt omfattende de fleste lande med flerpartisystemer. Formålet er at finde konfliktdimensioner, der kommer til udtryk i det materiale, partierne udsender op til valgene, og at foretage sammenlignende analyser af de forskellige partisystemer. Den danske analyse vil især indgå i en sammenligning med det svenske partisystem. Resultaterne publiceres i 1985 i en international antologi fra projektet.

1.14. Kirsten Thomsen har i forlængelse af tidligere arbejde indenfor kvindeforskning forsat arbejdet med problemstillingen »Køn og klasse«. Desuden er hun i gang med at oparbejde et nyt forskningsområde indenfor temaet »Informatik og samfund i sociologisk belysning«. Her vil kvindeforskningens perspektivet indgå i naturlig forlængelse af tidligere arbejde.

1.15. Søren Villadsen har fortsat arbejdet med et tværfagligt projekt om statslig styring, lokalsamfund og

kommunalpolitik. Projektet beskæftiger sig med det danske kommunestyre ud fra flere forskellige synsvinkler. Udviklingen i den statslige styring søges kortlagt og systematiseret. De vigtigste bestemmende forhold for kommunernes prioritering søges afdækket og deres relative styrke vurderet. Kommunernes valg af budgetlægningsmetode undersøges og sammenholdes med den kommunale prioritering. Betydningen af rammeaftaler om begrænsninger i kommunernes udgiftsvækst for den faktiske ressourceanvendelse i kommunerne analyseres. Organisationernes, erhvervslivets og de politiske partiers rolle i kommunalpolitikken undersøges og analyseres.

2. Forvaltning og administration

(H.P. Bang, Peter Bogason, Lennart Lundquist, Christian Thune)

Forvaltningsforskningen er ikke kendetegnet ved at være en enig disciplin. Der er tale om en række konkurrerende tilgange. Hovedemnet er den nationale og den internationale forvaltning, funktionelt eller organisatorisk defineret, og dens rolle i det politisk-administrative system.

Indenfor området har følgende emner været genstand for forskning:

- Planlægning
- Decentralisering
- Egnsudvikling
- International forvaltning
- Statslige styreform
- Statslig kontrol

2.1. H.P. Bang har som forskningsrådsstipendiat (SSF) arbejdet med et projekt om forholdet mellem personlig og organisatorisk autonomi i sociale systemer. Undersøgelsen er baseret på en nyfortolkning af David Eastons teori om system-persistens i lyset af en kritik af Anthony Giddens teori om system-strukturering. Formålet er at påvise, at Giddens teori om personlig og organisational autonomi forudsætter en teori om system-persistens, der kan forklare hvorfor dominans er unødvendig for eksistensen af et levedygtigt samfund. Grundhypotesen i projektet er, at ophævelsen af modsætningen mellem organisational og personlig autonomi, såvel teoretisk som praktisk, står og falder med udviklingen af en teori, der klart sonderer mellem to hovedspørgsmål hos Giddens og Easton. Spørgsmålet hos Giddens vedrører, hvordan »form« opstår i et historisk placeret socialt system. Eastons spørgsmål er, hvordan et socialt system formår at bevare sin grundkarakter gennem tider præget af såvel kontinuitet som transformation. Denne sondering forudsætter en klar skelnen mellem de historiske betingelser, der bestemmer kontinuiteten eller transformationen af et givet historisk samfundssystem, og de grundlæggende betingelser, som er afgørende for op-

retholdelsen af en eller anden form for forbindelse mellem et system og dets omgivelser.

2.2. Peter Bogason har arbejdet med statslig-kommunale plansystemer konkretiseret ved forløbet af skole- og socialplanlægningen i en række kommuner i perioden 1978-81, med vægt på en sammenligning mellem de to sektorer og mellem forskellige kommunestørrelser. Undersøgelsen har vist, at planlægningen glider lettest i større kommuner med professionel forvaltning. Planerne må udarbejdes således, at de har tæt tilknytning til sektorens daglige drift, i et forløb med faste rutiner. Hvis der skal tages store investeringsbeslutninger skal man ikke forvente at de egentlige beslutninger bliver taget i forbindelse med planlægningsforløbet. Der er andre og større interesser, som skal inddrages, og en beslutning kan først tages, når parterne er klar til et kompromis. Det må endvidere forudsættes, at det pågældende sektorministerium aktivt arbejder med kommunernes planbidrag i faste rutiner, samt informerer kommunerne om nye tanker samt sammenfatninger af planlægningen på landsniveau. Peter Bogason har desuden arbejdet med en udredning om den offentlige sektor og samfundsøkonomien med henblik på at kortlægge reguleringsforskningen. Dette sker som et opdrag fra Statens Samfundsvidenskabelige Forskningsråd, der overvejer et initiativ på dette område. Endelig har Peter Bogason deltaget i et komparativt europæisk projekt om relationerne mellem stat og kommuner, især efter kommunalreformen i 1970.

2.3. Lennart Lundquist har afsluttet et projekt om implementeringsstyring. Projektet omfattede et forsøg på at konstruere kategorier for politisk styring. Rammen for modelopbygningen var en aktør-struktur-model, som gav mulighed for at udforme en overordnet (holistisk) model, hvori en række aspektmodeller kunne integreres.

2.4. Christian Thune har fortsat sit arbejde med et projekt vedrørende statslig regulering af multinationale selskaber i ASEAN-landene.

3. International politik

(Ib Damgaard Petersen, Henning Duus, Bertel Heurlin, Ole Karup Pedersen, Hans Mouritzen, Tove Lise Schou, Christian Thune)

International politik er en del af faget politologi.

International politik beskæftiger sig med alle former for internationale og transnationale politiske processer og med samspelet mellem nationale og internationale politiske processer. Typiske emneområder: internationale konflikter, krig og fred, international organisation, politisk-økonomisk udvikling både i en u-landssammenhæng og i forbindelse med mere indu-

strielt udviklede stater tilligemed transnationale organisationer og virksomheder.

Indenfor området har følgende områder været genstand for forskning:

- Freds- og konfliktproblematikken
- Beslutningsprocesser i international politik
- Sikkerhedspolitik og økonomi
- Supermagternes opfattelse af det internationale system
- Afhængighedsrelationer i international politik

3.1. Ib Damgaard Petersen arbejder med et projekt om samspillet mellem supermagterne i perioden 1966-78 belyst gennem tidsserieanalyse ved hjælp af Weibull-fordelingen. Projektet søger gennem anvendelse af både kvantitative og kvalitative metoder at belyse udviklingen i forholdet mellem USA og Sovjetunionen. En række tidligere gennemførte tidsserieanalyser tages op til diskussion og sammenligning med »real-time series« analyse ved hjælp af stokastiske modeller. Udviklingsforløbet som det fremgår af de kvantitative beskrivelser sammenlignes med historiske og politologiske analyser af forholdet mellem supermagterne udført med mere konventionelle kvalitative metoder. Det foreløbige mål med arbejdet er en simulering af det »super-game« som parterne deltager i, ved hjælp af den af Maurice Yolles udviklede simuleringsteknik omkring »Weibull-games«.

3.2. Henning Duus har som kandidatstipendiat fortsat arbejdet med et projekt om rustningsdrivkræfterne i Vest-Øst-konfliktformationen. I indeværende år har arbejdet været koncentreret om en indplacering af militærapparaterne i den kapitalistiske produktionsmåde under inddragelse af teorielementer fra den almene konfliktteori. Hensigten har været at bygge bro til andre af politologiens interesseområder såsom statsteori og teorier for det internationale system. Derudover har det været forsøgt at anlægge en tilsvarende tankegang på Sovjetunionen. Den udarbejdede teori anvendes i en historisk konkret analyse af forandringerne i den amerikanske samfundsformation fra omkring 1936 til 1945 med henblik på at opspore drivkræfterne bag bibeholdelse og udbygningen af det amerikanske militærapparat efter 2. Verdenskrig.

3.3. Bertel Heurlin har gennemført et oversigtsmæssigt studie af relationerne våbentechnologi, politik og økonomi. Han har endvidere videreført studier af den amerikanske og den sovjetiske opfattelse af det internationale system i 1970'erne og 1980'erne. Det indsamlede materiale er under analyse. Endelig har Bertel Heurlin indledt et oversigtsmæssigt studie vedrørende centrale teorier i international politik.

3.4. Ole Karup Pedersen har arbejdet med et projekt om sikkerhedspolitikens økonomiske dimensioner.

Projektet omfatter dels en kortlægning og analyse af sikkerhedspolitikens omkostninger, nationalt og globalt, men endvidere – og med større dybde – en studie af økonomiske hensyn som drivkræfter i den førte sikkerhedspolitik, ligeledes nationalt og globalt. Desuden har han arbejdet med et projekt om små stater sikkerhedspolitiske vilkår. Dette projekt stiler mod en analyse af, i hvilket omfang alliancedeltagelse eller medlemskaber af regionale organisationer har øget eller begrænset små stater handlefrihed ved varetagelsen af deres sikkerhedspolitiske interesser.

3.5. Tove Lise Schou har til det teoretiske udgangspunkt for hendes projekt om »Sverige og EF: Økonomi og sikkerhedspolitik« arbejdet med litteratur om international organisation og interorganisatorisk analyse med det formål at diskutere internationale forvaltningsroller i de politiske processer der forløber inden for og mellem organisationerne.

3.6. Hans Mouritzen har forsket i udenrigspolitiske tilpasningsformer og træghedsmekanismer.

3.7. Christian Thune har fortsat sit projekt med analyser af dansk udenrigspolitik og Det Europæiske Politiske Samarbejde (EPS). Projektet behandler politiske og administrative konsekvenser af Danmarks deltagelse i EPS.

4. Økonomisk politik

(Tage Bild, Peter Dencik, Per Kongshøj Madsen, Roger Leys, Bent Baagøe Schou)

Den økonomisk-politiske forskning ved instituttet omfatter især studier af, hvordan samspillet mellem den økonomiske og den sociopolitiske udvikling giver sig udslag i udformningen af den økonomiske politik. Endvidere omfatter forskningsområdet analyser af muligheder og begrænsninger for alternative økonomisk-politiske strategier.

Indenfor området har følgende områder været genstand for forskning:

- Offentlig økonomi
- Teknologiudvikling
- Økonomisk policy-analyse
- Beskæftigelsespolitik
- Arbejdsledesheds konsekvenser
- Jordpolitik
- Arbejdsmarkedsforhold og industripolitik

4.1. Tage Bild har fortsat arbejdet med et projekt om den japanske stat, industrikultur og arbejdsmarkedsforhold. Formålet med dette projekt er at undersøge den konkurrencesterke japanske industrikulturs organisatoriske, teknologiske og politiske forudsætninger med henblik på at sammenligne med de skandinaviske samfundsformer. I perioden har hovedinteresser

været knyttet til studier af det japanske arbejdsmarked, virksomhedsorganisation og industripolitik.

4.2. Peter Dencik har arbejdet med et projekt om kapitalismens vækstkriser. Udgangspunktet er en analyse af de lange konjunkturbølger i den internationale kapitalisme. Herudfra diskuteres mulighederne for at formulere en brugsværdiorienteret og kvalitativt orienteret økonomisk politisk strategi, som kan udgøre et svar på den nuværende strukturrise. Desuden har han fortsat studiet af den økonomiske politik i de nordiske lande med vægt på udviklingen i 1970'erne og 1980'erne. Projektet forsøger med udgangspunkt i de indre og ydre pres på de nordiske økonomisk-politiske modeller at forklare, hvorfor disse modeller er under kraftig forandring i 1980'erne. Projektet er finansieret af NOS-S.

4.3. Per Kongshøj Madsen har fortsat et projekt om arbejdsløshedens omkostninger i Norden. Projektet er finansieret af Nordisk Ministerråd og dets formål er at gennemføre en kortlægning af arbejdsløshedens omkostninger for den enkelte, for staten og for de lokale myndigheder. Endvidere gennemføres en analyse af en række beskæftigelsespolitiske handlingsalternativer. I perioden har vægten især været lagt på arbejdsløshedens effekter af såvel økonomisk som psykisk og social karakter. Resultaterne fra projektet publiceres i Nordisk Råds udredningsserie. Desuden har Per Kongshøj Madsen fortsat arbejdet med at koordinere og formidle Arbejdsministeriets og Undervisningsministeriets fælles krise- og arbejdsløshedsforskningsprogrammer, herunder med en bibliografi om dansk arbejdsløshedsforskning. Endelig har han i forbindelse med afslutningen af et projekt om »Produktion, beskæftigelse og fordeling i dansk industri« analyseret nationalregnskabsdata med henblik på at klarlægge årsagerne til forskelle i produktivitetstigningstakt mellem de enkelte industrisektorer i perioden 1966-73.

4.4. Roger Leys har fortsat sit projekt om »Jord og politik i Zimbabwe«. Projektets formål er at undersøge, hvorvidt den førte politik af befrielsesbevægelser i perioden efter politisk selvstændighed er kvalitativt anderledes end typisk for nationalistiske regimer. Projektet strækker sig over tre år (1982-85) og har omfattet to feltophold i Zimbabwe samt en kort studietur til Mocambique.

4.5. Bent Baagøe Schou gennemfører som kandidatstipendiat et projekt om velfærdsstat, kommunalpolitik og levevilkår. Projektets formål er at undersøge de udviklingsmuligheder, der er for en omstrukturering af velfærdsstaten, særligt i forhold til decentralisering til kommuner og til endnu mindre lokale enheder. Projektet tager udgangspunkt i teoretiske analyser af velfærdsstatens udvikling, herunder til ændringer i be-

folkningens levevilkår. Den empiriske del af projektet følger forsøg og eksperimenter med decentralisering, selvforvaltning o.l. I tilknytning til denne empiriske del er igangsat et selvstændigt projekt med støtte fra Statens Samfundsvidenskabelige Forskningsråd. Dette projekt vil følge starten på fri-kommuneforsøget fra 1. januar 1985.

5. Metodologi

(Tage Bild, Per Kongshøj Madsen)

Metodologi omfatter udviklingen af såvel kvalitative som kvantitative forskningsmetoder. Indenfor området beskæftiger man sig såvel med videnskabsteoretiske problemstillinger som med anvendelse af en række nyere samfundsvidenskabelige forskningsmetoder.

5.1. Tage Bild har indenfor dette forskningsområde fortsat sit arbejde med metodeproblemer i de politiske videnskaber. Der er tale om en analyse af metodologiske og videnskabsteoretiske grundspørgsmål i samfundsvidenskaberne med særlig henblik på teori-empiri problemer i sociologi og politologi. I det forløbne år er med udgangspunkt i klassiske metodeværker afsluttet en analyse af gyldighedsproblemets grundtræk.

5.2. Per Kongshøj Madsen har fortsat arbejdet med analyser af økonomiske modellers anvendelse i den politiske beslutningsproces. Projektet omfatter en løbende kortlægning af de makroøkonomiske modellers udbredelse og af deres anvendelse i praktisk-økonomisk planlægning. I nær tilknytning hertil arbejdes også med anvendelse af økonomiske modeller i edb-støttet undervisning.

Forskningsmæssigt samarbejde med andre institutter/institutioner i ind- og udland:

Statsvetenskapliga Institutionen, Lund; Institut for Statskundskab, Århus Universitet; Centre for the Study of Public Policy, University of Strathclyde, Glasgow; European Consortium for Political Research v/ Edward Page, University of Hull, England; Institut for Samfundsfag, DTH; Institut for Samfundsøkonomi og Planlægning, RUC; Hebrew University of Jerusalem; Institute of Commonwealth Studies, University of London; School of Oriental and African Studies, University of London; Det sikkerheds- og nedrustningspolitiske udvalg, København; Nordplan, Stockholm; Nordisk Ministerråd; Zimbabwe Institute of Development Studies; African Studies Centre, Leeds University; London School of Economics and Political Science; Institutt for Samfunnsforskning, Oslo; Dansk Udenrigspolitisk Institut; Center for Udviklingsforskning, København; Preston Polytechnic; Programme of Peace and Conflict, University of Lancaster; Department of Sociology, University of Wisconsin, Ma-

dison, USA; Sociologisk Institut, Bergen Universitet; Sociologiska Institutionen, Uppsala; Institut for Sociologi og Socialpsykologi, Tammerfors Universitet; Department of Sociology, University of Essex, England; Department of Sociology, Carleton University, Ottawa, Canada; Sociologisk Institut, Torino Universitet; Leyden University; University of Liverpool; Queens University, Belfast; European University Institute, Florence; University of Leicester; St. Hugh's College, Oxford; Freie Universität Berlin; University of Texas, Austin; Queens University, Ontario; University of Tokyo; Universidad, Torino; University of East Anglia; Erasmus University, Rotterdam; Plymouth Polytechnic; University of Salford; School for Advanced Urban Studies, University of Bristol; Centre Sociologie Urbaine, Paris.

Udgivervirksomhed m.v.:

Instituttet udgiver fire forskellige skriftserier: Arbejdsrapporter, Lærebøger, Forskningsrapporter og Seminarrapporter. Siden 1975 er udkommet 122 Arbejdsrapporter, 21 Lærebøger, 79 Forskningsrapporter og 2 Seminarrapporter. I 1984 er udgivet 4 Arbejdsrapporter, 4 Forskningsrapporter og 2 Seminarrapporter. Fra 1984 er instituttet publikationer optaget i Dansk Bogfortegnelse.

Endvidere udgiver instituttet publikationen Copenhagen Political Studies Abstracts (CPSA), som rummer korte engelsksprogede resumeer af medarbejdernes publikationer.

Endelig har instituttet i 1983 udsendt en samlet oversigt over institutmedarbejdernes publikationer gennem de forudgående 20 år.

Redaktion af videnskabelige tidsskrifter:

Tage Bild: Haften for Kritiska studier; Ib Damgaard Pedersen: Politiske Studier; Peter Dencik: Samfundsøkonomen, Økonomisk Bulletin; Holger Bernt Hansen: African Affairs – The Journal of the Royal African Society; Bertel Heurlin: Cooperation and Conflict; Jens Hoff: Kapitalistate, Politiske Studier; Roger Leys: Review of African Political Economy; Steen Sauerberg: Politiske Studier; Gunnar Sjøblom: Scandinavian Political Studies; Per Kongshøj Madsen: Samfundsoekonomen; Christian Thune: Dansk Udenrigspolitisk Årbog, Økonomi og Politik, Konflikternes Verden; Lennart Lundquist: Statsvetenskabelig Tidsskrift.

Medlemmer af styrende organer ved Københavns Universitet:

Det Samfundsvidenskabelige Fakultet: Christian Thune (prodekan).
Fagrådet for Samfundsfag og Forvaltning: Christian

Thune (formand), Lars Bille, Leif Pedersen, Kirsten Thomsen.

Bestyrelsen for Institut for Samfundsfag og Forvaltning: Peter Dencik (bestyrer), Bertel Heurlin, Hans Jørgen Nielsen, Gunnar Sjøblom.

Studienævnet for Samfundsfag og Forvaltning: Kirsten Thomsen (formand), Tage Bild, Henning Bregnsbo, Per Kongshøj Madsen.

Det Samfundsvidenskabelige Fakultetsstudienævn: Henning Bregnsbo.

Symposier:

Med henblik på at styrke forbindelserne til politiske og administrative organer afholdt instituttet den 10. februar 1984 et heldagsseminar om »Organisationerne og EF. Indflydelsesveje på nationalt og fællesskabsplan«. I seminaret deltog foruden medarbejdere og studerende ved instituttet en række repræsentanter fra danske organisationer med tilknytning til EF og fra administrationen (såvel i Danmark som i EF).

I samarbejde med en række andre institutter afholdtes på instituttet i dagene 16.-17. februar 1984 et seminar om »Klassestruktur og klassebevidsthed i Danmark«. I seminaret deltog danske, finske, hollandske og svenske forskere. Fra begge seminarer er udgivet seminarrapporter i instituttets skriftserie.

Den 12. december 1984 arrangerede instituttet i samarbejde med fakultetet et fakultetssymposium, hvor instituttets undervisningsmæssige og faglige profil blev præsenteret for fakultetets lærermedlemmer.

Andet:

Peter Bogason: Medlem af Rådet for Læreanstaltnernes Fælles Byplankursus; Peter Dencik: medlem af Socialistiske Økonomers bestyrelse; Holger Bernt Hansen: Formand for Statens Samfundsvidenskabelige Forskningsråd; Bertel Heurlin: medlem af Det Sikkerheds- og Nedrustningspolitiske Udvalg (SNU); Willy Johansen: Medlem af arbejdsudvalget for de nordiske fagkonferencer for historisk metodelære; Hans Jørgen Nielsen: Formand for Dansk Selskab for Statskundskab, medlem af bestyrelsen for Nordisk Forbund for Statskundskab; Ole Karup Pedersen: Medlem af formandskabet for regeringens Sikkerheds- og Nedrustningspolitiske Udvalg (SNU). Ib Damgaard Pedersen: Kasserer i Dansk Selskab for Statskundskab (til sommeren 1984); Christian Thune: Formand for Dansk Udenrigspolitisk Institut, Medlem af regeringens Sikkerheds- og Nedrustningspolitiske Udvalg (SNU), medlem af bestyrelsen for Selskabet for Historie og Samfundsøkonomi.

Rejser:

Hans P. Bang: Forskningsophold på University of

- California (Irvine). Karl Henrik Bentzon: Nordisk Statskundskabskonference i Lund, august 1984. Peter Bogason: Studierejser til USA, herunder gæsteforelæsning ved University of Indiana, oktober 1984. Henning Bregnsbo: Nordisk Statskundskabskonference i Lund, august 1984. Peter Dencik: Studierejser til Demokratiske Folkerepublik Korea, april-maj 1984, og til Finland, november 1984. Henning Peter Duus: Nordisk Statskundskabskonference i Lund, august 1984. Torben W. Grage: deltog i kollokvium arrangeret af »Inst.Internat.de Philosophie Politique« (Sorbonne) over »L'Etat-Providence«, 5.-8. juli 1984. Holger Bernt Hansen: Biennial Conference of the African Studies Association of the United Kingdom, York, September 1984. Bertel Heurlin: deltog i international conference om europæiske sikkerhedsproblemer i Prag, juni 1984, i Nordisk Statskundskabskonference i Lund, august 1984, samt studierejse til Israel efter invitation af den israelske regering, oktober 1984. Jens Hoff: deltog i Nordisk Forskerkursus om »Socialstruktur, mobilitet og livschancer i Norden«, Åland, Finland, august 1984. Nordisk Statskundskabskonference i Lund, august 1984. Tim Knudsen: har med Nordplan deltaget i 7 studierejser til de nordiske hovedstæder samt Leningrad. Roger Leys: deltog i Nordisk Statskundskabskonference i Lund, august 1984, og i konferencen »The World Recession and the Crisis in Africa«, University of Keele (UK), september 1984. Lennart Lundquist: deltog i EGPA-konference om implementering i Dublin, september 1984, samt i svensk-kinesisk forvaltningskonference i Stockholm, december 1984; har desuden holdt gæsteforelæsning ved Statsv. Institutionen, Stockholms Universitet, oktober 1984. Per Kongshøj Madsen: deltog i konference om Økonomisk politik i Norden arrangeret af Nordisk Råds økonomiske udvalg, Helsingfors, september 1984. Hans Jørgen Nielsen: deltog i Nordisk Statskundskabskonference i Lund, august 1984, og har foretaget studierejse til Paris, december 1984. Ole Karup Pedersen: Nordisk Statskundskabskonference i Lund, august 1984. Ib Damgaard Pedersen: Studierejse til Lancaster University (UK), august 1984, og gæsteforelæsning ved Churchill College, Cambridge, i forbindelse med konference om »Mathatical Modelling of Conflict and its Resolution«, december 1984. Steen Sauerberg: deltog i Nordisk Statskundskabskonference i Lund, 1984, samt i konference arrangeret af International Society of Political Psychology, Toronto, 1984. Tove Lise Schou: deltog som lærer på Summerschool on Comparative European Politics ved det Europæiske Institut i Firenze, juli 1984. Gunnar Sjøblom: Studierejser til Firenze, april 1984, og til London School of Economics, december 1984. Christian Thune: deltog i OECD-workshop on the Middle Powers Project, Paris, september 1984. Endelig deltog XX heltidsansatte videnskabelige medarbejdere i årsmødet for Dansk Selskab for Statskundskab på Sandbjerg, maj 1984, samt i de i forbindelse med årsmødet arrangerede workshops.
- Publikationer:*
- Andersen, H.: Kundskabsmønstre og organisationsmønstre i erhvervsøkonomiske fag, sammenlignet med sociologi. Videnskabsteoretiske problemer i økonomiske discipliner, Udg. Heine Andersen og Christian Knudsen, s. 370-402, København 1984.
- Bentzon, K.: Den forvoksede offentlige sektor. *Politica* 16. årg. nr. 3, s. 18, inst. f. statskundskab, Århus 1984.
- : Offentligt ansatte i Danmark i et internationalt perspektiv. *Økonomi og politik* nr. 3, s. 20, Odense 1984.
- Bild, T., Hoff, J.: Seminar om klassestruktur og klassebevidsthed i Danmark. Seminarrapport (Grøn serie 1984/2) 1984, 34 s.
- Bille, L.: Stat - Privat? København 1984, 80 s.
- Bogason, P.: Statens styring af kommunerne: Sektorplanlægning på skole- og socialområdet. Samspillet mellem staten og kommunerne, (red) Poul Erik Mouritzen, Henrik Toft Jensen, s. 147-66, København 1984.
- : Overhales forskerne indenfor af praktikerne? *AKF-Nyt* 2, s. 12-25, København 1984.
- , Zachariassen, J.: Statslig-kommunale plansystemer. Proces og funktion i skole- og socialektorerne 1978-82. København 1984, 355 s.
- : "Denmark". *European regional incentive* 1984, Yuill, Douglas & Allen, Kevin (eds), s. 145-78, Glasgow 1984.
- Bregnsbo, H.: Det danske interessegruppesystem og EF. Nogle teoretiske perspektiver. Organisationerne og EF. Indflydelse på nationalt og fællesskabsplan, Peter Dencik (udg.), s. 13, København 1984.
- Bregnsbo, H.: Reformisme og Reformmekanismer - forskningsrapport. Institut for Samfundsfag og Forvaltning 1983, 31 s.
- : Perspektiver på reformisme - forskningsrapport. Institut for Samfundsfag og Forvaltning 1984, 28 s.
- Christmas-Møller, W.: Vesteuropas sikkerhedspolitik. Bør den ændres? Øst-Vest-forholdet. Vestens muligheder i østpolitiken, Det sikkerheds- og nedrustningspolitiske udvalg, s. 29, Kbhv. 1984.
- : Krisen omkring DK's sikkerhedspolitik med særligt henblik på en bestemmelse af de borgerlige positioner. *Dansk Udenrigspolitisk Årbog* 1983, s. 27, Kbhv. 1984.
- : Den Konservative Slingrekurs. *Kritiske Historikere*. Nr.2, s. 14, København 1984.
- Dencik, P.: Kapitalismens internationella kris. Krisen och Vägen ur den, Ulf von Barth og Thomas Knoll (red.), s. 11-21, Lund 1984.
- : Nu gælder det - et opgør med den borgerlige krisepolitik. København 1984, 80 s.

- : Den borgerlige offensiv- hovedtendenser i den økonomiske politik. København 1984, 28 s.
- : Forsay høj arbejdsløshed 1990. Samfundskøkonomien 5 2. årgang, s. 15-21, København 1984.
- Duus, H.P.: Fred i B. Heurlin & B. Nørretranders (Red.): Veje til fred, SNU/Gyldendal, 1985. Veje til fred, B. Heurlin & B. Nørretranders (r ed.), s. XX, 1985.
- Grage, T.W.: A reading of Alf Ross "Why Democracy?" in regard to some basic premises, values and goals. *Scienza e politica nel pensiero di Alf Ross.*, Antonio Tarantino, s. XX, Milano 1984.
- Hansen, H.B.: Teso in Transformation. The international journal of African historical studies Vol, 17, no. 2, s. 3, Boston, USA 1984.
- Hansen, H.B.: Mission. Church and state in a Colonial Setting. Uganda 1890 - 1925. London 1984, 649 s.
- : Mission and Colonialism in Uganda: A Case Study on Forced Labour. Missonary ideologies in the imperialist era: 1880-1920, Torben Christensen og William R. Hutchison, s. 248/14, Aarhus 1984.
- Heurlin, B.: Dansk sikkerhedspolitisk bibliografi (medredaktør) 1945-83. Det udenrigspolitiske Selskab 1984, XX s.
- : Hvordan fjernes truslen fra Europa. Anmeldelse af 'hvordan fjernes truslen fra Europa. Moskva 1984. Militært Tidsskrift. 6, s. 229-32, København 1984.
- : Er kernevåbenfri verden? Anmeldelse af Jan Øberg (red.) Forsvar for en kærnvap enfri värld', Stockholm, 1983. Økonomi og politik 1, s. 104-05, København 1984.
- : Ubåtskränkningar, svensk neutralitet og NATO. Internationale Studier. 2, s. 7-10, Stockholm 1984.
- : Indledning: Generelle overensstemmelser og specifikke afvigelser i de nordiske landes udenrigspolitik. Nordiske sikkerhedsproblemer. Indledning af Bertel Heurlin., Udg. af det sikkerheds- og nedrustningspolitiske udvalg., s. 7-19, København 1984.
- : Øst-Vest forholdet: Konflikt og samarbejde. ????? s. 33-59, København 1984.
- : Hvorfor våben? København 1984, 140 s.
- : Managing Us-European Differences. The Atlantic alliance. Perspectives from the s. generation., Alan Platt, editor., s. 169-73, Santa Monica, Ca, USA 1983.
- : Danmarks sikkerhedspolitik. Nordiske sikkerhedsproblemer. Indledning af Bertel Heurlin., s. 77-100, København 1984.
- Hoff, J.: Stat, modernisering og offentligt ansatte. Samtryk 5/6, s. 22, Inst. for Samfunds-fag og Forvaltning. K.U 1984.
- : Den transkapitalistiske stat, pr oduktionsmåder og offentligt ansatte. Arbejdspapir 1984/2. Inst. for Samfunds-fag og Forvaltning. K.U 1984, 51 s.
- Johannsen, W.: Introduktion til kildekritik. Arbejdspapir 1983, 12, s. 80, Københavns Universitet 1984.
- Leys, R.T.: "Concepts of Democracy and the democratic struggle in Africa". 1984, 26 s.
- : "Drought and drought relief in southern Zimbabwe". Institut for samfunds-fag of forvaltning 1984, 20 s.
- Lundquist, L.: Aktörer och strukturer. Statsvetenskaplig tidskrift 1, s. 1-22, Lund 1984.
- Nielsen, H.J.: Er Postmaterialismen Postmaterialistisk? 1984, 27 s.
- Nielsen, H.J.: The Reality of Distrust. København 1983, 22 s.
- : Ambiguities in Attitudes towards Interest Group Influence. København 1983, 33 s.
- Pedersen, O.K.: Socialistisk Internationale, Socialdemokratiet og dansk udenrigspolitik. Økonomi & Politik 57. årgang, 1983, nr. 4, s. 301-08, Odense 1983.
- : Sikkerhedspolitikens økonomiske dimensioner. Sikkerhed og Nedrustning 1, Det sikkerheds- og nedrustningspolitiske udvalg, s. 231-59, København 1984.
- : Danish Security - Past, Present and Future. Symposium On Non-Nuclearization and Security In Scandinavia And Japan. September 28-30, 1982 at Hotel Eremitage, Lyngby Denmark., Tokai University European Center, s. 36-39, Vedbæk 1982.
- : Lomé - EF's globale platform. Den Ny Verden 18. årgang, nr. 2, s. 8-15, København 1984.
- Petersen, I.D.: The Weibull distribution in the study of international conflict. København 1984, 19 s.
- : The temporal dimension of international political theory. København 1984, 20 s.
- : Real time series analysis as a means for the study of international conflict. København 1984, 27 s.
- Schou, B.: Den kommunaliserede velfærdsstat. En teoretisk diskussion af lokalsamfundets og kommunernes betydning for de moderne levevilkår. Rapport nr 38 i rapportserien fra projektet: Statslig styring, lokalsamfund og k s. 65, Inst. for Samfunds-fag og Forvaltning. 1984.
- Thune, C.: USA og EF. splittelse eller samarbejde i forhold til den tredje verden. Den Ny Verden 2, 18. årgang, s. 86-91, København 1984.
- : Libanon - et land i krig og opløsning. Konflikternes verden, Christian Thune, s. 111-32, København 1984.
- : Den internationale Røde Kors Komité - fra Geneve til Libanon. Konflikternes Verden, Christian Thune, s. 194-205, København 1984.
- : Danish foreign Policy - Making and the Arab-Israeli conflict. European foreign Policy-Making and the Arab-Israeli conflict, s. 80-91, The Hague 1984.
- Villadsen, S.: Bypolitik. Teorier og undersøgelser om bylivets organisering og økonomi. København 1984, 232 s.

Peter Dencik